

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Filmová adaptace českého rapu
Bakalářská práce

Autor: Martina Janurová

Studijní program: B7310 Filologie

Studijní obor: Jazyková a literární kultura

Vedoucí práce: ThLic. Petr František Burda, Ph.D.

Oponent práce: doc. Mgr. Jan Hojda, Th.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Martina Janurová

Studium: P19K0213

Studijní program: B7310 Filologie

Studijní obor: Jazyková a literární kultura

Název bakalářské práce: Filmové adaptace českého rapu

Název bakalářské práce AJ: Film adaptations of Czech rap music

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Za uplynulých třicet let se hip-hopová hudba a kultura staly součástí "mainstreamové" kultury a životního stylu. Zároveň si však rapová hudba – namnoze adaptovaná do podoby videoklipu – uchovala něco z původní subversivní kulturní energie (zejména v projektech undergroundových a insitních umělců). Předkládaná bakalářská práce se zabývá videoklipy, které jsou adaptacemi české rapové hudby, přesněji řečeno prezentuje výsledky komplexní strukturální analýzy produkce českých hip-hopových videoklipů od konce osmdesátých let do současnosti; hlavní důraz je kladen na vztah hudby a slova, velká pozornost je věnována rovněž symbolickému fungování některých poetických prostředků v rámci hip-hopové subkultury.

FUKAČ, Jiří a kolektiv autorů (1998): *Hudba a média; Rukověť muzikologa*. Vyd. 1. Masarykova univerzita v Brně, 1998. ISBN 80-210-1951-4.

BORDWELL, David a Kristin THOMPSON. *Umění filmu: úvod do studia formy a stylu*. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2011. ISBN 978-80-7331-217-6.

MONACO, James. *Jak číst film: svět filmů, médií a multimédií: umění, technologie, jazyk, dějiny, teorie*. Praha: Albatros, 2004. ISBN 80-00-01410-6.

BRUN, Richard. *Média a multimédia v pedagogické praxi (projekt) a Institut dalšího vzdělávání. Média a multimédia v pedagogické praxi: Digitální video ve výuce*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. ISBN 978-80-7435-031-3.

518, Vladimír. *Kmeny 90: městské subkultury a nezávislé společenské proudy v letech 1989-2000*. V Praze: BiggBoss, 2016. ISBN 978-80-906019-9-4.

Zadávací pracoviště: Katedra českého jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: ThLic. Petr František Burda, Ph.D.

Oponent: doc. Mgr. Jan Hojda, Th.D.

Datum zadání závěrečné práce: 12.11.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové

Dne

.....

Martina Janurová

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu ThLic. Petru Františku Burdovi, Th.D. za jeho cenné rady, ochotu a trpělivost při psaní této bakalářské práce.

Anotace

Za uplynulých třicet let se hip-hopová hudba a kultura staly součástí „mainstreamové“ kultury a životního stylu. Zároveň si však rapová hudba – namnoze adaptovaná do podoby videoklipu – uchovala něco z původní subversivní kulturní energie (zejména v projektech undergroundových a insitních umělců). Předkládaná bakalářská práce se zabývá videoklipy, které jsou adaptacemi české rapové hudby, přesněji řečeno prezentuje výsledky komplexní strukturální analýzy produkce českých hip-hopových videoklipů od konce osmdesátých let do současnosti; hlavní důraz je kladen na vztah hudby a slova, velká pozornost je věnována rovněž symbolickému fungování některých poetických prostředků v rámci hip-hopové subkultury.

Klíčová slova: hip-hopová hudba, životní styl, rapová hudba, hudební videoklipy, český rap, hip-hopové hudební videoklipy, undergroundoví umělci, subkultura

Abstract

Janurová, Martina. The Film Adaptation of Czech Rap

Hradec Králové 2024. Bachelor thesis. University of Hradec Králové, Department of Czech Language and Literature. Leader: ThLic. Petr František Burda, Ph.D.

Over the past thirty years, hip-hop music and culture have become part of mainstream culture and lifestyle. However, rap music, largely adapted into music video form, has retained some of its original subversive cultural energy (especially in projects of underground and insurgent artists). The bachelor thesis presented here focuses on music videos that are adaptations of Czech rap music, specifically presenting the results of a comprehensive structural analysis of Czech hip-hop music video production from the late 1980s to the present day. The primary focus is on the relationship between music and lyrics, with significant attention also given to how certain poetic devices function symbolically within hip-hop culture.

Keywords: hip-hop music, lifestyle, rap music, music videos, czech rap, hip-hop music videos, underground artist, subculture

Obsah

ÚVOD.....	1
TEORETICKÁ ČÁST	2
1 RAP A HIP-HOP	2
1.1 HISTORIE VZNIKU	4
1.2 RAP, VÝRAZOVÁ SLOŽKA HIP-HOPU	5
1.3 HIP-HOP JAKO SUBKULTURA	6
2 HIP-HOPOVÁ TVORBA V ČECHÁCH OD KONCE 20. STOLETÍ.....	8
2.1 80. LÉTA.....	8
2.1.1 Manželé – Jižák.....	10
2.1.2 Piráti – Prachy	13
2.2 90. LÉTA.....	15
2.2.1 WWW – Noční můra.....	16
2.2.2 PSH	19
2.3 NOVÉ MILÉNIUM	22
2.3.1 Indy a Wich.....	22
2.3.2 SuperCroo	24
2.3.3 Prago Union	26
2.3.4 Dj Logic/Yzomandias	29
3 RAP VE FILMOVÉM ZPRACOVÁNÍ.....	30
3.1 ČESKÁ RAPUBLIKA	30
3.2 GYMPL	31
3.3 VEJŠKA	33
3.4 MODELÁŘ	34
3.5 YUNG MICHAL.....	36
3.6 PSH: NEKONEČNÝ PŘÍBĚH	37
3.7 BANGER	38
3.8 RAPSTORY A LÉKCE RAPU.....	40
4 VIDEOKLIP	40
4.1 STRUČNÝ VHLED DO HISTORIE ČESKÉHO VIDEOKLIPU	41
4.2 SOUČASNÁ PODOBA VIDEOKLIPŮ	43
5 JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY RAPU.....	44
PRAKTICKÁ ČÁST	45
6 ZPŮSOB ANALÝZY	45
7 JEDNOTLIVÉ VIDEOKLIPY	46
7.1 WWW – LEXIKON	46
7.2 VLADIMIR 518, MIKE TRAFIK A HUGO TOXXX – KAM MÁM JÍT	48
7.3 PAULIE GARAND - PAVUČINA LŽÍ FEAT. JAKUB DĚKAN	50
8 PROJEKT.....	52
ZÁVĚR.....	53
9 ZDROJE	54
9.1 POUŽITÁ LITERATURA:	54
9.2 ELEKTORINICKÉ ZDROJE:.....	55

Úvod

Bakalářská práce se zabývá fenoménem hip-hopu a českého rapu. Konkrétně jde o analýzu adaptace hip-hopové scény v multimédiích a ve filmovém prostředí s důrazem na videoklipy. V práci budu zkoumat, jak jsou zachyceny klíčové prvky rapové subkultury a jakým způsobem jsou interpretovány v kontextu filmového média.

Česká hip-hopová scéna má velice fascinující historii a je neodmyslitelnou součástí zásadních zvratů v historii českého národa. Také uchopení a interpretace rapu českými interprety přes náročnou cestu vykrytalizoval si a přes veškerá úskalí získal své místo na české hudební scéně.

Toto téma jsem si k bakalářské práci vybral proto, že český rap a jeho vliv na kulturu mě zajímají již několik let. Jako hudební žánr i sociální hnutí má rap schopnost reflektovat společenské problémy a přinášet nové perspektivy. Spojení hudby a filmu mě fascinuje, protože nabízí možnost prozkoumat, jak může být autentická rapová zkušenost převedena na plátno.

Filmová adaptace rapu je mnohohrstevnaté téma, které zahrnuje řadu estetických a kulturních aspektů. V bakalářské práci budu zkoumat různé metody a přístupy k adaptaci rapu, stejně tak i důsledky na společnost. Hlavním cílem práce je analyzovat, jak filmová média zpracovávají a interpretují rapovou kulturu, a tím přispět k hlubšímu pochopení tohoto fenoménu.

Práce je rozdělená na tři části. Na část teoretickou, praktickou a projekt k bakalářské práci.

První teoretická část se zabývá problematikou rapu a hip-hopu s důrazem na historii. Mapuje začátky a rozvoj hip-hopové scény v Čechách. Přibližuje vznik a vývoj konkrétních skupin tohoto hudebního žánru a jejich vývoj napříč staletím. Také upřesňuje motivy tvorby těch umělců. V teoretické části jsou také specifikovány filmy či dokumenty s prvky hip-hopu.

Druhá praktická část se zabývá sémiotickou analýzou vybraných hudebních videoklipů k českým rapovým skladbám. Třetí část je praktický projekt k bakalářské práci.

Výzkumné otázky:

1. Jak se vyvíjela hip-hopová a rapová scéna v České republice od jejího vzniku až po současnost?

2. Jaké motivy a témata jsou nejčastěji zpracovávány v textech českých rapových interpretů?
3. Jaké jsou hlavní metody a přístupy k adaptaci rapových textů do filmového média?
4. Jaké specifické výzvy a příležitosti představuje adaptace rapu v kontextu české kinematografie?
5. Jak jsou zachyceny a interpretovány klíčové prvky rapové subkultury ve filmových adaptacích?

TEORETICKÁ ČÁST

1 Rap a hip-hop

Rap a hip-hop jsou klíčové prvky hudebního proudu zvaného hip-hop, který zahrnuje dj-ing, gaffiti, b-boying. Tento žánr vznikl jako odraz pouličního životního stylu a vyvinul se do komunity s vlastním životním stylem a kulturou.¹ Od dob vzniku, se tomuto hudebnímu žánru podařilo upoutat pozornost velkého množství příznivců a vytvořit si vlastní společenství s pestrout kulturou, zahrnující nejen styl vlastní mluvy, ale také mající vlastní módní styl. Jedná se o životní styl, který se neustále vyvíjí a proměňuje.²

Podle Fiedlera je možné hip-hop definovat jako folklór, nikoliv však jako kulturu venkovského obyvatelstva, za což je právě pojem folklór považován, nýbrž jako folklór městského obyvatelstva, které se rodí za pomoci technických vymožeností (v hudební žánru hip-hop se pak nejčastěji setkáváme se vymoženostmi jako jsou reprobedny, magnetofony a videa).³

Specifické je označení umělců, kteří se v hip-hopovém prostředí angažují. Vedle pojmu Djes (osoba, která obstarává pouštění hudby) se také setkáváme s označením MC. Toto pojmenování pomáhá určit umělce, kteří se tvorbou tohoto hudebního žánru zabývají. Uvádí se před pseudonymem daného umělce (např. MC Gay). Zkratka vyjadřuje označení Master of Ceremonies, toto označení patří hlavnímu interpretovi, tj. osobě, „která manipuluje s mikrofonom.“⁴

¹ Srov. FIEDLER, Martin. *Hip hop forever*. Olomouc: Hanex, 2003, s. 11.

² Tamtéž, s. 11-12.

³ Tamtéž.

⁴ Tamtéž, s. 14.

Pro jednodušší přehled a lepší specifikaci jednotlivé tvorby v tomto žánru, se nabízí podle Fiedlera rozdělení rapové hudby do následujících poddruhů:

1. **Alternative rap:**

- Charakteristické absencí jasných hranic a možností zařazení do konkrétního žánru.
- Prolínání s dalšími žánry jako soul, reggae, jazz a metal.

2. **Baas rap:**

- Původ na Floridě s důrazem na sexuální témata a často čistě instrumentální skladby.

3. **Crossover rap:**

- Odlišnost a menší agresivita v textech.
- Zaměření na popové prvky a spojení s rockovou hudbou.

4. **East Coast rap:**

- Ovlivněn reggae a jazzem.
- Navazuje na původní hiphopové dílo (old school).

5. **West Coast rap:**

- Ovlivněný stylem funk a spojen s Gangsta rapem.
- Zaměření na oslavu gangsterského životního stylu včetně násilí.

6. **G-funk:**

- Využití hlubokých basů a ženských vokálů.
- Syntetický zvuk.

7. **Gangsta rap:**

- Šokující příběhy s agresivním projevem a zvukem.
- Cílem je přiblížit negativní zkušenosti s kriminalitou a násilím.

8. **Hardcore rap:**

- Zaměřený na agresivní texty a ostrý zvuk.
- Vznikl před Gangsta rapem a G-funkem.

9. **Jazz rap:**

- Hudba ovlivněná jazzem.

10. **Underground rap:**

- Vyhraněný styl s prvky hardcore, hiphopu a hardcore gangsta rapu.⁵

⁵ Srov. FIEDLER, Martin. *Hip hop forever*. Olomouc: Hanex, 2003, s. 19-21.

Jako další skupinu lze vymezit Horrorcore rap, který má jádro v horroru a zabývá se tématy, které jsou tabu a vykládá je způsobem, který pohoršuje.⁶

Hiphop lze chápat jako kulturu, která slouží k reprezentaci svých příslušníků. Graffiti označuje teritorium, zatímco rap pomáhá kulturu vymezit prostřednictvím řeči a vytváří pomyslné hranice mezi interprety. Potřeba definovat vlastní identitu vede k přilákání náctiletých posluchačů, ideální cílové skupiny. Pro náhodné posluchače může být však rapový text nelineární otevřenou narací bez obsahu. Příznivci tohoto žánru a znalci jednotlivých interpretů však dokáží obsah textů vnímat, jako spletené příběhy a odhalující nové motivy o jejich idolech.⁷

1.1 Historie vzniku

Rap se poprvé objevil v šedesátých letech na africkém kontinentu. Hudba doprovázená rapem byla ovlivněna stylem hudby zvané reggae.⁸ Představitelé reggae hudby byli především jamští diskžokejové. Během prezentace svých hudebních výtvorů celé vystoupení doprovázeli vlastním mluveným slovem, což vedlo k angažovanosti tanečníků a výsledkem byl větší prožitek z tance. Právě tento slovní doprovod byl inspirací k vytvoření rapu. Pronášení textu do rytmu hudby, které začalo u jamských diskžokejů je hlavním znakem rapu.⁹

Reggae však není jediným hudebním stylem, který silně ovlivnil hip-hopovou hudbu. Dalším hudebním směrem, který měl přímý vliv na vývoj tohoto žánru byl hudební směr funky, který se dokonce s hip-hopovou hudbou prolínal.¹⁰ Za přesné místo, kde rap vznikl je nejčastěji považována newyorská čtvrť zvaná Bronx. Pro tuto chudou a nebezpečnou čtvrť přeplněnou gangy, byl hip-hop skvělým prostředkem pro vyjádření agrese.¹¹ Krom agrese však rap také sloužil jako nástroj pro vyjádření vlastních názorů, pocitů a deklarace doby se zaměřením na konkrétní prostředí, které interprety utvářelo.¹²

Výše zmíněné rytmizované vyprávění se však ještě dříve, než u jamajských diskžokejů objevilo u afrických griotů udržovatelů “vědomí kmene” v Nigérii, Gambii,

⁶ Srov. JÍROVEC, Vojtěch. *Etnografie Horrorcore rapu v České republice*. [online]. Pardubice, 2017. Diplomová práce. Univerzita Pardubice. Vedoucí práce: PhDr. Adam Horále, PhD. [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: file:///Users/martina/Downloads/JirovecV_EtnografieHorrorcore_AH_2017.pdf.

⁷ Srov. VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. V Praze: BiggBoss, 2010, s. 262-263.

⁸ Srov. FIEDLER, Martin. *Hip hop forever*. Olomouc: Hanex, 2003, s. 5.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Tamtéž, s. 6.

¹¹ Srov. POLEDŇÁK, Ivan a Ivan CAFOUREK. *Sondy do popu a rocku*. Praha: H&H, 1992, s. 63.

¹² Srov. FIEDLER, Martin. *Hip hop forever*. Olomouc: Hanex, 2003, s. 14.

Ghaně. Tento kmen při různých slavnostních příležitostech přednáší formou rytmizovaného slovního projevu tradice a legendy kmene.¹³

Ovšem nejvýznamnější roli rap sehrál pro část Ameriky, jako je již zmiňovaný Bronx, protože umožnil tamním obyvatelům umožnil svobodný způsob vyjádření bez veškeré cenzury.¹⁴

1.2 Rap, výrazová složka hip-hopu

Jak jsme již na začátku této kapitoly uvedli, samotný rap je pak pouze jednou se složek tvořící hip-hop, jedná se však o jeho nejzásadnější složku, výrazovou.¹⁵ Rap je klíčovou složkou hip-hopu, charakterizovanou energickým pronášením slov do hudby.¹⁶ Styl rapu je odlišný od recitace poezie, s důrazem na rytmičtější recitaci do funkového základu.¹⁷ Hudební doprovod může obsahovat basy, bicí a zvukové efekty.¹⁸ Rapování často zahrnuje více umělců najednou, buď souvislým textem nebo prostřednictvím tzv. battle, překládané jako slovní souboj.¹⁹ Termín freestyle označuje improvizované vystoupení s textem napsaným na volné téma.²⁰ Rapový koncert sdílí některé prvky se slam poetry, kdy vystupující recituje připravený text s možností improvizace. Beatnici, jako Jack Kerouac, Allen Ginsberg a William S. Burroughs, jsou považováni za průkopníky slam poetry. Některá díla těchto umělců byla přenesena na desky jako mluvené slovo s hudebním podkresem. Rap je do jisté míry podobný slam poetry, avšak méně agresivní a více předvídatelný.²¹

Pro rapové texty se snaží zachytit aktuální okamžik a popsat fiktivní nebo reálné zkušenosti, zachycovat určitý topos nebo událost. Jejich cílem je věrný popis prožitku

¹³ Srov. POLEDNÁK, Ivan a Ivan CAFOUREK. *Sondy do popu a rocku*. Praha: H&H, 1992, s. 64.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Srov. FIEDLER, Martin. *Hip hop forever*. Olomouc: Hanex, 2003, s. 11.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Srov. VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. V Praze: BiggBoss, 2010, s. 262-264.

¹⁸ Srov. FIEDLER, Martin. *Hip hop forever*. Olomouc: Hanex, 2003, s. 11.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Srov. VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. V Praze: BiggBoss, 2010, s. 262-263.

²¹ Tamtéž, s. 264.

interpreta a snaha o důvěryhodné zachycení, jak daný prožitek rappera formuje v daný moment.²²

Rap je možné definovat jako lidové umění bez pravidel, vyznačuje se explicitními výrazy a upoutává svou odlišností od ostatních hudebních žánrů. Afroamerické komunity, vyřazené ze společensky uznávaných míst, jsou považovány za první uživatele rapu. Původní rapoví umělci, vyrůstající na ulici, vyjadřovali své zkušenosti, postavení a životní styl pomocí této formy.²³

Rap lze rozdělit podle záměru hudby a textu, který rapper produkuje. Kurtis Blow rozdělil rap na několik kategorií:

1. Egoista – zaměřený na autorův život a sebechválu.
2. Party rapper – motivující k tanci a zábavě.
3. Rapper s poselstvím – zabývající se sociálními a politickými problémy.
4. Inspirativní rapper – nabízející řešení problémů a motivaci.
5. Informující rapper – text informačního charakteru.
6. Charakterní rapper – zábavný a často komický.
7. Rapper společenské kroniky – kritizující ostatní.
8. Improvizátor – schopný vymyslet text na jakékoli téma bez přípravy, obzvláště úspěšný v battlech.²⁴

1.3 Hip-hop jako subkultura

Na základě popsaných znaků hip-hopu výše je příznačné, že příslušníci tohoto hudebního proudu jsou označováni za jedinečnou subkulturu. I přesto, že tento žánr se vyznačuje agresivními texty a často užívá vulgarismy, zároveň vyjadřuje lidovou zemitost, odráží rytmus současného života a může sloužit jako zdroj inspirace.²⁵

Knižní titul *Dotknout se světa: česká hudební alternativa 1968-2013* definuje termín subkultura jako společenství lidí, kteří se angažují v určité aktivitě, jež vytváří zvukový fenomén.²⁶

²² Srov. MADEROVÁ, Blanka, Zuzana JURKOVÁ a Karel VESELÝ. *Dotknout se světa: česká hudební alternativa 1968-2013 = To touch the world : Czech musical alternative 1968-2013*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2013, s. 108.

²³ Srov. FIEDLER, Martin. *Hip hop forever*. Olomouc: Hanex, 2003, s. 11.

²⁴ Srov. POLEDŇÁK, Ivan a Ivan CAFOUŘEK. *Sondy do popu a rocku*. Praha: H&H, 1992, s. 66.

²⁵ Srov. POLEDŇÁK, Ivan a Ivan CAFOUŘEK. *Sondy do popu a rocku*. Praha: H&H, 1992, s. 66-69.

²⁶ Srov. MADEROVÁ, Blanka, Zuzana JURKOVÁ a Karel VESELÝ. *Dotknout se světa: česká hudební alternativa 1968-2013 = To touch the world : Czech musical alternative 1968-2013*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2013, s. 8.

Podle dalších zdrojů je možné pojem subkultura šířeji chápat jako označení pro specifické kulturní prvky vyhraněné skupiny v rámci jednoho národa, případně širšího společenství.²⁷ Jedná se o kulturu, která uznává vlastní hodnoty, které se liší od hodnot dominantní kultury pro danou společnost.²⁸ Pojem je často spojován s negativními konotacemi, ale může také vyvolat pozitivní odezvu, zejména pokud reflektuje radikální postoje, které přijímá i většina společnosti.²⁹

Chování členů subkultur vykazuje stejné známky jako jednání ostatních lidí ve společnosti: hledají uznání a přijetí, a fungují jako mikrosystémy s vlastními pravidly a kvalitami.³⁰

Každá subkultura má svůj unikátní styl, který reprezentuje danou skupinu a může být chápán jako symbol nebo znak. Tento styl zahrnuje vzhled vlasů, typu doplňků a tetování stejně jako způsob chůze, postoj těla a mimika. Většina subkultur má také vlastní slang a specifický způsob výslovnosti slov.³¹

Ve slově subkultura je možné vyčíst z předpony sub- onu odlišnost od mainstreamové společnosti. Subkulturu lze obecně popsat jako společenství lidí, kteří se řídí vlastními normami a hodnotami, jež se odlišují od mainstreamové společnosti.³²

Subkultura hip-hop neoznačuje pouze hudební styl, ale také životní styl, který zahrnuje čtyři hlavní prvky: graffiti, breakdance, MCing a DJing. Tyto prvky spolu navzájem úzce spolupracují a vzájemně se ovlivňují; rappeři mohou využít graffiti jako stěžejní téma ve svých textech nebo využít grafiku jednotlivých writerů na propagačních materiálech související s koncerty.³³ Není výjimkou, že osoby v této subkultuře často rekreačně či na denní bázi užívají drogy. Téma je pro ně tak silné, že někteří interpreti ho požívají jako téma svých textů.³⁴

²⁷ Srov. SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: sociologické, psychologické a pedagogické aspekty*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2017, s. 27.

²⁸ Srov. ELIÁŠKOVÁ, Klára. *Nové subkultury na území České republiky a jejich vztah k rizikovému chování*. Hradec Králové 2020. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Katedra sociální patologie a sociologie. Vedoucí práce: Kasal Josef, PhDr. MBA, Ph.D. s 23 Dostupné z: <https://theses.cz/id/upwbk2/38939344>.

²⁹ Srov. SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: sociologické, psychologické a pedagogické aspekty*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2017, s. 27.

³⁰ Tamtéž, s. 28.

³¹ Tamtéž, s. 33.

³² Tamtéž, s. 29.

³³ Tamtéž, s. 185-186.

³⁴ Srov. VESELÝ Karel. *Sex, drogy a hip hop*. Proč zakázané látky tak fascinují současnou černou hudbu? Mujrozhlaz.cz [online]. 20.01.2016. [cit. 13.3.2023]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/sex-drogy-a-hip-hop-proc-zakazane-latky-tak-fascinuji-soucasnou-cernou-hudbu-5217858>.

Hip-hopová subkultura tedy označuje nejen hudbu řadící se pod žánr Hip-hopu, ale plno dalších hodnot a ideálů, kterými se tato komunita vyznačuje. „Subkultura hip-hop není pouze hudební, ale i životní styl.“³⁵

2 Hip-hopová tvorba v Čechách od konce 20. století

2.1 80. léta

V Čechách se hip-hop začal objevovat v 80. letech 20. století. Pro obyvatele byl tento hudební styl nový a neznámý, což zapříčiňovalo, že si své fanoušky získával velmi pomalým tempem. Největší zájem vzbuzoval u mladé generace, která prostřednictvím této hudby vyjadřovala nesouhlas se starší generací a normalizačním smýšlením. Cílem propagace a tvorby tohoto žánru bylo odlišit se od ustálených stereotypů a vyčnívat z davu. Po letech cenzury se rap stal prostředkem pro vyjádření subjektivního prožívání života bez zbytečných příkras a s použitím vulgarismů.³⁶

Nejzásadnější komplikací pro uplatnění tohoto hudebního žánru a vytvoření základny fanoušků na našem území byla pravidla totalitního režimu. Ten umožňoval pouze propagaci populární hudby.³⁷ Tehdejší vláda si byla vědoma rizik spojených s vlivem kultury na společnost. Proto v rámci normalizační politiky měli povolení vystupovat jen ti umělci, kteří nešířili závažné myšlenky či názor.³⁸ Naopak vítáni byli vystupující, kteří v hudbě zachycovali svět socialistické společnosti jako ideální.

V rámci ohlídání těchto pravidel existovaly státní instituce s úkolem ovlivňovat a určovat vhodnou podobu pop music.³⁹ Umělci, kteří se těmto nárokům přizpůsobili si zajistili skvělou profesní dráhu a finanční jistotu. Muselo se jim však také podařit dosáhnout zastoupení ve společnostech jakými byly *Pragokonzert*, *Pražské kulturní středisko*, a vydavatelství *Supraphon*, *Opus* a *Phanton*. Pro komunikaci se společnostmi

³⁵ Srov. SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: sociologické, psychologické a pedagogické aspekty*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2017, s. 185-186.

³⁶ Srov. VESELÝ, Karel. *Lekce rapu. 1 Stavba*. ceskatelevize.cz [online]. [cit. 13.3.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14675016797-lekce-rapu/>.

³⁷ Srov. Bc. ČABOVÁ, Katarína. *Československá populární hudba 70. a 80. let a totalita*. [online]. Brno 2018 [cit. 16.11.2023] Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy. Vedoucí práce Mgr. Viktor Pantůček, Ph. D. s. 39-41. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/xzwvu/Ceskoslovenska_popularni_hudba_70_a_80 let_final.pdf.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Tamtéž.

sloužili umělečtí vedoucí, mezi kterými byl mimo jiné i Ladislav Štáidl (zastupoval například Karla Gotta, Jitku Zelenkovou, Darinu Rolincovou a Ivetu Bartošovou).⁴⁰

Významné místo v české hudební scéně si zaslouží hudební skladatel a baskytarista Ondřej Soukup, který se v 80. letech stal členem orchestru Ladislava Štáidla.⁴¹ Nejvíce skladeb vytvořil pro zpěvačku Lucii Bílou, včetně čtyř úspěšných hudebních alb.⁴² Nejúspěšnějším albem je *Missariel*, označené hudebním publicistou Vladimírem Vlasákem jako jedno z deseti nejlepších českých popových alb v historii. Obsahuje hitovou skladbu *Láska je láska*⁴³ z roku 1992, která je považována za průlom v kariéře zpěvačky Bílé a přináší prvky rapu, inspirované písní *Alphabet St.* od Prince, jak později sám Soukup uvedl.⁴⁴ Text písně v češtině napsala Gabriela Osvaldová, která se Soukupem tvoří autorské duo na české hudební scéně.⁴⁵ Tato píseň se výrazně odlišuje od ostatních písní vzniklých v době reálného socialismu.⁴⁶

Nejjednodušší cestou k vytvoření odpovídající pop music v té době, bylo přebírání zahraničních písní a tvorba nových českých verzí, tzv. coververzí.⁴⁷

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Srov. SKLENSKÝ, Zbyněk. *Porovnání písní roku cen Anděl a Grammy z let 1991-1998* [online]. Brno, 2018. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy. Vedoucí práce: PhDr. Aleš Opekar, CSC. s. 13. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/pnxq5/Sklensky_Zbynek_-_Porovnani_pisni_roku_Cen_Andel_a_Grammy_z_let_1991-1998_-_Bakalarska_prace.pdf.

⁴² Srov. Bc. MIHULKA, Zdeněk. *Pražský výběr jako představitel nové vlny* [online]. Plzeň, 2015 [16.11.2023] 28.11.2023, Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni., Fakulta pedagogická, Katedra hudební kultury. Vedoucí práce: Doc. Mgr. Tomáš Kuhn Ph.D. s. 25. Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/19778/1/Mihulka%20DP%20-%20Prazsky%20vyber%20jako%20predstavitel%20nove%20vlny.pdf>.

⁴³ Srov. IVANOV, Ivan; VLASÁK, Vladimír. *10 nejlepších českých popových desek Vladimíra Vlasáka*. Muzikus.cz. Publicistika [online]. 3.2.2007 [28.11.2023]. Dostupné z: <https://www.muzikus.cz/publicistika/Deset-nejlepsich-ceskych-popovych-desek-podle-Vladimira-Vlasaka~03~unor~2007/>.

⁴⁴ Srov. LONDIN, Radek. *Proč Lucie Bílá vděčí za svou kariéru a měla by mu alespoň po jeho smrti poděkovat?* Cool.iprima.cz, Hudba [online]. 22. duben 2016 [28.11.2023]. Dostupné z: <https://cool.iprima.cz/hudba/proc-lucie-bila-vdecí-za-svou-karieru-princovi-mela-mu-alespon-po-jeho-smrti-podekovat>.

⁴⁵ Srov. SKLENSKÝ, Zbyněk. *Porovnání písní roku cen Anděl a Grammy z let 1991 – 1998* [online]. Brno, 2018. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy. Vedoucí práce: PhDr. Aleš Opekar, CSC. s. 13. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/pnxq5/Sklensky_Zbynek_-_Porovnani_pisni_roku_Cen_Andel_a_Grammy_z_let_1991-1998_-_Bakalarska_prace.pdf.

⁴⁶ Srov. IVANOV, Ivan; VLASÁK, Vladimír. *10 nejlepších českých popových desek Vladimíra Vlasáka*. Muzikus.cz. Publicistika [online]. 3.2.2007 [cit. 28.11.2023]. Dostupné z: <https://www.muzikus.cz/publicistika/Deset-nejlepsich-ceskych-popovych-desek-podle-Vladimira-Vlasaka~03~unor~2007/>.

⁴⁷ Srov. PÁNEK, Jiří. *Jedna velká zlodějina? Zahraniční písně se v ČSSR nekradly, říká textař*. iDNES.cz. Revue. [online]. 21.04.2022 [cit. 26.10.2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/revue/spolecnost/coververze-zahranicni-pisne-zpevací-autorska-prava-hudba.A230726_172108_zajimavosti_iri.

Inspirace ze zahraničí se neomezovala pouze na obsah, často se napodoboval i styl hudebních videoklipů vzhled umělců. Značný vliv na to měla televizní stanice MTV, založená v roce 1981, která byla dostupná v Československu od konce 80. let díky satelitní a kabelové televizi a sehrála mimořádnou roli v hudebním, filmovém a reklamním průmyslu.⁴⁸ Na webových stránkách české Wikipedie je k dispozici seznam českých coververzí zahraničních skladeb.⁴⁹

Další pokusy o vytvoření videoklipu podobného hudebnímu žánru hip-hop byly pozorovatelné již ve druhé polovině 80. let u hitu *Karel nese asi čaj* od Jiřího Korna, ve kterém zněla elektronická hudba a text byl většinou recitován. V písni byly také použity netradiční hlasové efekty nahrané Vilémem Čokem a ve videoklipu bylo krátce k vidění breakdance. Autorem písně je Michael Kocáb, který přímo požádal Čoka o tuto spolupráci:

„Já jsem tenkrát bydlel na Jižňáku a Michal za mnou přijel s tím, že má písničku pro Korna a potřeboval by ji trochu oživit. Říkal mi tehdy: Vildo, potřeboval bych tam nějaký zvláštní pěvecký feeling, ještě nevím co, ale musí to být něco legračního, typického pro tu písničku. A tak jsme si u mě doma song pouštěli a různě do toho hekali, až z někoho z nás vylezlo ty typické Ahááá...už nevím, kdo z nás to vymyslel,“ pokračoval Čok.⁵⁰

Stejně tak i vznik českého rapu vedl formou napodobování a přetváření již existujících zahraničních textů.⁵¹

2.1.1 Manželé – Jižák

Prvním hudebním dílem reprezentujícím hip-hop na české scéně je považována skladba nazvaná *Jižák, jižák město snů*, kterou vytvořilo uskupení známé jako *Manželé*. Tento název odkazuje na spojení dvou manželských párů, a to Hajdovských a

⁴⁸ Srov. RADOŠ, Viktor. *Obměna hudebního průmyslu v ČR od konce 80. let po současnost – případová studie dua Irena a Vojtěch Halvovi* [online]. Brno, 2021. [cit. 16.03.2023]. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí: Mgr. Viktor Pantůček, Ph.D. s. 17. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/y7jzr/Diplomova_prace_Martin_Rados_final.pdf.

⁴⁹ Srov. *Seznam českých coververzí zahraničních skladeb*. In: Wikipedie (online). (cit. 19.05.2024). Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_%C4%8Desk%C3%BDch_coververz%C3%AD_zahrani%C4%8Dn%C3%ADch_skladeb.

⁵⁰ Srov. MATERNA, Aleš. Příběh českého hitu: Jiří Korn a Vilém Čok – Karel nese asi čaj. iReport [online]. Články, 21.04.2022 [26.10.2023]. Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/pribeh-cz-hitu/pribeh-ceskeho-hitu-jiri-korn-vilem-cok-karel-nese-asi-caj>.

⁵¹ VESELÝ, Karel. *Lekce rapu. 1 Stavba* [online]. ceskatelevize.cz [cit. 13.3.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14675016797-lekce-rapu/>.

Gärtnerových. Skladba, která pochází z roku 1984, je první známou nahrávkou v žánru hip-hop na území České republiky.

Za vznik této skladby převážně vdčíme Lesíku Hajdovskému, který se k tomuto pro Čechy tehdy neobvyklému žánru dostal díky anténě, kterou zachycoval signály západočeských rozhlasových stanic. Text i hudba této skladby jsou ovlivněny písní *New York, New York* od *GrandMastera Flashe & The Furious* 5.⁵²

Podobně důležitým faktorem pro vznik této české rapové premiéry bylo bydliště autora. Název *Jižák, jižák město snů* je inspirován pražskou městskou částí Jižním Městem, charakterizovanou rozsáhlými panelovými sídlišti⁵³, symbolizujícími dobu socialismu. I když tyto bytové komplexy poskytovaly obyvatelům velké množství bydlení, kvantita často převažovala nad kvalitou, což byl typický rys socialistického stavebnictví:

„To prostředí kolem domů bylo prostě odbyté. Byla velká snaha těch domů předat co nejvíc. Fajfkovalo se, kolik se splnilo, a tím to prostě trpělo. I uvnitř se dalo všelicos. Třeba když měli dlouhé trubky, tak těleso u kuchyňského topení se dostalo doprostřed toho prostoru, kde se měl přirazit stůl. Čili jeden vedle druhého jsme si nechávali ty trubky zkracovat, aby se tam ten stůl vešel. Ale na druhé straně spousta lidí hájí to, že dostali byt a měli ústřední topení.“⁵⁴

Navzdory tomu, že se jedná o jeden z prvních českých výtvorů, je velmi překvapivý soulad hudby, rytmiky a textové složky, natož pak sdělení, které jasně kritizuje dobový politický režim a poukazuje na trhliny v systému, který své obyvatele přesvědčuje o své bezchybnosti.⁵⁵

„Manželé na „Jižáku“ výborně skloubili hudbu, rytmiku i textovou složku, jejíž provedení, coby absolutní novum, mělo být vlastně tím největším oříškem. A vida, dodnes je to možná jeden z nejlépe „odrapovaných“ textů v celé historii českého hip hopu. A navíc jeho obsah! Ten je totální kritikou všeho, co nám tehdejší režim „s dobrou vůlí“ cpal do hlav.“

⁵² Srov. Bc. David Kupka. *Subkultura Hip-Hop*. [online]. Brno, 2016. [16.03.2023]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra občanské výchovy. Vedoucí práce Mgr. Zdeněk Hons. s. 68. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/f49cx/Diplomova_prace-_Subkultura_Hip-Hop__David_Kupka.pdf.

⁵³ Srov. Tamtéž.

⁵⁴ Srov. VESELÁ Marie. „Lidské králíkárný“ jsou v Praze už 50 let. *Sídliště Jižní Město zanechalo odkaz i v kultuře*. iRozhlas. Věda a technologie, historie. [online]. Praha 2021, 1. září. [16.03.2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/praha-sidliste-jizni-mesto-jizak-jiznak-lidske-kralikarny-panelstory-50-let_2109011546_aur.

⁵⁵ Srov. Česká televize, 1982-1993 a 1996-2001. *Bigbít, Internetová encyklopedie rocku*. Manželé. [online]. Praha. [cit. 21.03.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/>.

Hudební publicista Vojtěch Lindaur charakterizuje *Jižák* v *Gramorevui* (1990) následovně: „Hajdovský vytvořil mnohvrstevnatý obraz tristního způsobu života v sídlištní aglomeraci, který je plný groteskního humoru, absurdních situací a přesně postihl duchovní prázdnotu životního stylu sídlištních flákačských part a spořádaných rodin.“⁵⁶

Lesík Hajdovského přivedlo k hudbě rodinné zázemí. Od útlého věku se věnoval folku a se svojí sestrou v pozdějších letech tvořili umělecké duo přezdívané F.O.K. Neměli však ambice věnovat se živým hudebním vystoupením, soustřeďovali se na experimentální hudbu. Nejčastěji vytvářel hudbu pomocí syntezátoru. Než se dostal k rapování věnoval se také breakdancu.

Skladba *New York New York* od *Grandmastra flashe*, ke které se dostal při poslechu rádiového vysílání na Jižním sídlišti v Praze v něj vzbudila nutkavou potřebu vytvořit text vlastní, český, který by bylo možné rapovat. Velkou inspirací mu byl právě život na Jižním městě, kde se kvůli stále probíhajícím stavbám prodíraly matky bahnem s dětskými kočárky, což byla v jeho očích podoba českého Bronxu. Text také obsahuje smyšlené postavy a jejich charakteristické rysy.⁵⁷

„Minule tam Láďa koupil pěkný ricle – chachá, ty byly šik.

Béd'a zase nesl něco domů v pixle – tak teda dík.

To zas byl mejdan jako víno, vypili sme asi dvacet litrů vína.

Venca zas vyváděl, Madla byla hotová,

Lojza se předváděl že jich deset vodrovná,“

„...Všichni žijem na Jižáku, každej z nás má dobrou fachu

Franta v metru uklízí a Bohouš dělá v buřtárně

a pivo tam všem nabízí, flašky vykupuje Zdenda

ale nejlíp se má Čenda, ten už brzo přijde z lapáku.“⁵⁸

Motivem je násilí, pouliční zločin a egocentrismus, což je nadčasové téma, které se objevuje i v dnešních rapových textech.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Srov. Kytary.cz. Lesík Hajdovský (Manželé) ON AIR: *Při psaní textu k Jižáku mě osvítil duch svatý*. In: YouTube.cz.[online]. [cit. 11.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=HanFpAQ0aa0>.

⁵⁸ Manželé. Jižák. YouTube.cz.[online]. [cit. 11.05.2024] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=IH2OL-BZoDk>.

Nahrání skladby zajišťovali sami interpreti ve svém bytě pomocí 4-stopého magnetofonu Tesla B43. Aby nahrál základ bicí, vyrobil provizorní elektromagnetické snímače z víček od limonád, které zalil dentakrilem. K vynálezu se připevnil konektor a umístil se do zesilovače. Při kontaktu pak s různými předměty dosáhl různých zvuků, například při využití krabice dosáhl onoho „kopavého zvuku“.⁵⁹

2.1.2 Piráti – Prachy

Jako jedna z prvních rapujících kapel je označována pánská hradecká kapela, která se přezdívala *Piráti*.⁶⁰ Frontman kapely Slávek Hamadřák měl již předešlé zkušenosti v kapele Čertovi soustružníci jako baskytarista, tato kapela se však kvůli nevyhovující hudbě pro režim rozpadla roku 1983. O pár let později teda Slávek Hamadřák zkusil založit vlastní kapelu pod názvem *HIP-HOP Satelit* s Petrem Vyšohlídem, Petrem Kuhnem a DJ Ristem Sokolowski. Po nějaké době však jeden ze členů kapelu opustil, po této události se rozhodli pro nový název, který zůstal už v rapové české scéně vrytý a to název *Piráti*.⁶¹

Jejich kytarové vystoupení doprovázené rapovými prvky kritici přirovnávali k americké hudební skupině *Beastie Boys*.⁶² Tuto skupinu a dalších zahraniční tvorbu frontman kapely důvěrně znal díky tajném sledování zahraničních hudebních pořadů. Jedním z nich byla polská hudební televize *Przeboj*. Největší přístup k nepovolené hudbě však získal během vojenské služby. Na hlídce měl k dispozici vysílačku, na které bylo možné naladit rozhlasové stanice, které v Česku nebyly povolené. Mezi nimi byla i československá sekce *BBC*. Pořad moderátora Pavla Rohana natolik zaujal, že se Hamadřák rozhodl oslovit ho dopisem, který se dostal do vysílání.

“Nepřítel státu v BBC cituje z dopisu mladého vojenského radisty zavřeného v

⁵⁹ Srov. Kytary.cz. Lesík Hajdovský (Manželé) ON AIR: *Při psaní textu k Jižáku mě osvítil duch svatý*. In: YouTube.cz.[online]. [cit. 11.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=HanFpAQ0aa0>.

⁶⁰ Srov. TKÁČ, Vojtěch. *Počátky a vývoj českého hip hopu v tuzemských hudebních časopisech* [online]. Praha, 2021 [13.05.2024]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Martin Soukup, Ph.D. s. 85-86. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/151305/120396975.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

⁶¹ Srov. *Eskamoter & Echo Orchestr* [online]. BIO. [14.05.2024]. Dostupné z: <https://www.eskamotermusic.cz/Bio.html>.

⁶² Srov. Česká televize, *Piráti. Bigbít, Internetová encyklopedie rocku. Úvod, kapely*. [online]. Praha [21.11.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2613-pirati/>.

kasárnách, který ho pirátsky poslouchá do sluchátek na vojenské vysílače v obklopení soudruhů majorů.”⁶³ Díky této zkušenosti se Hamad'ák s moderátorem po ukončení vojenské služby sešel a obdržel dárek v podobě hudebního alba zahraniční hudby nazvané *Hip Hop And Rapping In The House*. Právě toto album jeho budoucí tvorbu výrazně ovlivnilo a pokoušel se přenést stejný styl do české tvorby. A právě díky kladným vztahům s moderátorem se do vysílání mohla dostat i jeho tvorba. Další významný kontakt, který ovlivnil kariéru kapely byl s moderátorem na soutěžní přehlídce mladých kapel v Chrudimi roku 1988. Zde se jim podařilo uvaděče a současně redaktora Československého rozhlasu zaujmout natolik, že dostali možnost nahrát písně pro rozhlasový pořad *Habaděj*. Díky tomu se kapela dostala do vysílání stanice *Vltava*, která vysílala po celé zemi.⁶⁴ Největší průlomový okamžik však přišel s nahráním skladby *Prachy*. K této skladbě byl také vytvořen amatérský videoklip, který odvysílal slovenský pořad *Triangl* v roce 1989. Právě newyorská skupina, se kterou jsou *Piráti* srovnávání má stejnojmenný singl v anglickém jazyce *Money*.⁶⁵

Hudební publicista Jaroslav Špulák, který právě toto připodobnění také u skupiny pozoroval se k jejich hudebnímu stylu, který více přecházel z rapu do metalu, vyjádřil takto: „Byla to zatím jediná tuzemská kapela, která si dokázala v rámci těžko stravitelného rapu poradit s jazykem českým, tolik neohebným, nekujným a nepružným.“⁶⁶

Přestože toto hudební uskupení mělo často příležitost dostat se do médií a mohli tak divákům představovat rapovou hudbu v jejich podání, existence kapely neměla dlouhého trvání. Roku 1991 svou činnost ukončili.⁶⁷ Slávek Hamad'ák nechtěl svou kariéru v hudbě vzdát a opět založil nové uskupení tentokrát pod názvem *Piráti 44*. Hudebním stylem už se však věnovali více alternativnímu rockovému stylu. Také tato kapela nakonec vydržela a Hamad'ák se po rozpuštění kapely věnoval vlastní autorské tvorbě a také práci producenta. Od roku 2012 začal vystupoval pod pseudonymem

⁶³ Tamtéž, s. 85. Dostupné z:

<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/151305/120396975.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

⁶⁴ Srov. TKÁČ, Vojtěch. *Počátky a vývoj českého hip hopu v tuzemských hudebních časopisech* [online]. Praha, 2021 [13.05.2024]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Martin Soukup, Ph.D. s. 85-86. Dostupné z:

<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/151305/120396975.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

⁶⁵ Tamtéž s. 84-85.

⁶⁶ Tamtéž s. 20.

⁶⁷ Tamtéž s. 86.

Eskamoterër a opět se aktivně podílet na nahrávání hudebních alb, od roku 2017 opět se skupinou nazvanou *Eskamoterër & Echo Orchestr*.⁶⁸

Skutečně prvním českým rapperem je označován Michael Viktořík, známý též pod přezdívkou Vrtulník Michael V., který byl jedním z frontmanů kapely *J. A. R.* Vznik této kapely je příznačně spojen s památným 17. listopadem 1989, kdy tato skupina poprvé vystoupila společně v restauraci *U Holubů*.⁶⁹

Když Michael Viktořík vystoupil v televizní hitparádě se singlem *Jakýpak Vokoly jdeme balit holky*, byl opravdu nezaměnitelný. Patřil mezi první, kteří se svým vystupováním dokázali co nejvíce přiblížit představě o rapperech, a to zejména díky svému stylu – nechyběl mu řetěz s logem Mercedesu kolem krku, sluneční brýle a kšiltovka dozadu.⁷⁰ Toto vystoupení znamenalo významný moment, kdy se hip-hop dostal do povědomí širší veřejnosti.⁷¹ Jeho hudba spojovala funkové podklady s texty obsahujícími vulgaritu.⁷²

2.2 90. léta

Hip-hopový žánr nebyl na poli české hudební scény vyhledávaný, a protože v devadesátých letech nebyl k dispozici internet, bylo obtížné hudbu šířit i získávat. O to hodnotnější každá skladba byla. Jak podotýká Michal Opletal, známý jako rapper Orion, koncem 20. století byla dostupnost hudby srovnatelná s očekáváním dopisů, nikdy nebylo jisté, kdy a zda vůbec bude možné slyšet nový singl. Propagace tohoto žánru byla v té době velmi obtížná a působila výstředně, což představovalo velkou výzvu. Klíčem k úspěchu bylo budování silných vztahů s lidmi působícími v oblasti vydavatelství a rádiového vysílání.⁷³

⁶⁸ Srov. *Eskamoterër & Echo Orchestr* [online]. BIO. [14.05.2024]. Dostupné z: <https://www.eskamotermusic.cz/Bio.html>.

⁶⁹ Srov. VLADIMÍR 518. *Kmeny 90: městské subkultury a nezávislé společenské proudy v letech 1989-2000*. V Praze: BiggBoss, 2016, str. 482.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Srov. SCHWEDA, Jakub. *Pozice diss tracků v kontextu českých a polských hip-hopových subkultur*. [online]. Brno, 2021. [16.11.2023]. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav slávistiky. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Michal Przybylski. s. 15. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/p9li2/Pozice_diss_tracku_v_kontextu_ceskych_a_polskych_hip-hopovych_subkultur.pdf?zpet=https%3Ftheses.cz%3Fvyhledavani%3Fsearch%3DMichal%20Vikto%C5%99%C3%ADk%26start%3D2.

⁷² Srov. VLADIMÍR 518. *Kmeny 90: městské subkultury a nezávislé společenské proudy v letech 1989-2000*. V Praze: BiggBoss, 2016, str. 482.

⁷³ Srov. VLADIMÍR 518. *Kmeny 90: městské subkultury a nezávislé společenské proudy v letech 1989-2000*. In Rap, Karel Veselý. V Praze: BiggBoss, 2016, s. 481.

2.2.1 WWW – Noční můra

Počátek 90. let společně s převratem postupně probíhal převrat na poli české hudební scény. Tou dobou také vznikla skupina WWW.⁷⁴ Skupina je označována jako jedna opravdu z první rapových kapel.⁷⁵

V době, kdy skupina vznikla, patřili mezi její členy Ondřej Anděra (Sifon), Luboš Typlt, Jan Zajíček (Skarf) a Lela Geislerová⁷⁶.⁷⁷ Také spolupracovali s Ondřejem Ježkem, který se věnoval hudbě. Ten byl také u přípravy desky, která však nakonec nevyšla.⁷⁸ Jako hudebník, skladatel a producent se živí dodnes.⁷⁹ Celé seskupení se aktivně zajímalo o hip-hopovou kulturu již během studentských let okolo roku 1989, inspirací jim byly jak zahraniční filmové snímky, tak hudební skupiny. Z filmů například *Breakdance*, z hudebních skupin již zmíněná skupina *Beastie Boys* nebo *Public Enemy*. Právě obliba tohoto hudebního stylu je přivedla k nápadu založit svoji skupinu a jako název zvolili WWW.⁸⁰ Podle Anděry byl název mnoha významový, nejenže zkratka WWW znamenala anglické *We want word*, volně přeloženo jako my chceme slova, tedy rap, ale také obrácením písmena se jedná o písmena M, které si současně skupina vykládala jako zkratku pro my musíme mluvit.⁸¹ Anděra hip-hopovou kulturu žil opravdu naplno, věnoval se nejen beatboxu, ale i graffitům. K textu skladby *Noční můra* kapela svépomocí vytvořila videoklip, který se dostal do hudebního pořadu Jiřího Korna *O 106*. Režisérem

⁷⁴ Srov. Česká televize, 2015. WWW [online]. [cit. 13.11.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10754930162-www/>.

⁷⁵ Srov. GALIA, Libor. *Poetika hudební skupiny WWW* [online]. Brno, 2014. [cit. 16.05.2024]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce: doc. PhDr. Zbyněk Fišer, Ph.D. s. 9. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/aikkq/www_galia_BP.pdf.

⁷⁶ Celým jménem Lenka Geislerová, výtvarnice, sestra známých hereček Geislerových.

⁷⁷ Srov. TKÁČ, Vojtěch. *Počátky a vývoj českého hip hopu v tuzemských hudebních časopisech* [online]. Praha, 2021 [13.05.2024]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Martin Soukup, Ph.D. s. 13. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/151305/120396975.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

⁷⁸ Srov. Kytary.cz. Ondřej Anděra (WWW) ON AIR: *K hip hopu mě přivedla Suzanne Vega*. ON AIR – rozhovory. [online]. [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=uZ-NHmTOHkg> <https://bandzone.cz/wwwneurobeat/video/19939-lexikon.html>.

⁷⁹ Srov. JEŽEK, Ondřej.ČSFD, Zajímavosti [online]. [cit. 10.06.2024] Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/76196-ondrej-jezek/zajimavosti/>.

⁸⁰ Srov. POLÁCH, Roman. *Nové spojení poezie a hudby (WWW a české básnické podoby hip hopu)*. [online]. Ostrava: 2010. [cit. 16.05.2024]. Bakalářská práce. Ostravská univerzita. Vedoucí práce Doc. PaedDr. Iva Málková, Ph.D. s. 31. Dostupné z: [file:///Users/martina/Downloads/BC_PRACE_ROMAN_POLACH%20\(1\).pdf](file:///Users/martina/Downloads/BC_PRACE_ROMAN_POLACH%20(1).pdf)

⁸¹ Srov. BAMBAS, Ondřej. *WWW představili v Česku hip hop. Proč se po 15 letech vrací k legendární desce Neurobeat?* Vltava.rozhlas.cz. [online]. Hudba, ArtCafé. Praha, 7.10. 2021. [cit. 13.5.2024]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/www-predstavili-v-cesku-hip-hop-proc-se-po-15-letech-vraci-k-legendarni-desce-8592799>.

videozáznamu je Jan Zajíček.⁸² Ve videoklipu nechyběly charakteristické prvky hip-hopové kultury jako nadměrně velké oblečení, graffiti a rap doprovázený expresivními zvukovými efekty.⁸³ Text vyznačuje, jakou radost a volnost jim rap přináší. Poukazuje na problémy mladé společnosti a kritiku ze strany starších generací, jako třeba při tvorbě graffiti.⁸⁴

„Jedna dvě, noční můra jde.

Tři čtyři, plíží se podél zdí.

Pět šest, sprej si v ruce nes.

Sedm osm, už stříká na dům.

Devět deset, teď podepsal se na zed’.“⁸⁵

Po odvysílání se vzedmula vlna ohlasů. To, že občas v těch letech (1993) už byl rap od sem tam slyšet nebylo novinkou, to, že se dostal do vysílání prohloubilo zájem diváků.⁸⁶ Do rapu začali postupně přidávat i své originální nápady jako živé hudební nástroje a jejich hudební díla vycházela na samostatných kompilacích.⁸⁷

Skupina byla natolik populární, že obdržela nabídku na nahrání alba u společnosti Polygram, to však skupina odmítla.⁸⁸ Důvodem odmítnutí byly požadavky ze strany nahrávací společnosti, vytvořené skladby by musely odpovídat pořadím, ale i obsahem

⁸² Srov. TOMŠŮ, Ondřej. *Proměna stylu hip hopového videoklipu s příchodem vydavatelství BiggBoss* [online]. Olomouc, 2017. [cit. 16.05.2024]. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Marek Čermák. s. 19. Dostupné z:

https://theses.cz/id/8710b6/Promna_stylu_hiphopoveho_videoklipu.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dno%C4%8Dn%C3%AD%20m%C5%AFra%20sifon%26start%3D1

https://theses.cz/id/8710b6/Promna_stylu_hiphopoveho_videoklipu.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dno%C4%8Dn%C3%AD%20m%C5%AFra%20sifon%26start%3D1.

⁸³ Srov. VLADIMÍR 518. *Kmeny 90: městské subkultury a nezávislé společenské proudy v letech 1989- 2000*. V Praze: BiggBoss, 2016, s. 489.

⁸⁴ Srov. POLÁCH, Roman. *Nové spojení poezie a hudby (WWW a české básnické podoby hip hopu)*. [online]. Ostrava: 2010. [cit. 16.05.2024]. Bakalářská práce. Ostravská univerzita. Vedoucí práce Doc. PaedDr. Iva Málková, Ph.D. s. 31. Dostupné z:

[file:///Users/martina/Downloads/BC_PRACE_ROMAN_POLACH%20\(1\).pdf](file:///Users/martina/Downloads/BC_PRACE_ROMAN_POLACH%20(1).pdf).

⁸⁵ WWW. *Noční můra*. Karaoketexty.cz. Album Neurobeat, 2006 [online]. [cit. 16.05.2024]. Dostupné z: <https://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/www/nocni-mura-347499>.

⁸⁶ Srov. TOMŠŮ, Ondřej. *Proměna stylu hip hopového videoklipu s příchodem vydavatelství BiggBoss* [online]. Olomouc, 2017. [cit. 16.05.2024]. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Marek Čermák. s. 19. Dostupné z:

https://theses.cz/id/8710b6/Promna_stylu_hiphopoveho_videoklipu.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dno%C4%8Dn%C3%AD%20m%C5%AFra%20sifon%26start%3D1

https://theses.cz/id/8710b6/Promna_stylu_hiphopoveho_videoklipu.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dno%C4%8Dn%C3%AD%20m%C5%AFra%20sifon%26start%3D1.

⁸⁷ Srov. ONUFER, Petr. bandzone.cz. O kapele. [online] [cit.16.05.2024]. <https://bandzone.cz/wwwneurobeat?at=info>.

⁸⁸ Srov. Česká televize, 2015. WWW [online]. [cit. 13.11.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10754930162-www/>.

představám producenta a kapele se tak nelíbilo, že by přišly o svoji autenticitu.⁸⁹ Nakonec se kapela v roce 1998 rozpadla.⁹⁰

Tímto rozpadem se sice kapela na šest let odmlčela, v roce 2006 se však objevila znovu na scéně, tentokrát už jen ve složení Anděry, Typlta a tentokrát i rovnou s albem *Neurobeat*. Ženský hlas má na starosti manželka Anděry, Milesa Anděra Zrnić Album vydává nově vzniklé vydavatelství *Biggboss*, které má na starosti Vladimír Brož alias Vladimír 518.⁹¹

V textech, které jsou dílem Typlta převládá práce s představivostí a symbolem, je četný na metafory, ale objevuje se i černý humor. I nadále se texty věnují výpovědi o společnosti.⁹²

„My hledáme způsob, jak to vyjádřit v přenesených obrazech, tu absurditu, toho, jak se nějaká sféra lidí chová k jiné sféře lidí, aby významová spojení a výklad byly volnější a tím pádem možná nadčasové,“ říká sám Anděra.⁹³ Jejich rap je doplněn o další originální zvukové stopy, které vznikají z různých situací, například zvuků dřeva v přírodě⁹⁴ :

„...vznikají tak, že chodím s mikrofonom a lovím třeba po lesích a ťukám do větví, suchého listí a kamenů.“ Hledá zajímavé zvuky ve dřevu v ohni – například praskance v ohni, jak ti lupne to dřevo nebo vlastně i zahvízdá. skvělé zvuky, ze kterých můžeš generovat bici i melodie.“⁹⁵ Čímž se jejich tvorba od rapu zásadně vzdaluje a překračuje hranice tohoto žánru⁹⁶ a přechází do alterny.⁹⁷ Získávají si však úplně nový okruh fanoušků, především v uměleckých kruzích.⁹⁸

⁸⁹ Srov. BAMBAS, Ondřej. *WWW představili v Česku hip hop. Proč se po 15 letech vrací k legendární desce Neurobeat?* Vltava.rozhlas.cz. [online]. Hudba, ArtCafé . Praha, 7.10. 2021. [cit. 13.5.2024]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/www-predstavili-v-cesku-hip-hop-proc-se-po-15-letech-vraci-k-legendarni-desce-8592799>.

⁹⁰ Srov. GALIA, Libor. *Poetika hudební skupiny WWW*. [online]. Brno, 2014. [cit. 16.05.2024]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce: doc. PhDr. Zbyněk Fišer, Ph.D. s. 11. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/aikkq/www_galia_BP.pdf.

⁹¹ Tamtéž s. 15.

⁹² Srov. BBarak. *Sifon z WWW: Na začátku jsem byl rád, že jsem uvnitř konzervy a splňuju žánr. Ted' jsem rád, že ho nesplňuju*. Bbarak.cz. [online]. [cit. 16.5.2024]. Dostupné z: <https://www.bbarak.cz/sifon-z-www-na-zacatku-jsem-byl-rad-ze-jsem-uvnitř-konzervy-a-splnuju-zanr-ted-jsem-rad-ze-ho-nesplnuju/>.

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Srov. VEDRAL, Honza. Recenze: *Nová deska českých WWW žádá pozorný poslech, praskají z ní kosti*. magazin.aktualne.cz. Lifestyle, Hudba [online]. [cit. 16.5.2024]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/hudba/www-neutopis-se-dvakrat-ve-stejne-recenze-album-recenze/r~fe42ab62d44c11e89f96ac1f6b220ee8/>.

⁹⁸ Srov. Rapový podhoubí. *WWW a jejich zrod, vývoj* [online]. [cit. 19.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=h44CNBnih1s>.

Také vizuální stránka jejich tvorby nemá na scéně obdoby, vzniká ze skutečných kreseb Typlta,⁹⁹ který je především významný malíř.¹⁰⁰ Ústředním objektem bývají osoby, či předměty, kdy často mezi lidskou postavou a předmětem není ostrá hranice a navzájem splývají v jednu nelidskou bytost, která představuje metafory na různé emoce jako například úzkost či marnost. V některých případech se ve videoklipu objevují přímo umělci a součástí jejich těl je nějaký technický předmět.¹⁰¹

V polovině devadesátých let se hip-hop stává komerční záležitostí po celém světě, avšak v České republice stále čeká na umělce, kteří by dokázali přesvědčit mainstreamové nahrávací společnosti, aby vydaly jejich vlastní album. Tento úspěch přichází až s příchodem skupiny *Chaozz*, částečně i díky jejich schopnosti spolupracovat s hlavními hudebními vydavateli, jako je *Polygram*.¹⁰² Jejich první album „...a nastal chaos“ obsahuje hitové skladby jako *Televize*, *Policie* a *Vodopády*, která je coververzí singlu *Waterfalls* americké skupiny *T. L. C.* z roku 1999.¹⁰³

2.2.2 PSH

Další významná hip-hopová skupina vznikla v roce 1993¹⁰⁴ ve složení Vladimíra Brože alias Vladimíra 518¹⁰⁵, Michala Opletala alias Oriona a DJ Ondřeje Čiháka, přezdívaného Shitness. Tato trojice se přezdívá PSH což je zkratka pro *Peneři strýčka Homeboye*.¹⁰⁶ Na pozici DJ se vystřídal více osob, od roku 2003 toto místo zastává

⁹⁹ Srov. GALIA, Libor. *Poetika hudební skupiny WWW* [online]. Brno, 2014. [cit. 16.05.2024]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce: doc. PhDr. Zbyněk Fišer, Ph.D. s. 24. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/aikkq/www_galia_BP.pdf.

¹⁰⁰ BESTA, Pavel. *Lubomír Typlt jako žák, kolega a solitér*. Artalk, recenze [online]. [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://artalk.info/news/lubomir-typlt-jako-zak-kolega-a-soliter>.

¹⁰¹ Srov. GALIA, Libor. *Poetika hudební skupiny WWW* [online]. Brno, 2014. [cit. 16.05.2024]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce: doc. PhDr. Zbyněk Fišer, Ph.D. s. 24. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/aikkq/www_galia_BP.pdf.

¹⁰² Srov. VLADIMIR 518. *Kmeny 90: městské subkultury a nezávislé společenské proudy v letech 1989- 2000*. In RAP, Karel Veselý. V Praze: BiggBoss, 2016, s. 492.

¹⁰³ Srov. *Svišti z Chaozzu vyrazili na golfové hřiště*. iDnes.cz. MF Dnes [online]. Praha, 18.dubna 2001 [cit. 13.11.2023]. Hudba, kultura. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/hudba/svisti-z-chaozzu-vyrazili-na-golfove-hriste.A010403_174320_hudba_kne.

¹⁰⁴ Srov. MADEROVÁ, Blanka; JURKOVÁ, Zuzana a VESELÝ, Karel. *Dotknout se světa: česká hudební alternativa 1968-2013 = To touch the world : Czech musical alternative 1968-2013*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2013. s. 100.

¹⁰⁵ Český rapper, tvůrce komiksů, knih, ilustrací a grafik.

¹⁰⁶ Srov. HYNĚŠOVÁ, Eva. *Lexikální a morfologicko-syntaktický rozbor českých hiphopových textů od roku 1993 do současnosti* [online]. České Budějovice, 2017 [cit. 19.07.2023]. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, filozofická fakulta, Ústav bohemistiky. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Martin Janečka, Ph.D. s. 30. Dostupné z: [HYPERL/theses.cz/id/1x0ai9/DP_Hynesova_Eva.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Djazykov%C3%A9%20prostředky%20rapu%26start%3D3](https://theses.cz/id/1x0ai9/DP_Hynesova_Eva.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Djazykov%C3%A9%20prostředky%20rapu%26start%3D3).

Michal Řepka přezdívaný Mike Trafik.¹⁰⁷ Název „Penner“ pochází z německého „der Penner“, což označuje osoby bez domova, tuláky nebo povaleče. V českém slangu se tento termín uchytil jako „pener“, spojuje se s pocitem vydědění a životem na okraji společnosti, čímž vzniká asociace s afroamerickou kulturou a jejím zážitkem vykořeněním.¹⁰⁸

Vladimír Brož se k rapu dostal nikoliv díky hudebním vzorům (měl v oblíbě metalovou hudbu), ale díky graffitům. V graffitech vnímal spojitost právě s metalovou hudbou a čím déle mezi writtery trávil čas, tím víc mu začal dávat smysl zvuk hip-hopových skladeb v kombinaci s graffiti.¹⁰⁹ Založení rapové formace PSH má na svědomí Orion, který se hip-hopové hudbě věnoval se Shitnessem a později k sobě přizvali Vladimíra 518. Došlo k tomu krátce poté, co ho slyšeli rapovat na hudební akci v klubu.¹¹⁰ Už předtím však dvojice Orion a Shitness měli nahrávky *Peřina těžká dřina* a *Párátka adventní expresní lyrici* v let 1993 a 1994, které alespoň šířili pomocí nahrávky na kazetách v hip-hopové subkultuře.¹¹¹ Skladba *Peneřina těžká dřina* se dokonce objevila na mezinárodním albu *East Side Unia vol. 1*, které je kombinací slovenské, maďarské a polské hip-hopové tvorby.¹¹² V roce 1998 Peneři už ve složení společně s Vladimírem 518 založili vydavatelství *Terorist? Records* na kterém se podíleli ještě další osoby z graffiti scény přezdívané *crew ABX*.¹¹³

První audiovizuální doprovod k jejich hudební tvorbě vytvořili ke skladbě

¹⁰⁷ Srov. Kytary.cz. Mike Trafik (PSH): *Chci se na naučit na kytaru, abych mohl hrát country*. YouTube.cz.[online]. [cit. 25.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=HZU6PDgzgMo>.

¹⁰⁸ Srov. MADEROVÁ, Blanka; JURKOVÁ, Zuzana a VESELÝ, Karel. *Dotknout se světa: česká hudební alternativa 1968-2013 = To touch the world : Czech musical alternative 1968-2013*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2013. s. 100.

¹⁰⁹ Srov. Kytary.cz. Vladimír 518 ON AIR: *Black metal je příroda*. ON AIR – rozhovory. [online]. [cit. 21.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ZA0ZeKkAb7g&t=1473s>.

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ Srov. SKLÁDALOVÁ, Alžběta. *Česká a slovenská hiphopová scéna a její interpretky*. [online] Olomouc, 2019. [cit. 23.05.2024]. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce: doc. PhDr. Lenka Křupková, Ph.D. s. 29. Dostupné z: https://theses.cz/id/qq1pbr/k_tisku_Skladalova_BP_CeskaASlovenskaHiphopovaKulturaAJej.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DP%C3%A1r%C3%A1tk%C3%A1%20PSH%26start%3D1.

¹¹² Srov. MADEROVÁ, Blanka, Zuzana JURKOVÁ a Karel VESELÝ. *Dotknout se světa: česká hudební alternativa 1968-2013 = To touch the world : Czech musical alternative 1968-2013*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2013, s.100.

¹¹³ Tamtéž s. 17.

*Jižák*¹¹⁴, kterou se svolením Lesíka Hajdovského¹¹⁵ reprodukovali.¹¹⁶ Vznikl také v roce 1998 a natáčení se ujal Sifon z WWW (viz. kapitola 2.2.1).¹¹⁷ Videoklip má dvě hlavní dějové linky. Zachycuje jednotlivé členy PSH, kteří rapují a mají představovat právě obyvatele panelového sídliště Jižní město, o kterých text vypráví a druhou linkou jsou krátké prostřihy na organismy pod mikroskopem. Při záběru na jednotlivé členy je využíván efekt rybího oka, což evokuje dojem, že obyvatele sledujeme skrz domovní kukátko.¹¹⁸

První album, *Repertoár*, vzniklo až na začátku nového tisíciletí, konkrétně v roce 2001, ale zachycuje atmosféru 90. let a zážitky jejich generace, s motivy grafitů a promluvami o umělcích z tohoto období.¹¹⁹ Zásadní je skladba s názvem Praha, která pomyslně ukončila období, kdy rapeři se shlukovali na Jižáku, schovaní před centrem města, centrem hudby. Hip-hopová subkultura už se přesunula z undergroundu do centra dění, centra Prahy na most a hrad.¹²⁰ V textech se věnují začátkům české hip-hopové scény, vyjadřují svůj postoj vůči vládě či společnosti.¹²¹

Od vzniku této desky začíná nová kapitola českého hip-hopu, a sbírá spoustu ohlasů i mimo hip-hopovou scénu, získává mnoho ocenění a je považována za jednu z nejlépe hodnocených a nejvlivnějších českých alb dodnes.

¹¹⁴ Srov. SCHWEDA, Jakub. *Pozice diss tracků v kontextu českých a polských hip-hopových subkultur*. [online]. Brno, 2021. [cit. 23.05.2024]. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav slávitiky. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Michal Przybylski, s.16. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/p9li2/Pozice_diss_tracku_v_kontextu_ceskych_a_polskych_hip-hopovych_subkultur.pdf.

¹¹⁵ Srov. Kytary.cz. Lesík Hajdovský (Manželé) ON AIR: *Při psaní textu k Jižáku mě osvětlil duch svatý*. In: YouTube.cz [online]. [cit. 23.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=HanFpAQ0aa0>.

¹¹⁶ Srov. SCHWEDA, Jakub. *Pozice diss tracků v kontextu českých a polských hip-hopových subkultur*. [online]. Brno, 2021. [23.05.2024]. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav slávitiky. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Michal Przybylski, s.16. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/p9li2/Pozice_diss_tracku_v_kontextu_ceskych_a_polskych_hip-hopovych_subkultur.pdf.

¹¹⁷ Srov. Deaf Blind Not. *RETRO: Orion o prvních holkách, prvních klipech a prvním počítači*. Protišedi.cz [online]. 18.10.2012. [cit.25.05.2024]. Dostupné z: <https://archiv.protisedi.cz/article/retro-orion-o-prvnich-holkach-prvnich-klipech-prvnim-pocitaci>.

¹¹⁸ Srov. PSH - *Jižák* Praha [online]. [cit. 24.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=AKfEQ1cGyqc>.

¹¹⁹ Srov. MADEROVÁ, Blanka, Zuzana JURKOVÁ a Karel VESELÝ. *Dotknout se světa: česká hudební alternativa 1968-2013 = To touch the world : Czech musical alternative 1968-2013*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2013, s.100.

¹²⁰ Srov. SEGI, Stefan. *Peneřina, těžká dřina Poetika hlavního proudu českého hiphopového textu* [online]. Praha, 2011 [cit. 25.05.2024]. Diplomová práce. Filozofická fakulta univerzity Karlovy. Vedoucí práce: Ing. Pavel Janáček, Ph.D. s. 56. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/49484/DPTX_2010_1__0_132275_0_94888.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

¹²¹ Srov. VOJTĚCH, Ondřej. *Česká hip hopová poetika*. [online]. Brno, 2009 [cit.26.05.2024]. Masarykova univerzita. Bakalářská diplomová práce. Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Balašík Ph.D. 2009, s. 23. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/l4aam/>.

Perfektním dokladem obtížnosti vytvoření desky je fakt, že k jejímu vzniku došlo až na začátku nového tisíciletí.¹²²

Uskupení *PSH* se také zasloužilo o vznik nezávislého hudebního vydavatelství *Biggboss*. Vzniklo v roce 2006 a krom hudebního vydavatelství se později také soustřeďovalo na vydávání knižních publikací.¹²³ Hudební desek má skupina na svém kontě celkem 4, po *Repertoáru* vydali desku *Rap'n Roll* v roce 2006, dále *Epilog* z roku 2010 a poslední vydaná deska s názvem *Debut*, která vyšla v roce 2019. Roku 2021 *PSH* oznámili konce vydavatelství *Biggboss*.¹²⁴

2.3 Nové milénium

S příchodem nového tisíciletí přišlo na scénu řada nových interpretů i uskupení. Objevili se například Naše Věc, DeFuckTo, Bow Wave, Rhymes Street Squad, De Zrechts, Jižní Pionýři, později pak Pio Squad.¹²⁵ Mezi nimi také Indy a Wich.

2.3.1 Indy a Wich

Další uskupením, které ovlivnilo českou hip-hopovou scénu na začátku nového tisíciletí, jsou umělci Indy Andreas Christodoulou a DJ Wich Tomáš Pechlák, kteří svůj první koncert odehráli v roce 1998 ve významném pražském klubu pro zrod rapu, v podniku s názvem *007*.¹²⁶ Seznámili se díky graffitům, kterým se společně věnovali. Díky pražské writerské scéně se znali také s Orionem, který je k hudbě přivedl.

¹²² Srov. MADEROVÁ, Blanka, Zuzana JURKOVÁ a Karel VESELÝ. *Dotknout se světa: česká hudební alternativa 1968-2013 = To touch the world : Czech musical alternative 1968-2013*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2013, s.100.

¹²³ Srov. ZHUMATAY, Aikumis. *Indie rocková scéna v České Republice na příkladu vybraných skupin* [online]. Brno, 2022. [cit. 26.05.2024]. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce: PhDr. Aleš Opekar, Ph.D. s. 19. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/dxalq/diplonova_prace.pdf.

¹²⁴ Srov. PILGRIM. *První poslech. PSH si můžou dělat co chtějí a taky to dělají* [online]. Redbull.com. 12.09.2019. Hudba. [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://www.redbull.com/cz-cs/hudba-psh-debut-album-recenze-dojmy-poslech>.

¹²⁵ Srov. TKÁČ, Vojtěch. *Počátky a vývoj českého hip hopu v tuzemských hudebních časopisech* [online]. Praha, 2021. doc. PhDr. Martin Soukup, Ph.D. s. 14 [cit. 10.06.2024] Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/151305/120396975.pdf?sequence=1>.

¹²⁶ Srov. URBÁNEK, Ondřej. *Vývoj a hudební identita české hiphopové scény* [online]. Olomouc, 2017. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce: Mgr. Jan Blüml, Ph.D. s. 16 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: https://theses.cz/id/tuzo9z/Ondrej_Urbnek_-_Vvoj_a_kultura_identita_esk_hiphopov_scn.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DIndy%20a%20Wich%26start%3D2.

Nemotivovala je vidina slávy, pouze zalíbení v hip-hopové hudbě.¹²⁷ Jejich první společné album, *My3*, vyšlo již v roce 2002 a přineslo další obohacení české hiphopové scény.¹²⁸ Jště před touto zlomovou deskou umělci vydali vinyl se skladbou *Pohyb Nehybnýho*.¹²⁹ Větší význam a průlom na hip-hopové scéně dosáhli díky skladbě *Hlasuju proti*, ve které se o mikrofon střídají s PSH.¹³⁰

K této dvojici se také řadí interpret LA4. Z dvojicí s důvěrně znal z graffitové scény.¹³¹

Tato rapové dvojice je také významná tím, že jako první čeští rapeři vystupovali na akci v Londýně.¹³² Také jako první v Čechách vydali DVD se záznamem koncertů z letního turné. Druhou desku dvojice vydala pro roce 2006 s názvem *Hádej Kdo*. Sklidila velký úspěch a byla taky nominována na cenu Anděl 2006 v kategorii Hip Hop.¹³³ V této ceně mohli tvůrci vyhrávat poprvé od roku 2005, kdy objevila nová kategorie Hip hop a R&B, což byla další významná událost na hip-hopové scéně.¹³⁴

Od roku 2009 začali oba tvořit sólově.

DJ Wich se také produkčně podílel na desce *Repertoár* od PSH, za kterou získal cenu „Zlatý Anděl za mixtape roku 2001 v kategorii Dance a Hip Hop“¹³⁵.

Dj Wich byl velice žádaný hip-hopový producent nejen u nás, ale také na Slovensku. Na albu *The Golden Touch* má spolupráce pouze se zahraničními interprety jako např. Lil Wayne.¹³⁶

¹²⁷ Srov. VEDRAL, Honza. *20 let žádný mistři*. Headliner.cz [online]. Indy a Wich [cit. 10.06.2024] <https://www.headliner.cz/2022-7/20-let-zadny-mistri>.

¹²⁸ Srov. MOR. *Někdo tu má nové album. Hádej kdo?* Aktuálně.cz [online]. Hudba. 14. 11. 2006 [cit. 26.05.2024] Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/hudba/nekdo-tu-ma-nove-album-hadej-kdo/r~i:article:284721/>.

¹²⁹ Srov. URBÁNEK, Ondřej. *Vývoj a kulturní identita české hiphopové scény* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 10.06.2024]. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce: Mgr. Jan Blüml, Ph.D. s. 17 Dostupný z: https://theses.cz/id/tuzo9z/Ond_ej_Urbnek_-_Vvoj_a_kulturn_identita__esk_hiphopov_scn.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DIndy%20hiphop%26start%3D1.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ URBÁNEK, Ondřej. *Vývoj a kulturní identita české hiphopové scény* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 10.06.2024]. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce: Mgr. Jan Blüml, Ph.D. s. 17 Dostupný z: https://theses.cz/id/tuzo9z/Ond_ej_Urbnek_-_Vvoj_a_kulturn_identita__esk_hiphopov_scn.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DIndy%20hiphop%26start%3D1.

¹³² Tamtéž, s. 18.

¹³³ Tamtéž, s. 18.

¹³⁴ Srov. Anděl cena [online]. [cit. 10.06.] [https://cs.wikipedia.org/wiki/And%C4%9Bl_\(cena\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/And%C4%9Bl_(cena)).

¹³⁵ Srov. URBÁNEK, Ondřej. *Vývoj a kulturní identita české hiphopové scény* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 10.06.2024]. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce: Mgr. Jan Blüml, Ph.D. s. 17 Dostupný z: https://theses.cz/id/tuzo9z/Ond_ej_Urbnek_-_Vvoj_a_kulturn_identita__esk_hiphopov_scn.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DIndy%20hiphop%26start%3D1.

¹³⁶ Tamtéž, 19.

V roce 2001 vyšlo první české hiphopové periodikum *Bbarák*, které se zaměřilo na domácí i zahraniční scénu. Téhož roku se konal první ročník festivalu *Hip hop Kemp*, který se brzy stal jedním z nejvýznamnějších hiphopových festivalů ve střední Evropě. Interpreti Indy a DJ Wich na tomto festivalu vystoupili na hlavním pódiu.¹³⁷

2.3.2 SuperCroo

Mezi další významné umělce té doby patřili *SuperCroo* (Hugo Toxxx – Jan Daněk a James Cole – Daniel Ďurech), kteří svým stylem přinášeli a stále přináší nové prvky do rapové hudby, zejména prostřednictvím intenzivních slovních soubojů. Název skupiny prošel několika vývoji, nejprve se v roce 1998 označovali *K.O.Kru* a James Cole byl dříve přezdívaný Phat.¹³⁸

James Cole se pokusil v roce 2002 o vydání sólové desky, ze které pak sešlo. Hudba, která však k této desce vznikla určovala budoucí hudební směr dvojice. Jednalo se o výrazné elektrické zvuky se specifickým beatem, díky čemuž více vynikl rap,¹³⁹ což je významně odlišovali od ostatních tvůrců na hip-hopové scéně. V textech převažovaly vulgarity. S příchodem tohoto nového hudebního stylu přišlo i ono současné označení kapely – *Supercroo*.¹⁴⁰ První desku vydali 2004 nazvanou *Toxic Funk*. V textech se nebojí napadat známé osobnosti či politiky.¹⁴¹ Jejich sarkasmus může vyvolávat nepochopení či rozhořčení.¹⁴² Album obsahuje přelomovou skladbu *Superstar*, která jim dopomohla ke zviditelnění, protože text i videoklip se zaměřuje na kritiku talentové soutěže *Česko*

¹³⁷ Srov. Affro – *První webový a tištěný Bbarák, první vydané vinyly + první Hip Hop Kemp 2002* (díl 2) [online]. bbarak.cz [cit. 11.06.2024] Dostupné z: <https://www.bbarak.cz/affro-prvni-webovy-a-tisteny-bbarak-prvni-vydane-vinyly-prvni-hip-hop-kemp-2002-dil-2/>.

¹³⁸ Srov. SUMEC, Michal. *Hugo Toxxx: Rap a princip DIY* [online]. Brno, 2016 [cit. 11.06.2024]. Masarykova univerzita. Vedoucí práce: Vedoucí: PhDr. Aleš Opekar, CSc. s. 11 Dostupný z: https://is.muni.cz/th/g8fei/Hugo_Toxxx_rap_a_princip_DIY.pdf.

¹³⁹ Srov. URBÁNEK, Ondřej. *Vývoj a kulturní identita české hiphopové scény* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 10.06.2024]. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce: Mgr. Jan Blüml, Ph.D. s. 20 Dostupný z: https://theses.cz/id/tuzo9z/Ond_ej_Urbnek_-_Vvoj_a_kulturn_identita__esk_hiphopov_scn.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DIndy%20hiphop%26start%3D1.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ Srov. SUMEC, Michal. *Hugo Toxxx: Rap a princip DIY* [online]. Brno, 2016 [cit. 10.06.] Masarykova univerzita s. 11 Vedoucí práce: PhDr. Aleš Opekar, CSc. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/g8fei/Hugo_Toxxx_rap_a_princip_DIY.pdf.

¹⁴² Tamtéž, 12.

hledá superstar a mediálních osobností.¹⁴³ Vydáním této skladby poukázali na fakt, že cenzura stále v médiích má svou roli, hudební televize *Óčko* ji odmítla vysílat.¹⁴⁴

Ve stejném duchu následovala deska nazvaná *České kuře: Neurofolk*.¹⁴⁵ Je výrazná svými psychedelickými prvky. Texty jsou svérázné a reflektují jejich unikátní styl.¹⁴⁶ Umělci tvoří také sólově.

Hugo Toxxx úplně poprvé vystoupil v klubu Roxy po boku Vladimira 518.¹⁴⁷ Ve svých textech se často zabývá kritikou společnosti, politické sféry, ale také nešetří kritikou na kolegy v rapové scéně.¹⁴⁸

Byl součástí lablu *BiggBoss*, ale kvůli rozdílným názorům se s aktéry lablu rozešli.¹⁴⁹ Ve spolupráci s tímto vydavatelstvím však vzniklo roku 2008 album *Rok psa*, na kterém je významná skladba, kterou společně s Toxxxem nahrál Vladimír 518,¹⁵⁰ Také videoklip k této skladbě upoutal vyobrazením nelidských postav, které mají přidělané oči a ústa až za pomoci postprodukce.¹⁵¹ Na vzniku videoklipu se podíleli Sifon a Jan Zajíček z WWW.¹⁵² Hugo Toxxx měl i vlastní label pojmenovaný Hypno808 v roce 2011.¹⁵³

V roce 2004, se vstupem České republiky do EU, se otevřely nové možnosti pro tvůrce, kteří měli jednodušší cestu zahraniční inspiraci.

Rok 2005 byl dalším významným bodem pro český hip-hop, kdy se v hudební soutěži Anděl, která je oceněním od České hudební akademie, objevila nová kategorie

¹⁴³ Tamtéž, 13.

¹⁴⁴ iDNES. *Televize omezila klip hanící SuperStar* [online], idnes.cz. 08.08.2005 [cit. 11.06.2024]. https://www.idnes.cz/kultura/hudba/televize-omezila-klip-hanici-superstar.A050808_103553_zpr_kultura_kot.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Tamtéž, 13.

¹⁴⁷ Srov. SUMEC, Michal. *Hugo Toxxx: Rap a princip DIY* [online]. Brno, 2016 [cit. 11.06.2024]. Masarykova univerzita. Vedoucí práce: Vedoucí: PhDr. Aleš Opekar, CSc. s. 11 Dostupný z: https://is.muni.cz/th/g8fei/Hugo_Toxxx_rap_a_princip_DIY.pdf.

¹⁴⁸ HORVÁTH, Michal. *Vybrané motivy a specifika českých a slovenských rapových textů*. Olomouc, 2017 [cit. 11.06.2024]. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Zemanová, Ph.D. s. 41-48.

<https://theses.cz/id/wlw6qz/bakalarska.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DHugo%20Toxxx%20DISS%26start%3D1>.

¹⁴⁹ Srov. RealTalk. *PSH – Atlanti českého rapu* [online]. In: YouTube [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=S1hu_Qnlw_o&t=3416s.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ Srov. Hugo Toxxx feat. Vladimír 518 - Melem meleme kávu [online]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=i1jPHgX3ak>.

¹⁵² Srov. BENDA, Lukáš. *Podívejte se na "Meleme meleme kávu" Hugo Toxxx* [online]. musicserver.cz. Audio, video 15.07.2009. [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://musicserver.cz/clanek/26528/podivejte-se-na-meleme-meleme-kavu-hugo-toxxx/?nomobile=1>.

¹⁵³ Srov. SUMEC, Michal. *Hugo Toxxx: Rap a princip DIY* [online]. Brno, 2016 [cit. 11.06.2024]. Masarykova univerzita. Vedoucí práce: Vedoucí: PhDr. Aleš Opekar, CSc. s. 10 Dostupný z: https://is.muni.cz/th/g8fei/Hugo_Toxxx_rap_a_princip_DIY.pdf.

Hip hop a R&B. První místo v této kategorii získal Orion za své sólové album *Teritorium*, toto ocenění se také podařilo získat skupině nazvané Prago Union.

2.3.3 Prago Union

Bývalý člen skupiny *Chaozz* Adam Svatoš, dříve přezdívaný jako Deph se vrátil na scénu v roce 2002 již pod současným pseudonymem Kato.¹⁵⁴ K nahrávání skladeb mu byl po ruce Dj Skupla, také bývalý člen Chaozzu, a název projektu pro vydání společné hudby pojmenovali *Prago Union*.¹⁵⁵ Před vydáním první desky se jim podařilo vydat

vinyl, který mimo jiné obsahoval skladbu Verbální atentát, ta se hned stala populární a oblíbená posluchači.¹⁵⁶ Následovalo první společné album nazvané *HDP* (Hrubý domácí produkt) se vyznačuje jednoduchými texty vystavěné na někdy obtížných osobních zkušenostech, zpracované s humorem a nadhledem a už zde zaznívají pro Kata tolik charakteristické slovní hříčky.¹⁵⁷

Videoklip ke skladbě *Zvyřátka* z tohoto alba byl oceněný na Golden Awards ve Švýcarsku.¹⁵⁸ Objevuje se v něm herečka Hana Vagnerová a hlavní prvek, který se různě proměňuje, je krabice. Tu nejprve Kato drží a pak je v ní uvězněn a rapuje. Krabice během videa mění velikost, podobu i materiál v rytmu hudby. Text popisuje pocity a průběh noční známosti.¹⁵⁹ Zásadnější deskou však je druhá vydaná s názvem *Dezorient Express*¹⁶⁰ z roku 2010, za kterou dostal cenu Anděl.¹⁶¹

¹⁵⁴ Srov. *Prago Union Hip-hop- alternative/Praha* [online]. Bandzone.cz O kapele. [cit. 11.06.2024] Dostupné z: <https://bandzone.cz/pragounion?at=info>.

¹⁵⁵ Srov. JESTŘÁBSKÁ, Barbora. *Literární charakteristika písňových textů Adama Svatoše od 90. let 20. století po současnost* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 11.06.2024]. Univerzita Palackého v Olomouci Vedoucí práce: doc. Mgr. Igor Fic, Dr. s. 19 Dostupné z: <https://theses.cz/id/zg4joz/Jestrebska.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dprago%20union%26start%3D1>.

¹⁵⁶ Srov. JESTŘÁBSKÁ, Barbora. *Literární charakteristika písňových textů Adama Svatoše od 90. let 20. století po současnost* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 11.06.2024]. Univerzita Palackého v Olomouci Vedoucí práce: doc. Mgr. Igor Fic, Dr. s. 34 Dostupné z: <https://theses.cz/id/zg4joz/Jestrebska.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dprago%20union%26start%3D1>.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 18-19.

¹⁵⁸ Srov. *Prago Union* [online] Indies.eu [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.indies.eu/umelci/1358/prago-union/>.

¹⁵⁹ Srov. *Prago Union – Zvyratka* [online] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=BAOuLMpc3UI>.

¹⁶⁰ První skladbu desky hudebně zpracoval Paulie Garand z Ty Nikdy Records.

¹⁶¹ Srov. JESTŘÁBSKÁ, Barbora. *Literární charakteristika písňových textů Adama Svatoše od 90. let 20. století po současnost* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 11.06.2024]. Univerzita Palackého v Olomouci Vedoucí práce: doc. Mgr. Igor Fic, Dr. s. 18 Dostupné z:

Texty Katových skladeb často obsahují jazykové hříčky a metafory, které reflektují jeho osobní zkušenosti a problémy, ale také sociální komentáře a kritiku společnosti. Nekritizuje však konkrétně, snaží se dosáhnout v textech nadčasovosti.¹⁶² Jejich hudba je ceněna pro svou autenticitu a schopnost zachytit realitu každodenního života s humorem a nadhledem.¹⁶³

Další alba, jako *V Barvách* (2011) a *Vážná hudba* (2013), jejich postavení na české hip-hopové scéně upevnilo.¹⁶⁴ Na této desce již připravoval hudbu Dj Maro.¹⁶⁵ V současné době je součástí seskupení DJ Ramel. Na některých koncertech vystupují s živou hudbou pod názvem Prago Union + Live band.¹⁶⁶

Ve druhé polovině dekády nového tisíciletí začala také hojně vznikat nezávislá hudební vydavatelství, označovaná jako laby. To pro českou hip-hopovou scénu znamenalo důležitý zvrat, protože konečně začalo existovat více možností, jak produkovat hip-hopovou hudbu.¹⁶⁷

Jedním z největších bylo vydavatelství *BiggBoss*, spojené s Vladimírem 518. Dále pod labelem mimo členů PSH vydávali Sifon z WWW, James Cole, Hugo Toxxx, Hetain Corpation, The Atavists, Wild Tides a Maniak.¹⁶⁸ BiggBoss jako label se nezaměřoval pouze na hudbu, ale také na vizuální umění, filmovou produkci a další kulturní projekty. Pod jejich hlavičkou vznikly například i významné kulturní akce, výstavy a různé projekty, které přispěly k rozvoji české městské kultury a povědomí o subkulturách.¹⁶⁹

<https://theses.cz/id/zg4joz/Jestrebska.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dprago%20union%26start%3D1>.

¹⁶² Kytary.cz. *Kato (Prago Union) ON AIR: „Problémů s policajty mám pořád více.“* [online]. [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=geP1DJVqgdQ&t=121s>.

¹⁶³ Srov. JESTŘÁBSKÁ, Barbora. *Literární charakteristika písňových textů Adama Svatoše od 90. let 20. století po současnost* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 11.06.2024]. Univerzita Palackého v Olomouci Vedoucí práce: doc. Mgr. Igor Fic, Dr. s. 38-39 Dostupné z: <https://theses.cz/id/zg4joz/Jestrebska.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dprago%20union%26start%3D1>.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 19.

¹⁶⁵ Srov. JESTŘÁBSKÁ, Barbora. *Literární charakteristika písňových textů Adama Svatoše od 90. let 20. století po současnost* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 11.06.2024]. Univerzita Palackého v Olomouci Vedoucí práce: doc. Mgr. Igor Fic, Dr. s. 34 Dostupné z: <https://theses.cz/id/zg4joz/Jestrebska.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dprago%20union%26start%3D1>.

¹⁶⁶ Srov. *Prago Union Hip-hop- alternative/Praha* [online]. Bandzone.cz O kapele. [cit. 11.06.2024] Dostupné z: <https://bandzone.cz/pragounion?at=info>.

¹⁶⁷ Srov. VESELÝ, Karel. *Lekce rapu. 3 Ostrovy* [online]. Česká televize, 2022 [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14675016797-lekce-rapu/>.

¹⁶⁸ Srov. BiggBoss [online]. Wikipedia.cz. Článek [cit. 12.06.2024]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bigg_Boss.

¹⁶⁹ Srov. *shop.biggboss.cz* [online]. [cit.12.06.2024]. Dostupné z: <https://shop.biggboss.cz/>.

Dalším významným hráčem bylo vydavatelství *Ty nikdy Records*.¹⁷⁰ Pod tímto labellem se proslavil zakladatel Idea (Josef Změlík), který k sobě přizval další rappery, kteří pocházeli z menších měst a měli proto menší šanci se bez známého vydavatelství prosadit.¹⁷¹ Pod tímto seskupením zůstává sestava rapperů téměř neměnná, od dob vzniku zde tvoří Paulie Garand (Pavel Harant), Mc Gay (Jakub Rafael), Rest (Adam Chlpík). K této původní sestavě se později přidává také Boy Wonder (Lukáš Jedlička) a Matys (Martina Matys). Součástí nezávislého vydavatelství jsou také hudební producenti, z nichž do dneška nejvíce aktivní je Kenny Rough (Marek Němec), DJ Fatte (David Tesař) a mnoho dalších.¹⁷² Za společné album *Akta X* získali v roce 2019 cenu Anděl.¹⁷³

Také rozvoj technologií a rozmach internetu napomohl hip-hopu více se šířit mezi širokou veřejností. Umožnil snadnější šíření hudby a komunikaci s fanoušky, což poskytlo umělcům novou úroveň svobody v distribuci hudby.¹⁷⁴

I přes rostoucí popularitu hip-hopu však žánr stále čelil omezenému zastoupení v českých rádiích. Avšak od přelomu tisíciletí se situace měnila, přičemž rapové texty začaly pronikat na rozhlasové stanice, většinou však ve formě popových aranžmá. Zviditelnění se tak dočkal interpret *LIPO* (Jonáš Červinka původně člen skupiny *BPM* spolu s Pavlem Harantem viz. *Ty nikdy* label) s hitem *Ležím v tvé blízkosti*, který se kolem roku 2011 stal hitem.¹⁷⁵

Od roku 2012 začíná nabývat popularity hip-hopový sub žánr známý jako trap, který je charakterizován texty oslavujícími luxus a úspěch interpreta. Tento styl umožňuje tvůrcům zaměřit se spíše na vlastní úspěchy a ego, než na složité příběhy či nápady, a vychází z touhy uniknout z pasti stereotypního života a práce bez smyslu. Tento styl hudby zas přináší možnost návratu motivačního rapu.¹⁷⁶ Roste popularita textů věnovaných melancholickým náladám a užívání návykových látek, které pomáhají utéct

¹⁷⁰ Srov. MADEROVÁ, Blanka, Zuzana JURKOVÁ a Karel VESELÝ. *Dotknout se světa: česká hudební alternativa 1968-2013 = To touch the world : Czech musical alternative 1968-2013*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2013, s.102.

¹⁷¹ Srov. VESELÝ, Karel. *Lekce rapu. 3 Ostrovy* [online]. Česká televize, 2022 [cit. 13.3.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14675016797-lekce-rapu/>.

¹⁷² Srov. *Tynikdy.cz*: Interpreti. Dostupné z: <https://www.tynikdy.cz/interpreti>.

¹⁷³ *Anděl pro Ty Nikdy*. Pauliegarand.cz [online]. [cit. 12.06.2024]. Dostupné z: <https://pauliegarand.cz/novinky/andel-pro-ty-nikdy>.

¹⁷⁴ Srov. VESELÝ, Karel. *Lekce rapu. 3 Ostrovy* [online]. Česká televize, 2022 [cit. 13.3.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14675016797-lekce-rapu/>.

¹⁷⁵ iReport. Příběh českého hitu: Lipo – ležím v tvé blízkosti ft. Debbi [online]. [cit. 12.06.2024] Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/pribeh-cz-hitu/pribeh-ceskeho-hitu-lipo-lezim-v-tve-blizkosti-ft-debbi>.

¹⁷⁶ Srov. VESELÝ, Karel. *Lekce rapu. 4 Blahobyt* [online]. Česká televize, 2022 [cit. 13.3.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14675016797-lekce-rapu/>.

před realitou. Mezi oblíbené interprety patří Viktor Sheen, jenž reflektuje téma všednosti a odmítá přesvědčení, že blahobyť vede k úspěchu.

Počátku trapu na české scéně jsou však spíše připisovány k roku 2007, kdy na ni začal působit Dj Logic.¹⁷⁷

2.3.4 Dj Logic/Yzomandias

Jakub Vlček zpočátku vystupoval pod pseudonymem Dj Logic společně se Sergeiem Baraccudou (Erik Peter) a Jimmym Dicksonem (Jiří Bortel).¹⁷⁸ Uskupení se však kvůli sporům v roce 2009 rozpadlo.¹⁷⁹ O rok později si upravil pseudonym na Logic a začal vystupovat pod uskupením *Fuerzo Arma*.¹⁸⁰ Následný rok se začal věnovat sólové tvorbě a vydal mixtype *Hráč roku vol. 2.* a následně *Czech Made Man*. Nahrání skladeb proběhlo již na jeho soukromý kanál na YouTube, který se později přejmenoval na *Milion+*, což je v současné době jedno z nejvýraznějších hudebních vydavatelství. Mimo jiné v tomto mixtypu hostují rappeři JCKPT a Jimmy Dicksonem.¹⁸¹ Také si Logic opět upravil pseudonym, tentokrát už na konečný, kterým se označuje dodnes a to Yzomandias.¹⁸² V polovině roku 2012 spolu založili YZO Empire.¹⁸³ Také vydal společně s Jimmim Dicksonem album *Pod Vlivem*.¹⁸⁴

Převratný videoklip nezvaný Melanž se odlišuje svou délkou a spojením hned 3 různých skladeb do jedné, čímž rapovou scénu zase posouvá novým směrem. Je to nejvíce streamovaný český rapový videoklip všech dob. Hlavní aktér v něm vystupuje exhibicionisticky a extravagantně. Luxusní majetek a drahé módní značky jsou samozřejmostí.¹⁸⁵ Předkládá tak divákům iluzi svého rádobý spokojeného života, ve

¹⁷⁷ iReport. Příběh českého hitu: Lipo – ležím v tvé blízkosti ft. Debbi [online]. [cit. 12.06.2024] Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/pribeh-cz-hitu/pribeh-ceskeho-hitu-lipo-lezim-v-tve-blizkosti-ft-debbi>.

¹⁷⁸ Srov. BURŠÍKOVÁ, Ema. *Trapová kultura v České republice, a jak ovlivňuje současnou generaci Z* [online]. Praha, 2023 [cit. 12.06.2024]. Vysoká škola kreativní komunikace. Vedoucí práce: PhDr. Michaela Vaculíková PhD. s. 24 Dostupné z: https://theses.cz/id/u7du0j/zaverecna_prace.pdf_zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DYzomandias%26start%3D1.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Srov. Yzomandias - Melanž feat. Nik Tendo In: YouTube [online] [cit. 12.06.2024] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jojRxf2qvqs>.

kterém ho obklopuje bohatství. Takové poselství může být nevhodným příkladem pro pro mládež, která celou situaci pojme za reálnou a bude chtít dosáhnout stejných hodnot.¹⁸⁶

Ikonickou postavou českého trapu je také Tyler Duren, civilně David Štilip, kterého proslavili skladby *Dreamin* (2012) nebo *Noc je klíč* (2013). Nejvíce však proslul svým specifickým rapovým projevem texty zaměřenými na drogovou problematiku a životní obtíže na ulici. Také je často spojován se svou nezvladatelnou závislostí na pervitinu, která ho dostala až na ulici.¹⁸⁷

Pandemie COVID-19 a následné lockdowny vládními nařízeními opět dokázaly, že rap může existovat nezávisle na chodu společnosti. To vedlo k dalšímu nárůstu popularity hip-hopu a jeho šíření mezi nové posluchače, zejména díky projektu *Hot 16 challenge*. Tento projekt umožnil interpretům vytvářet novou hudbu přímo z domova, což ukázalo, že hip-hop není závislý na koncertech a masmédiích. Tento projekt spočíval ve vytvoření rapového textu s důrazem na životní změny po příchodu pandemie společně s videoklipem.¹⁸⁸

V posledních letech tvůrci tohoto žánru, který spočívá v silné verbální expresi, začínají více využívat technické vymoženosti, které jim umožňují zapojit do své tvorby zpěv. To vede k tomu, že hip-hopová hudba začíná pronikat i do mainstreamu a popových hitparád. Internet je neocenitelným nástrojem pro tento žánr, umožňuje šíření hudby a vizuálních prvků, jako jsou videoklipy, mezi největší počet fanoušků. Hip-hopová hudba se tak stává žánrem, který nejlépe využívá online prostředí a sílu sociálních médií.¹⁸⁹

3 Rap ve filmovém zpracování

3.1 Česká RAPublika

Filmovou adaptaci českého rapu lze spatřit nejen v hudebních videoklipech rapových interpretů, ale také ve filmových snímcích. Jedni z prvních českých rapperů,

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ Srov. BURŠÍKOVÁ, Ema. *Trapová kultura v České republice, a jak ovlivňuje současnou generaci Z* [online]. Praha, 2023 [cit. 12.06.2024]. Vysoká škola kreativní komunikace. Vedoucí práce: PhDr. Michaela Vaculíková PhD. s. 24 Dostupné z: https://theses.cz/id/u7du0j/zaverecna_prace.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DYzomandias%26start%3D1.

¹⁸⁸ Srov. HAVLÍK, Antonín. Refresher: *Seřadili jsme 20 nejlepších tracků z české #Hot16Challenge2*, 2020. Dostupné také z: <https://refresher.cz/84655-Seradili-jsme-20-nejlepsich-tracku-z-ceske-Hot16Challenge2>.

¹⁸⁹ Srov. VESELÝ, Karel. *Lekce rapu. 5 Pocity* [online]. Česká televize, 2022 [cit. 13.3.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14675016797-lekce-rapu/>.

kterí se objevili na filmových plátnech byli Jan Daněk, přezdívaný jako Hugo Toxxx, Daniel Ďurech, označující se jako James Cole a Michal Opletal alias Orion. Na filmu se také podílela dvojice Indy a Wich a nechybí ani další členové *PSH*. Jejich Česká *RAPublika* se stala oficiálně prvním filmovým dokumentem o českém hip-hopu. Na plátnech českých kin se objevil v roce 2008. Režisérem filmu je Pavel Abrahám,¹⁹⁰ ten se například podílel také na dokumentárním cyklu *Kmeny*.¹⁹¹

Film je rozdělen do 10 pomyslných kapitol, toto zpracování má připomínat hudební album o deseti skladbách. Protagonisté se v jednotlivých kapitolách pokouší představit rap a hip-hopovou subkulturu široké veřejnosti. Například jedna z kapitol se věnuje momentu, kdy jdou interpreti společně na matriku přepsat si své umělecké pseudonymy jako oficiální jména. Úřednice to vnímá pouze jako nevhodný humor a neumožní jim ani podat na takovou změnu jmen. Zvětšení povědomí o rapu proběhlo také na akademické půdě, Univerzity Karlovy v Praze, kdy PhDr. Radoslava Brabcová, CSc provedla analýzu jejich textů. Ve snímku je zachycena konfrontace orchestru vážné hudby a hip-hopových skladeb. Ve výsledku se společně pokusí o společné hudební vystoupení, které dokazuje, že tyto dva hudební žánry není problém zkooperovat. Ve snímku se také objevila Hana Hegerová, která se spolupodílela na nahraní songu *Kde domov můj*, který slouží jako závěrečná hudba na konci snímku.

Film je ukotven v současnosti. Na začátku dokumentu se rapeři připravují na koncert, ukazují, co obnáší propagace a záznam ze samotného koncertu. Tyto záznamy se pak objevují napříč celým dokumentem.

Snaha představit hip-hopovou subkulturu jako důležitý fenomén se však tvůrcům zcela nezdařila. V dokumentu více upoutávají slovní hříčky a humor Oriona i ostatních protagonistů.¹⁹² Snímek se však přesto dočkal ocenění a to „za nejlepší dokumentární film na filmovém festivalu *Finále Plzeň 2009*.“

3.2 Gympl

Filmový snímek režiséra Tomáše Vorla st. zachycuje scénu witterů a studentský život v postkomunistické republice.

¹⁹⁰ Srov. *Česká RAPublika*. ČSFD.cz. [online]. [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/236067-ceska-rapublika/prehled/>.

¹⁹¹ Srov. *Kmeny*. ČSFD.cz. [online]. [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/377271-kmeny/prehled/>.

¹⁹² Srov. ABRAHÁM, Pavel. *Česká RAPublika*. 2008.

Důležitým aspektem je hudební doprovod, který tvořil především Tomáš Pechlák známý jako DJ Wich a rapper Indy vlastním jménem Andreas Christodoulou. Ústřední skladba filmu je Z tvojí 1/4.¹⁹³ Také se ve filmu objevila skupina *Supercroo* (Hugo Toxxx a James Cole), kteří rapují v *Klubu Cross*.¹⁹⁴ jejich vlastní skladbu *Pulzní Hajzl* z alba *Toxic Funk*.

Film byl natočen v Praze, objevují se nejčastěji prostory pražského metra, kam chodí witteri sprejovat, v případě sprejování na legální zeď se nacházejí v Modřanech.¹⁹⁵ Dále je ve snímku vidět Letná, kam jdou kamarádi Michal a Petr, studenti pražského gymnázia, v noci sprejovat i se svým třídním učitelem. Jako prostor školy bylo zvoleno Budějovické gymnázium.¹⁹⁶ Ve filmu se dále objevují rodiny hlavních protagonistů, učitelských sbor a další školní pracovníci. Ztvárnění kantorů odráží problém doby, kdy generace, která prožila většinu svého dospělého života v komunismu se nedokáže zcela adaptovat do nové demokratické společnosti. Nemluvě o progresu českého školství. Eva Holubová o roli ředitelky gymnázia, kterou ztvárňuje, prohlásila: „Já mám pocit s tím, že bojuju s tím, co jsem si přinesla z toho socialismu, že jsem řekla: Ne! Bude to jiný. Ale já jsem změnila akorát fasádu. Dál jsem se nedostala...My jsme porodily děti do nové doby, ale my je vychováváme jako po staru.“¹⁹⁷ Toto tvrzení také potvrzuje scéna ze sborovny, kdy se třídní studentů, Tomáš Mátonoha diví složitosti látce analytiky v předmětu fyziky a debatuje s fyzikářem o tom, k čemu takové znalosti studentům v životě budou. Do toho se vloží ředitelka gymnázia Eva Holubová s výrokem¹⁹⁸: „V reálném životě? Tome, ty seš naivní.“¹⁹⁹

Nejvýraznějším motivem filmu jsou graffity, představují pro studenty únik ze světa, kde se musí řídit pro ně absurdními pravidly. Jen ve chvíli, kdy se věnují writování, žijí podle sebe. Pro většinu kantorů je „sprejování“ jen nesmyslné čmárání. Pouze jejich třídní učitel Tomáš se o graffity zajímá a snaží se tento trend pochopit, poukazuje to na

¹⁹³ Srov. *O hudbě k filmu, tricích, kameře a střihu*. Česká televize.cz [online]. Zájímavosti, Gympl, tvůrci. [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10115800357-gympl/0/52259-o-hudbe-k-filmu-tricich-kamere-a-strihu/>.

¹⁹⁴ Srov. *Gympl*. Filmovamista.cz [online], filmy a seriály [cit. 30.05.2024]. Dostupné z: <https://www.filmovamista.cz/285-Gympl?zaber=2858>.

¹⁹⁵ Tamtéž.

¹⁹⁶ Srov. *O natáčení*. Česká televize.cz. [online]. Zájímavosti, Gympl, tvůrci. [cit. 30.05.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10115800357-gympl/0/52258-o-nataceni/>.

¹⁹⁷ *Gympl – Film o Filmu* [online]. In: YouTube [cit. 30.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=W9-go4v9rpQ>.

¹⁹⁸ Srov. VOREL, Tomáš. *Gympl*, 2007.

¹⁹⁹ Tamtéž.

jeho otevrou mysl, kdy jako jediný z kantorů se snaží pochopit i samotné studenty, i když jeho snahy ho většinu dostanou do role naivce.²⁰⁰

Během natáčení se režisér radil se skutečnými členy subkultury ohledně metod wítování, výběru lokací pro film či scénáře, a sám si s nimi vyzkoušel wítování na nelegálních místech, aby si zažil ten adrenalin.²⁰¹

Dalším častým znakem jsou návykové látky: cigarety, alkohol či lehké drogy. Také se ve filmu několikrát objeví slangové výrazy graffitové scény, např. slovo skála – které označuje zastávku metra Skalka.²⁰² Přestože se ve filmu objevuje tolik prvků hip-hopové subkultury, nebyl záměrem režiséra detailní popis této komunity, ale měl za cíl „zachytit ji jako součást dnešního života.“²⁰³

Film získal ocenění Českého lva za nejlepší vedlejší herečku Zuzana Bydžovskou, která představovala roli mámy Petra (Tomáš Vorel ml.).²⁰⁴

3.3 Vejška

Pokračování filmu *Gyml* nazvané *Vejška* vzniklo v roce 2014, opět v režii Tomáše Vorla st.²⁰⁵ Jak název napovídá, hlavní protagonisté už opustili zdi gymnázia a studují na vysoké škole. Michal na VŠE a Petr se pokouší dostat na uměleckou školu právě skrze graffiti. Což je zajímavý vývoj postavy Petra oproti *Gymlu*, kde škola pro něj byla naopak místem, ze kterého se chtěl dostat. Jako své portfolio pro přijetí na vysokou předkládá graffiti z ulic. Akademická půda už tedy není místem, kde by se wítování odsuzovalo, je na něj nahlíženo jako na typ umění.²⁰⁶ Dokonce je graffiti vnímáno jako produkt, za které ostatní platí (viz. scéna s prodejcem uzenin, který chce posprejovat výlohu nebo majitel nevěstince). Vývoj postav i společnosti je tedy ze snímku zřejmý.

²⁰⁰ Srov. *Jak vznikl scénář*. Česká televize.cz [online]. *Gyml*, tvůrci [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10115800357-gyml/0/52256-jak-vznikal-scenar/>.

²⁰¹ Srov. *Gyml – Film o Filmu* [online]. In: YouTube [cit. 30.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=W9-go4v9rpQ>.

²⁰² Srov. VOREL, Tomáš st. *Gyml*, 2007.

²⁰³ Srov. *Jak vznikl scénář*. Česká televize.cz [online]. *Gyml*, tvůrci [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10115800357-gyml/0/52256-jak-vznikal-scenar/>.

²⁰⁴ Srov. VOREL, Tomáš. *Gyml*, 2007. ČSFD, ocenění [online]. [cit.03.05.2024] Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/222341-gyml/oceneni/>.

²⁰⁵ Srov. VOREL, Tomáš. *Vejška*, 2014. ČSFD, přehled [online]. [cit.07.06.2024] Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/317563-vejska/prehled/>.

²⁰⁶ Srov. VOREL, Tomáš. *Vejška*, 2014.

Pro writování jsou využívány nové techniky například hasicí přístroj naplněný barvou.²⁰⁷ Ve filmu vystupuje Zdeněk Řanda, přezdívaný Pasta Oner, který je skutečný writer a podílel se také na vzniku scénáře.²⁰⁸

Opět nechybí hudební podklad založený na rapových skladbách, tentokrát od *PSH*. Hned úvodní skladba s názvem *Zdrhej* od Vladimira 518 a Mike Trafika obohacuje začáteční scénu filmu, kdy dva hlavní hrdinové tvoří graffity a odhalí je strážci zákona. Další skladba s názvem *Děti prázdnoty* pochází opět od *PSH*, Jamse Cola, Indyho a Leška Semelka.²⁰⁹ Třetí skladbou, která zároveň doprovází konec filmu se nazývá *Planeta Praha*, hudbu má na svědomí opět Mike Trafik a za mikrofonem se střídá Vladimír 518 s Martinem Svátkem.

Krom graffitů a rapového hudebního doprovodu ani nechybí konzumace drog. Tentokrát už není prostředkem zábavy pro studenty pouze marihuana, ale ve velkém v klubech užívají kokain. V textu postav se také objevuje plno slangů týkajících se návykových látek.

Silným hybatelem snímku jsou peníze. Rodina Michala jich má plno, a i tak se mu nedostává věcí, o které usiluje, jako vysokoškolský titul. Jeho rodiče se v jednom kole hádají což na konci vyústí v rozpad manželství. Častým motivem je také ve filmu nevěra, kterou si projde většina hlavních postav. Petrova rodina má zas finanční nouzi a jeho matka silně propadá alkoholového závislosti, ke které směřovala už ve snímku *Gympl*.

Během jednoho z nočních writování je Petr zadržen policií, dostane domácí vězení, které se snaží dodržovat, ale nakonec ho sám poruší, když přijde na nevěru své přítelkyně. Přestože se dostane do vězení jeho osud nekončí tragicky, protože dostane příležitost odjet po vykonání trestu do zahraničí. Stejně tak Michal je sice vyloučen kvůli úplatkům ze školy, následně však odjede studovat do zahraničí. Oba hrdinové tedy dostanou novou šanci na lepší život.

3.4 Modelář

²⁰⁷ Srov. *Vejska – Film o filmu*. In YouTube [online]. [cit. cit.07.06.2024] <https://www.youtube.com/watch?v=6IQ1NbiicqI>.

²⁰⁸ Srov. VOREL, Tomáš. *Vejska*, 2014. ČSFD, přehled [online]. [cit.07.06.2024] Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/317563-vejska/prehled/>.

²⁰⁹ Srov. Mike Trafik. *Děti prázdnoty* [online] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=TQSqYZ8ryi4>.

Filmový snímek *Modelář* vznikl v roce 2020 zásluhou režiséra oceňovaného režiséra Petra Zelenky.²¹⁰

Film se zabývá současnými tématy, je inspirovaný filmem *Taxikář*.²¹¹ Přestože řeší důležitá a těžká témata ve společnosti, nechybí mu ani humorná složka. Významný hybným momentem filmu jsou dva hlavní hrdinové, kamarádi Jiří Plechý přezdívaný Plech, kterého ztvárňuje Jiří Mádl a Pavel, kterého hraje Kryštof Hádek. Předobraz Plecha je Adam Svatoš alias Kato²¹², český rapper a bývalý člen skupiny *Chaozz*.²¹³ Původně měl přímo Kato ve filmu hrát, ale s vývojem jeho postavy došlo nakonec ke změně a byl zvolen profesionální herec.²¹⁴ Podle názoru kritiků i samotného Kata se však herci postava interpreta podařila dokonale ztvárnit včetně jeho ojedinělého hlasového projevu, aniž by sklouzl ke karikatuře.²¹⁵ Ve filmovém snímku ani nechybí rapový koncert interpreta v podání Jiřího Mádlu ke skladbě *Zastavit stát!* Tu Kato složil právě pro účely filmu a vyjadřuje jeho skutečný postoj k politické scéně²¹⁶, což je jeden z motivů filmu. Jako další prvek hip-hopové subkultury se ve filmu objevují graffity, když Pavel vytvoří nápis na Petřínské rozhledně pomocí sprejů připevněných na dronu.²¹⁷ Dalším důležitým motivem je spravedlnost, kterou zastává postava Pavla. Je pro něj přirozené za každé situace přemýšlet a jednat spravedlivě a vše ostatní jde stranou jako třeba peníze. Důležitost peněz ve společnosti zas ukazuje postava Plecha. Ten naopak je schopný pracovat pro lidi, kteří nemají férové jednání nebo mu i v minulosti ublížili, jen kvůli příslibu slušného výdělku. Oba kamarádi spolu tvoří reklamní nebo filmové záběry pomocí dronu. Spousta filmových scén je proto o tyto záběry ozvláštněna. Důležitou roli v životě Pavla hrají ženy. Setkává se situací, kdy svým zapálením pro věc, vzbudí v ženě dojem, že tím projevuje o ně zájem. Jemu však jde v případě právničky Evy o pomoc

²¹⁰ Srov. *Modelář*. ČSFD.cz. [online]. [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/425895-modelar/prehled/>.

²¹¹ Srov. *Rozhovor s režisérem Petrem Zelenkou*. Česká televize.cz [online]. Modelář, tvůrci [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10740533833-modelar/41823310001/12679-petr-zelenka/>.

²¹² Srov. *Rozhovor s režisérem Petrem Zelenkou*. Česká televize.cz [online]. Modelář, tvůrci [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10740533833-modelar/41823310001/12679-petr-zelenka/>.

²¹³ Srov. *Adam Svatoš*. ČSFD.cz. [online]. [cit. 26.05.2024]. <https://www.csfd.cz/tvurce/105211-adam-svatos/prehled/>.

²¹⁴ Srov. *Rozhovor s režisérem Petrem Zelenkou*. Česká televize.cz [online]. Modelář, tvůrci [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10740533833-modelar/41823310001/12679-petr-zelenka/>.

²¹⁵ Srov. *Rozhovor s Katem, Adamem Svatošem*. Česká televize.cz [online]. Modelář, tvůrci [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10740533833-modelar/41823310001/12684-kato-adam-svatos/>.

²¹⁶ Tamtéž.

²¹⁷ Srov. ZELEŇKA, Petr. *Modelář*. 2020.

s prezidentskou kampaní, na které pracuje a v případě tlumočnice Jany o pomoc s překladem důležitých dokumentů k soudnímu procesu, o který usiluje. Film také zachycuje jeho vztah se sestrou. Ta v něm částečně vidí příživníka, ale kvůli jeho dobré povaze mu stejně vždy pomůže, stejně jako ostatní ženy. Pavel na konci filmu umírá, je zastřelen před svou dílnou kvůli pokusu spáchání atentátu na amerického prezidenta. Jeho motivací však opět byla pouze spravedlnost, ale kvůli své dobré povaze nedokázal zabít člověka. Když ho dostihne policejní jednotka, mají podezření, že má v ruce zbraň a zastřelí ho.²¹⁸

Filmový snímek získal filmové ocenění, *Cenu české filmové kritiky 2020* za scénář²¹⁹ a *Českého lva* díky postavě Plecha ztvárněnou Jiřím Mádlem.²²⁰

3.5 Yung Michal

Krátkometrážní snímek zachycuje patnáctiletého Michala z maloměsta, který pracuje ve fast foodu a sní o úspěchu na rapové scéně. Svůj život zachycuje na sociální síť Instagram, kde si nastavil pózu rappera před proslavením po vzoru svých rapových idolů především Yzomandiasse. Všechny své slavné fotografie však pořizuje z prostředí fast foodu, ve kterém pracuje. Tento paradox poukazuje na kontrast mezi skutečným a instagramovým světem.

Rozhodne se také s kamarádem Spikem natočit profesionální raperský videoklip. Ve skutečnosti ne moc talentovaný „Yung Michal“ se však na této cestě stává cílem posměšků ze stran nepochopeného okolí, včetně rodiny. Snímek se ani nevyhýbá tématu o komplikovanosti vztahu mezi rodičem a dítětem. Vidina úspěchu a bohatství ho však utvrzuje v pokračování na své cestě a nepřipouští si náročnost a úskalí, která i ostatní úspěšné lidi provázela.

„Yung Michal je příběhem kluka, který vyrůstá v obrázcích úspěchu a chce to samé. Ale nevidí a nevnímá ty věci za tím, jde jen po té slupce. Michal ještě ke všemu miluje odnož rapu zvanou trap. Tento žánr vznikl v americké Atlantě a je velmi

²¹⁸ Srov. ZELENKA, Petr. *Modelář*. 2020.

²¹⁹ Srov. MAV. *Ceny české filmové kritiky vyhrála Krajina ve stínu*. Mediaguru.cz. Články, Aktuality TV. 07.02.2021 [online]. [cit.29.05.2024]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2021/02/ceny-ceske-filmove-kritiky-vyhrala-krajina-ve-stinu/>.

²²⁰ *Český lev: Šarlatán se stal nejlepším filmem, nejvíce sošek získal snímek Krajina ve stínu*. Lidovky.cz [online]. Kultura, 06:03.2021. [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/cenu-ceskeho-lva-ziskal-jiri-madl-dalsi-ocenenu-je-petra-spalkova.A210306_204125_ln_kultura_lidar.

postavený na symbolech úspěchu a dávání na odiv svého bohatství. A z této odnože přejímá Michal zatím jen ten vnější projev, který sám neumí nijak naplnit,“ říká režisér Štěpán FOK Vodrážka, který napsal scénář k filmu společně s Janem Vejnarem.²²¹

Snímek zachycuje touhu rapperů dosáhnout skvělých výsledků v podobě velké popularity a výdělku. Také zachycuje odlišnosti v reálném a online světě, jak se člověk prezentuje na sociálních sítích, nemusí odpovídat skutečnosti. Vliv internetu hlavně na mladé nedospělé jedince může mít negativní vliv a potřebu si věci přehnaně idealizovat.

Režisérem je Štěpán Vodrážka, který se nejvíce věnuje tvorbě reklamních spotů, videoklipů či dokumentů. Je také autorem dokumentu *PSH Nekonečný příběh*. Vznikl v roce 2022.²²² Film byl představen kromě *Filmového festivalu v Karlových Varech*, na *BFI London Film Festival 2022*.²²³

3.6 PSH: Nekonečný příběh

Orion, Vladimír 518, Mike Trafik natočili pomocí jejich vlastních archivních záběrů dokument s režisérem Štěpánem Vodrážkou.²²⁴

Dokument popisuje z pohledu interpretů prožívání začátek hip-hopové scény v Čechách, jejich začátky v rapu, vývoj až po současnost či ukončení lablu *Biggboss*. Dokument je rozdělen do 8 kapitol a výpovědi či záběry z koncertů jsou prostřihány záběry z jejich začátků včetně rozhovorů, které poskytly. Mezi záběry se také ve snímku objevují scény z Vinetua, ten má poukazovat na stejnou vazbu přátelství mezi Orionem a Vladimírem 518, jako mezi Vinnetouem a Old Shatterhandem. V první části dokumentu oba interpreti ukazují ulice, ve kterých vyrostli, dále vzpomínají na první graffity, které viděli a posléze pak sami vytvářeli a nechybí ani návštěva klubu, ve kterém se seznámili. V dokumentu také zaznívají jejich skutečné texty buď z oficiálních koncertů nebo při

²²¹ Srov. *Film Yung Michal o mladém rapperovi na cestě za slávou bude mít světovou premiéru na MFF Karlovy Vary*. Zvláštistyl.cz [online]. Home, news 01.07.2022. [cit.03.06.2024] Dostupné z: <https://zvlastistyl.cz/film-yung-michal-o-mladem-rapperovi-na-cestě-za-slávou-bude-mit-svetovou-premieru-na-mff-karlovy-vary>.

²²² Srov. VODRÁŽKA, Štěpán. ČSFD.cz, biografie [online]. [cit. 03.06.2024]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/60931-stepan-vodrazka/prehled/>.

²²³ Srov. *České filmy na BFI London Film Festival 2022*. London.czechcentres.cz [online]. Home, Program [cit. 03.06.2024]. Dostupné z: <https://london.czechcentres.cz/program/czech-films-at-bfi-london-film-festival-2022>.

²²⁴ Srov. VODRÁŽKA, Štěpán. ČSFD.cz, přehled [online]. [cit. 05.06.2024] Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/1195099-psh-nekonecny-pribeh/prehled/>.

odhalování nikdy nevydaných textů uklizených ve sklepech. Dokument zaznamenává jejich cestu, první alba a ve snímku si také zahrají všichni dýdžejové, kteří v uskupení působili. To vše s prostřihem na záběry z oněch dob.

Také v dokumentu krátce odhalují své osobní životy, Orion setkání se svým ovdovělým otcem a divákům dovolí nahlédnout i do svého starého dětského pokoje, Vladimír se několikrát v dokumentu ukazuje po boku své ženy a dcery. Autentičtí jsou protagonisté také v části dokumentu, kde se svěřují o svém vztahu k závislostem. Síla přátelství je téměř hmatatelná u části snímku, kdy Orion dostane ultimátum, buď omezit alkohol, u kterého neuměl udržet míru nebo kapela bez ostatních členů. Díky tomu, že dá přednost kapele před alkoholem dokazuje, jak jeho postava v dokumentu dospěla. Stejně tak Vladimír, když má rozhovor s Orionem o ženách a nezávazném sexu vstane a jde za svou manželkou a dítětem na hřiště, jako potvrzení toho, že je pro něj důležitější rodina než chvilková zábava.

Dokument popisuje cestu rapové kapely od jejich vzestupu, pádů až do úplného konce samotného vydavatelství. Přes třicet let na scéně a ukončení přišlo až z jejich iniciativy, nikoliv, že by se na něčem neshodli. Dokument také obsahuje pod titulkovou scénou, kde členové rozebírají, že když fanoušci na nich vyrostli, tak na nich nejspíš budou i umírat. Začátkem i koncem dokumentu provází záběry Saskie Burešové z *Kalendária*, kde hovoří o rapu a *PSH*.²²⁵

Dokument byl premiérově odvysílán na *Filmové festivalu Karlovy Vary*. Dokumentární snímek se také dočkal ocenění právě *Mezinárodním filmovým festivalem Karlovy Vary* a to v kategorii *Divácká cena čtenářů právo*.²²⁶

3.7 Banger

Filmový snímek z roku 2022 od režiséra Adama Sedláka²²⁷ představuje v hlavní roli Adama Mišíka, který hraje prodejce drog Alexe. Svou budoucnost však Alex vidí jako úspěšný rapper. Je přesvědčený, že k dosažení této kariéry musí vydat skladbu s rapperem Sergei Barracudou, vlastním jménem Erik Peter, který si ve filmu zahrál sám

²²⁵ Srov. VODRÁŽKA, Štěpán. *PSH: Nekonečný příběh*, 2022.

²²⁶ Srov. VODRÁŽKA, Štěpán. *PSH: Nekonečný příběh*. ČSFD.cz, ocenění [online]. [cit. 05.06.2024]. Dostupné z <https://www.csfd.cz/film/1081372-banger/prehled/>.

²²⁷ Srov. SEDLÁK, Adam. *Banger*. ČSFD.cz, biografie [online]. [cit. 03.06.2024]. Dostupné z <https://www.csfd.cz/film/1081372-banger/prehled/>.

sebe. Často se dostává svým nepromyšleným jednáním do náročných situací a jedná na hraně při volbě dobra a zla. Okolnosti situací mu jeho volbu nijak nezjednodušují. Když však volí cestou, která znamená ublížit druhým, snaží se svůj čin vždy napravit. Výrok, který se objevuje i v závěrečném textu písně jeho písně²²⁸: „Jediný, co ve mně zbylo je strach, že nebudou znát moje jméno, že nebudou znát můj xicht (mou tvář)”²²⁹ je ve filmu proměn v paradox ve chvíli, kdy všichni znají jeho jméno, protože prodával drogy, které smíchal s dalšími různými věcmi (nejen prášky či jinou drogou, ale také např. omítkou ze zdi apod.) a osoby, které tento výsledek požili měli závažné zdravotní následky.²³⁰

Pro zpracování snímku je nejvíce charakteristická kamera, která působí neprofesionálně, obraz není statický, což byl záměr tvůrců, kteří skutečně nepoužili profesionální videokamery nýbrž mobilní telefon značky iPhone²³¹. Využití této techniky dokresluje zážitek z filmu. Divák má pocit, že se dívá na něčí skutečné osobní záběry a při práci s detaily je divák více vtažen do děje a pohyb kamery napodobuje emoce: strach, stres, euforii při požití návykové látky apod.

Nejvýraznější prvky ve filmu, které jsou také součástí hip-hopové subkultury jsou rap a užívání návykových látek. Divákovi přiblížen svět a náročnost práce prodejce drog. Situace ve filmu však vedou k vyobrazení toho, jaké jsou důsledky užívání návykových látek pro osoby, které nemají hlubší znalosti o jejich účincích a doporučených dávkách. Sám režisér filmu uvádí, že chtěl také poukázat na to, že drogy nepatří jen do undergroundu, či mezi společnostmi vyloučené komunity.²³² Ve filmu se objevují také postavy známé například z médií, kteří hrají sebe sami, jako sochař David Černý, politik Pavel Novotný, režisér Štěpán Vodrážka.

Film získal hned tři filmové ocenění, a to dva *České lvy* za nejlepší vedlejší roli a za nejlepší střih. Další cenu si film vysloužil *Cenu české filmové kritiky* za nejlepší režii.²³³

²²⁸ Srov. SEDLÁK, Adam. *Banger*, 2022.

²²⁹ MIŠÍK, Adam. *Prach*. Karaoketexty [online]. Srdce na tvé dlani, 2023. Dostupné z: <https://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/misik-adam/prach-feat-sergei-barracuda-1090141>

²³⁰ Srov. SEDLÁK, Adam. *Banger*, 2022.

²³¹ Srov. *Banger*. Ceskatelviz.cz [online]. O pořadu [cit. 04.06.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/13277697532-banger/>.

²³² Srov. CIHLÁŘ, Ondřej. *Chci točit témata, na která do kin přijdou lidi. Adam Sedlák získal Cenu české filmové kritiky za režii filmu BANGER*. Vltava.rozhlas.cz [online]. Film, vizitka 04.02.2023 [cit.04.06.2024]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/chci-tocit-temata-na-ktera-do-kin-prijdou-lidi-adam-sedlak-ziskal-cenu-ceske-8916471>.

²³³ Srov. SEDLÁK Adam. *Banger*. ČSFD.cz, ocenění [online]. [cit. 03.06.2024]. Dostupné z <https://www.csfd.cz/film/1081372-banger/oceneni/>.

3.8 RapStory a Lekce rapu

RapStory je dokumentární pořad, který vznikl v roce 2021. Režisérem je Šimon Šafránek a na scénáři se také podílel Karel Veselý.²³⁴ Dokument mapuje historii českého rapu. Každá dvanáctiminutová epizoda nabízí deset zastavení nad zásadními momenty české rapové scény, jako vydání desky *Chaozz*, čímž si scénu znepřátelili kvůli podvolení se mainstreamovému vydavatelství. O těch spolu diskutují například Michael V., Hugo Toxxx, Sifon, James Cole, členové PSH, Yzomandias, Viktor Sheen, Dj Wich, Kato, Sergei Baracuda, Indy. Také se svěčují se svým subjektivním pohledem na vlastní začátky v hip-hopové scéně a své vnímání společnosti a této scény v tomto období. Scény, kde o své cestě mluví interpreti je prostrhávána záběry z minulosti, kdy začínali nebo z pořadů, ve kterých na začátku tisíciletí dělali rozhovory. Vzpomínají na svoje začátky, jak tvořili hudbu v době, kdy desky bylo možné vydávat jen pod státním vydavatelství. Přesto na časy, kdy to bylo obtížné vzpomínají s pokorou.²³⁵

Dokumentární pořad *Lekce rapu* vznikla o rok později v roce 2022 a na scénáři už pracoval pouze Karel Veselý. Režii si vzal opět na starosti Šimon Šafránek.²³⁶ Dílů je v tomto dokumentárním cyklu pouze pět a důležité interprety a momenty v české hip-hopové scéně odvypráví pouze moderátor, kterým je Karel Veselý. Historie českého rapu je zasazena do kulturně-historického kontextu. I tento dokument je obohacen o záběry, které zachycují jednotlivé videoklipy. Vyprávění je chronologické začíná od prvních pokusů o rap v 80. letech, v záběrech v z minulého století nechybí části hudebních pořadů s Michaelem Viktoříkem a Jiřím Kornem. Díky tomu, že je dokument veden moderátorem, už se nedostává na zpověď konkrétních interpretů, spíše se snaží popsat vnímání scény celé subkultury, ale i zbytku společnosti, jak na příchod rapu a graffitů reagovala.²³⁷

4 Videoklip

²³⁴ Srov. ŠAFRÁNEK, Šimon. *RapStory*. ČSFD.cz [online]. [cit. 03.06.2024]. Dostupné z <https://www.csfd.cz/film/1069815-rapstory/prehled/>.

²³⁵ Srov. ŠAFRÁNEK, Šimon. *RapStory*. Ceskatelevize.cz [online]. [cit. 06.06.2024] Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/13652091672-rapstory/>.

²³⁶ Srov. ŠAFRÁNEK, Šimon. *Lekce rapu*. ČSFD.cz [online]. [cit. 03.06.2024]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/1132031-lekce-rapu/recenze/>.

²³⁷ Srov. ŠAFRÁNEK, Šimon. *Lekce rapu*. Ceskatelevize.cz [online]. [cit. 06.06.2024] Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14675016797-lekce-rapu/>.

Hip-hopový žánr se na počátku svého vzniku pohyboval v undergroundu, ale postupem času získal velkou popularitu, a to i bez podpory tradičních komunikačních prostředků, jako jsou noviny nebo rozhlas. K jeho širokému publiku přispěl hlavně internet. Internetové médium přineslo nové možnosti pro sdílení hudby a umožnilo vznik videoklipů, které se staly důležitou součástí vizuálního doprovodu rapových textů.²³⁸

Videoklip je audiovizuální dílo často s uměleckými prvky filmu, jehož cílem je nejen zvýšit povědomí o umělci, ale také podpořit prodej jeho produktů. Při tvorbě videoklipu jsou využívány filmové techniky a snaží se vizuálně doplnit a interpretovat hudební styl a text písně (v některých případech naopak záměrně potlačuje verbální stránku) čímž dojde k vytvoření nového významu a smyslu písně skrze obraz.²³⁹

Na rozdíl od klasického filmu je videoklip krátký, nemusí mít profesionální herce a často se zaměřuje spíše na výtvarné prvky než na dialogy. Jeho hlavním distribučním kanálem jsou internetové platformy jako YouTube a hudební televize, zejména MTV. Pracuje s cykličností časových smyček a vzniklá videa tohoto formátu nesou rysy performance.²⁴⁰ Hudební televizní stanice MTV, která vznikla na začátku 80. let, se zaměřovala na publikum ve věku 14-25 let a stala se důležitým propagátorem hudebních videoklipů.²⁴¹ Kromě umělecké výpovědi si videoklip nese za cíl spíše komerční úspěch než doplnění vizuální podoby daného textu interpreta. Dokladem této skutečnosti je i fakt, že v mnoha případech daný interpret uveřejní videoklipy k písním z nového alba dřív, než je vůbec samotné album dokončené a vydané.²⁴²

4.1 Stručný vhled do historie českého videoklipu

²³⁸ Srov. VESELÝ, Karel. *Lekce rapu. 5 Pocity* [online]. Česká televize, 2022 [cit. 13.3.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14675016797-lekce-rapu/>.

²³⁹ Srov. ŘÍHOVÁ, Lucie. *Žiju si svůj discopříběh s Hitšarádou* [online]. Brno, 2014. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav filmu audiovizuální kultury. Vedoucí práce: PhDr. Jaromír Blažejovský, Ph.D. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/mib2c/Rihova__L._-_Ziju_si_svuj_diskopribeh_s_Hitsaradou_O_kopie.pdf.

²⁴⁰ ŽÁKOVSKÁ, Markéta. *Srovnání vzniku světového a českého videoartu analýza uměleckých prací Nam June Paika a Petra Skaly*. [online]. Brno, 2020. [12.06.2023]. Str.8 Dostupné z: https://is.muni.cz/th/r9w8s/Marketa_Zakovska__Bakalarska_prace.pdf.

²⁴¹ MEIXNER Mary. Sémiotika hudebních videoklipů: Je to ve hvězdách –. In: *25fps*. [online]. Nový Jičín 25. červen 2011. [cit. 01.04.2023]. Dostupné z: <http://25fps.cz/2011/peeters/>.

²⁴² TESÁŘ, Antonín. Videoklip. In *Cinepur*. 2013, roč. 20, č. 86, s. 53.

Již na počátku 30. let vznikly pokusy o audiovizuální doprovod k pěveckým vystoupením. Jednalo se o filmové snímky, ve kterých se nejvíce objevovali herci jako R. A. Dvorský, Karel Hašler, Oldřich Nový nebo Voskovec a Werich.²⁴³

Mezi první audiovizuální díla, která připomínala podobu videoklipů, patřily tzv. písničkové klipy, jako například k písním *Včera neděle byla* nebo *Písnička o bytě* na konci 50. let. Tyto klipy již obsahovaly dějové akce, které se vázaly na text písně. Režisérem prvního českého hudebního klipu je Ladislav Rychman, známý jako zakladatel českého filmového muzikálu. Je autorem muzikálů krom jiných *Starci na chmelu* a *Dáma na kolejích*.²⁴⁴

V dalších letech se v českém prostředí objevilo několik významných režisérů, jako Jan Roháč a Vladimír Svitáček, kteří stáli za tvorbou klipů k písním od Jiřího Šlitra a Jiřího Suchého. V 60. letech vznikl populární zábavný pořad *Ztracená revue*, který se skládal z dějově navazujících písničkových klipů. Dalším významným hudebním pořadem bylo *Album Supraphonu* s moderátorem Vladimírem Dvořákem, který zahrnoval zkrácené verze písní známých z rozhlasu a gramodesek. Dále vznikl televizní hudební seriál *Píseň pro Rudolfa III.*, jednalo se o významným počinem režiséra Jaromíra Vašty.

První hudební pořad zaměřený především na videoklipy a obsahující žebříček úspěšnosti vznikl až v 70. letech pod názvem *Hitšaráda* s moderátory Karlem Šípem a Jaroslavem Uhlířem.

Z tvorby 80. let pak stojí za zmínku videoklip *Pytlíky ČSA* od rockové skupiny *Nahoru po schodišti dolů band*, průkopnickém na něm je, že se v obrazu vůbec kapela neobjevuje. Autor videoklipu Zdeněk Suchý se stal nejvyhledávanějším režisérem videoklipů a bylo tomu tak i v 90. letech. Nebo představení kapely *Pražský výběr*, právě ve zmíněné *Hitšarádě*. Této kapele se věnoval Michal Herz, který o kapele natočil dokonce film, ve kterém se objevuje mimo jiných klipů kapely, jejich umělecky vydařený videoklip na téma záhrobí ke skladbě *Hrabě X*. Více zásadní bylo však pro kapelu seznámení s Pavlem Bártou, který přišel s uplatňováním symbolů v jejich videoklipech.

²⁴³ Srov. HRABALIK, Petr. *Historie československého hudebního klipu do r. 1989*. ceskatelevize.cz [online]. Bigbít, Internetová encyklopedie rocku. Úvod, Československo, Články [cit. 07.06.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/187-historie-ceskoslovenskeho-hudebniho-klipu-do-r-1989/>.

²⁴⁴ Srov. HRABALIK, Petr. *Historie československého hudebního klipu do r. 1989*. ceskatelevize.cz [online]. Bigbít, Internetová encyklopedie rocku. Úvod, Československo, Články [cit. 15.12.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/187-historie-ceskoslovenskeho-hudebniho-klipu-do-r-1989/>.

Jedná se například o videoklipy *Snaživec* a *Člověk bez talentu*. V letech 1988 a 1989 začalo pozvolné uvolňování v rámci české populární hudby, a to se projevilo na obsahu pořadů, které se vysílaly. Pořad *Klubparáda* nabídl alternativu k *Hitšarádě* a divákům nabízel širokou škálu hudebních stylů. Po listopadu 1989 se české videoklipy začaly rozvíjet.²⁴⁵ Videoklipy začaly být inspirovány zahraniční tvorbou²⁴⁶

Mezi nejvýznamnější zahraniční tvůrce, kteří ovlivnili současnou podobu videoklipů jsou považováni mimo jiné Michel Gondry Jonathan Glazer, Hype Williams. Jejich zásluhou videoklipy mnohdy prosluly více než samotné skladby, ke kterým byly vytvořené.²⁴⁷

4.2 Současná podoba videoklipů

Současná podoba videoklipů představuje zářivou a dokonalou až surrealistickou představu o světě. Většina z nich opouští studiové prostředí a preferuje lokality jako jsou městské ulice či tovární haly, které jsou veřejnosti přístupné.²⁴⁸

Klíčovou vlastností videoklipů je schopnost přizpůsobit se aktuálnímu kulturnímu a historickému kontextu publika.

Videoklipy vizualizují hudbu skrze idealizaci a fiktivní prezentaci interpreta pomocí manipulativních a nenarativních prostředků.²⁴⁹

Hudební videoklipy, vnímají interpreta jako hlavní hvězdu, což můžeme srovnat s raným filmem neboli kinem atrakcí, jak jej pojmenovali Tom Gunning a André Gaudreault.²⁵⁰ Oba formáty se podobají v exhibicionismu a předvádění ohromujících kuriozit, avšak videoklipy se odlišují rychlým střihem a menším důrazem na vyprávění příběhu. Místo toho se zaměřují na expresivitu a symbolismus.

²⁴⁵ Srov. HRABALIK, Petr. Historie československého hudebního klipu do r. 1989. ceskatelevize.cz [online]. Bigbit, Internetová encyklopedie rocku. Úvod, Československo, Články [cit. 15.12.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/187-historie-ceskoslovenskeho-hudebniho-klipu-do-r-1989/>.

²⁴⁶ Tamtéž, s. 27.

²⁴⁷ Srov. TESAŘ, Antonín. Videoklip. In Cinepur. 2013, roč. 20, č. 86, s. 53.

²⁴⁸ tamtéž, s. 55.

²⁴⁹ Srov. MEIXNER Mary. Sémiotika hudebních videoklipů: Je to ve hvězdách In: 25fps. [online]. Nový Jičín 25. červen 2011. [cit. 01.04.2023]. Dostupné z: <http://25fps.cz/2011/peeters/>.

²⁵⁰ Srov. MEIXNER Mary. Sémiotika hudebních videoklipů: Je to ve hvězdách In: 25fps. [online]. Nový Jičín 25. červen 2011. [cit. 01.04.2023]. Dostupné z: <http://25fps.cz/2011/peeters/>.

Videoklipy se zaměřují na glorifikaci hlavního interpreta, často prezentovaného jako božstvo, a vše ostatní na scéně je jeho podřízené, což se projevuje například výškou interpretova pódia a pasivní rolí diváka.

Fanoušci před érou internetu měli o svých idolech informace pouze z časopisů a plakátů, což vytvářelo zdánlivě blízký vztah. Svou pomíjivostí však nabádal k vyvolání pocitu, že potřebují reálnější kontakt.

Svět videoklipů nabízí utopickou vizualizaci, jak ji popisuje Richard Dyer ve své knize *Zábava a utopie*. Dyer vysvětluje mechanismus utopie na příkladu muzikálů, kde typické charakteristiky, jako je přeměna nedostatku v hojnost či vyčerpání v energii, se projevují skrze reprezentativní a nerepresentativní znaky. Reprezentativní znaky, jako jsou zápletky, kulisy, postavy a kostýmy, pomáhají porozumět dění na pódium, zatímco nerepresentativní znaky, jako jsou technické atributy a speciální efekty, vytvářejí utopický efekt a ovlivňují vnímání interpreta a jeho světa. Hudební videa vytvářejí vlastní svět, který má utopické rysy, avšak nejsou striktně podřízena pravidlům utopického světa, neboť se snaží prezentovat realitu, nikoli pouze fantazii.²⁵¹

5 Jazykové prostředky rapu

Jak jsme si již definovali ve druhé kapitole (2. Rap a hip hop), rapem je myšleno pronášení textu do hrající hudby. Rapová hudba je známá pro své specifické jazykové prostředky, které ji odlišují od jiných hudebních žánrů. Mezi tyto prostředky patří fonologické a lexikální prvky a syntaktické struktury, které dohromady vytvářejí výraznou formu sebevyjádření.²⁵²

Lexikum takového rapového textu se vyznačuje především využíváním obecné češtiny a sociolektu. Obecná čeština je nejčastějším jazykovým útvarem a má svou normu, zatímco sociolekty jako slang, argot nebo profesní mluva nemají vlastní gramatiku. Mezi časté jazykové prvky v rapu patří vulgarismy, anglicismy a citoslovce,

²⁵¹ Srov. MEIXNER Mary. Sémiotika hudebních videoklipů: Je to ve hvězdách. In: *25fps*. [online]. Nový Jičín 25. červen 2011. [cit. 01.04.2023]. Dostupné z: <http://25fps.cz/2011/peeters/>.

²⁵² Srov. HYNEŠOVÁ, Eva. *Lexikální a morfologicko-syntaktický rozbor českých hiphopových textů od roku 1993 do současnosti [online]*. České Budějovice, 2017 [19.07.2023]. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, filozofická fakulta, Ústav bohemistiky. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Martin Janečka, Ph.D. s. 22 Dostupné z: <https://theses.cz/id/1x0ai9/22345131>.

přičemž užívání anglicismů může být vsunuto do českého textu nebo se mohou objevit v názvech českých písní.²⁵³

Rapový text je často dotvářen prostřednictvím citoslovcí, která se vyskytují jak na začátku textu ("hej", "džjé", "jou"), tak i jako doplnění rýmu či refrénu. Někdy se objevují i v jiných částech textu.²⁵⁴ Dále je možné klasifikovat výskyt básnických figur a tropů, jako jsou metafora, metonymie, anafora a epizeuxis. V rapových textech je významná také zvuková rovina, zejména v použití tempa, pauz, přízvuku a intonace. Rapování je stylizovaný projev, kde slovní a větný přízvuk ovlivňuje samotný rapper. Tempem řeči se rap často vyznačuje vysokou rychlostí artikulace, což může být klíčové pro jeho rozpoznatelnost. Pauzy jsou pak v textu využívány jak z fyziologických důvodů mluvího, tak i jako rétorický prvek, a jsou zaznamenány pomocí pomlček či mezer.²⁵⁵ Rapové texty jsou jazykově bohaté a obsahují určité charakteristické nuance. Mezi tyto faktory patří vynechání významových sloves, nadužití sloves v infinitivním tvaru a často se vyskytující chybná vokalizace.²⁵⁶

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Způsob analýzy

Médium, které budeme analyzovat, nabízí skvělé příležitosti k interpretaci díky svému uměleckému charakteru, komerční povaze a ideologickému potenciálu. Analýza bude prováděna pomocí sémiotické analýzy.²⁵⁷

²⁵³ Srov. HYNĚŠOVÁ, Eva. *Lexikální a morfologicko-syntaktický rozbor českých hiphopových textů od roku 1993 do současnosti [online]*. České Budějovice, 2017 [19.07.2023]. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, filozofická fakulta, Ústav bohemistiky. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Martin Janečka, Ph.D. Dostupné z: [HYPERL/theses.cz/id/1x0ai9/DP_Hynesova_Eva.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Djazykov%C3%A9%20prostředky%20rapu%26start%3D3](https://theses.cz/id/1x0ai9/DP_Hynesova_Eva.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Djazykov%C3%A9%20prostředky%20rapu%26start%3D3).

²⁵⁴ Srov. BLAŽKOVÁ, Tereza. *Rap jako literární text*. [online]. Brno, 2020. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví. Vedoucí práce Mgr. Jan Tlustý, Ph.D. [cit. 03.08.2023]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/szhj8/BP-Blazkova-final.pdf>.

²⁵⁵ Srov. BLAŽKOVÁ, Tereza. *Rap jako literární text* [online]. Brno, 2020. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví. Vedoucí práce Mgr. Jan Tlustý, Ph.D. [cit. 03.08.2023]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/szhj8/BP-Blazkova-final.pdf>.

²⁵⁶ Srov. VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. V Praze: BiggBoss, 2010, s. 261.

²⁵⁷ Srov. SIROVÁ, Barbora. *Sémiotická analýza hudebního videoklipu Evrope dýchej* [online]. České Budějovice, 2018. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce: prof. PhDr. Petr A. Bílek, CSc. s. 12. Dostupné z: https://dspace.jcu.cz/bitstream/handle/20.500.14390/37893/Sirova_Barbora_DP.pdf?sequence=1.

Podle Raymond Williamse lze tvůrčí aparát aplikovat na výrobce díla, veřejnost a vlastní zážitek, což jsou klíčové složky pro definování média. Kromě toho tvůrčí aparát zahrnuje technické prostředky, jako jsou různé typy kamer a digitální zařízení potřebné pro práci v postprodukci, a prostředky umožňující prezentaci média, jako jsou televizory, internet nebo DVD přehrávače. Mezi výrobce patří nejen samotná hvězda videoklipu, ale i režisér, hudebníci, make-up artisté a manažeři filmových a hudebních producentských společností.²⁵⁸

Cílem je odhalit vzorce a společné prvky videoklipu, zatímco clip-experience, subjektivní zážitek diváka, má podněcovat spotřebitelské chování a identifikaci s interpretem. Analýza bude rovněž zohledňovat vnější faktory jako historický, technologický, společenský a ekonomický kontext.²⁵⁹

7 Jednotlivé videoklipy

Pro analýzu v této bakalářské práci byla zvolena tvorba WWW, Vladimira 518 a Paulieho Garanda. WWW používají v textech a videoklipech značné množství symbolů, které si divák či posluchač může sám interpretovat. Většinou se však v textech snaží upozornit na dění ve společnosti, se kterým nesouhlasí nebo ho vnímají opačně od zbytku majority, stejně tomu je v textu *Lexikon*. Vladimír 518 z PSH opět kromě egoistického rapu volí témata, která popisují nejčastěji dění v Praze, ale mohou se objevit i těžší závažnější témata jako je tomu u písně *Kam mám jít*. Paulie Garand je jeden z členů labelu *Ty Nikdy Records*, a to už více než deset let. Oproti předchozím interpretům jde cestou mainstreamu. Většinou se ve svých skladbách zabývá svým životem a jak vnímá věci okolo sebe. Přesto mu není lhostejné dění v jeho rodném Liberci, kterému se věnoval ve více textech. Skladba *Pavučina lží* popisuje jeho nespokojenost s vývojem města a kritizuje jeho zástupce, ač jen opatrně.

7.1 WWW – Lexikon

Videoklip byl vytvořen k textu skladby *Lexikon*. Pochází z alba *Neurobeat* umělců

²⁵⁸ tamtéž.

²⁵⁹ Srov. KYMLOVÁ, Anna. *Specifičnost estetické recepcce hudebního videoklipu*. [online]. Praha, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filosofická fakulta, Katedra estetiky. Vedoucí práce prof. PhDr. Vlastimil Zuska, Csc. [cit. 26.02.2024]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/58340/BPTX_2008_2_11210_0_146409_0_93533.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Lubomíra Typlta a Ondřeje Anděry, přezdívané WWW. Album vzniklo v roce 2006 pod prvním nezávislým vydavatelství Biggboss.²⁶⁰

Častým znakem videoklipů skupiny WWW jsou obrazy Lubomíra Typlta. Pro analýzu této práce byl proto vybrán videoklip k textu Lexikon, který zobrazuje instalaci z Typltova díla *Urychlovat nekonečno*. Další propojení Typltových obrazů s vizuálním doprovodem ke skladbám kapely najdeme například ve videoklipu *Míč*, zde vystupuje postava Pinnochia z Typltových maleb, dále v případě videoklipu *Ohni se mnou pojd'*, kde nalezneme *Metafyzický obraz II* a *Terminály* od Typlta.²⁶¹

Videoklip popisuje cestu postavy, která zprvu má namísto hlavy vědro. Pohybuje se kdesi uprostřed dvou proudové silnice, na plácku trávy, který vede prostředkem silnice. Několikrát se vystřídá den a noc a poté se postavu zobrazuje s konvemi místo rukou. Konve využívá na zalévání trávy, na které žije. Většinu času se věnuje tanci, při kterém připomíná robota. Později se postava ocitá na novém prostranství, v přírodě už mimo centrum a kolon automobilů. Tentokrát však během zimního měsíce, protože pohyb mu komplikuje sníh. Ve sněhu už se věnuji chůzi, která přechází v běh. Objevuje se více konví, které pomocí konví na rukou drží, ale při běhu je náročné je všechny udržet a do sněhu upadá. Konve, které měl na rukou také odletí do sněhu. Opět je však posbírání a pokračuje v cestě, nyní však už leze sněhem po kolenou. Nakonec se opět v cestě zastaví a už není schopen vstát. Následně se objevuje v nové lokaci, tentokrát překonává sníh na střeše domu. Zda se postavě podaří pokrývkou sněhu celou překonat a dolézt až k vrcholu střechy se divák nedozví, jen vidí, že několikrát postava po sněhu sjíždí dolu a stále s vrstvou sněhu neúnavně bojuje. Další záběr je na postavu v nové lokaci, ta je v zasněžené ulici, má v ruce mikrofon, věnuje se opět tanci a rapování. Na ulici se objevuje nová postava, jde o staršího muže, který má hůl a když přichází k postavě s vědrem udeří ho holí do hlavy/vědra. Z toho se postava s vědrem na místo hlavy několikrát zapotácí a motavou chůzí odchází ze záběru pryč čímž videoklip končí.²⁶²

Ve videoklipu převládá narace, kdy videoklip ve větší míře záběru zobrazuje cestu

²⁶⁰ Srov. Kytary.cz. Ondřej Anděra (WWW) ON AIR: *K hip hopu mě přivedla Suzanne Vega*. ON AIR – rozhovory. [online]. [cit. 19.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=uZ-NHMT0Hkg>
<https://bandzone.cz/wwwneurobeat/video/19939-lexikon.html>.

²⁶¹ Srov. GALIA, Libor. *Poetika hudební skupiny WWW*. [online]. Brno, 2014. [cit. 16.05.2024]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce: doc. PhDr. Zbyněk Fišer, Ph.D. s. 24. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/aikkq/www_galia_BP.pdf.

²⁶² WWW. Lexikon. In: Youtube [online]. [cit. 19.05.2024] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=fP-VH17ye3A>.

postavy. Také se zde ve třech záběrech objeví přímo rapové vystoupení, které by se daly označit jako performativní videoklip.

Samotný text je těžko čitelný, posluchač o něm může říci, že se jedná o lyrický text, který zastupují celou řadu básnických prostředků jako anafora (Kdykoli kamkoli minu se/Kdykoli kdekoli minu), epifora (Téct dobrým/Utéct dobrým), epanastrofa (Den na dostřel/Dost střel), epizeuxis (Sem co pohledem co tělem co tepu) či asyndeton Kdykoli kamkoli minu se/Kdykoli kdekoli minu/Mimochodem mimo/Kdykoli kamkoli minu se/Mimochodem mimo v minutě minu místo).²⁶³

Sami umělci říkají, že pracují nejčastěji s metaforou, symbolem a představivostí, jejich záměrem je, aby texty nebyly snadno čitelné a přiměli posluchače k přemýšlení nad významem volených slov.²⁶⁴

7.2 Vladimír 518, Mike Trafík a Hugo Toxxx – Kam mám jít

Videoklip vznikl v roce 2009 ve spolupráci s Fondem ohrožených dětí. Podíleli se na něm Vladimír 518, Mike Trafík a Hugo Toxxx. V samotném videoklipu pak vystupují přímo děti z centra Klokánek. Interpretům se podařilo spojit rap s užitečnou a potřebnou pomocí druhým. Také udělat osvětu o této problematice.

Videoklipy umělce Vladimíra 518 nemají jeden společný kód, většinou se na režii podílí další osoby, než on sám.²⁶⁵ Často však obsahují graffity a detailní záběr na tetování nebo samotné aplikování tetování na kůži. Nejčastější lokací pro tvorbu videoklipů je Praha, její centrum nebo takové městské části, které jsou spojovány s nelegální trestnou činností.²⁶⁶

První záběry videoklipu jsou věnovány znečištěným pražským městským částím. V kontrastu s nepořádkem na zemi mezi sídlišti je také zachycená zeď s graffity, která poukazuje na to, že společnost často graffity považuje za znečišťování města, ale nepořádek způsobený lidskou činností už tak vehementně neodsuzuje. V jednom z takových sídlišť, konkrétně na Žižkově, se prochází Vladimír 518 a rapuje text skladby,

²⁶³ Srov. WWW, *Lexikon*. Karaoketexty.cz. Album Neurobeat. 2006 [online]. [cit. 19.05.2024]. Dostupné z: <https://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/www/lexikon-41015>.

²⁶⁴ Srov. Kytary.cz. Ondřej Anděra (WWW) ON AIR: *K hip hopu mě přivedla Suzanne Vega*. ON AIR – rozhovory. [online]. [cit. 19.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=uZ-NHMT0Hkg>
<https://bandzone.cz/wwwneurobeat/video/19939-lexikon.html>.

²⁶⁵ Srov. HRADIL, Vít. ČSFD.cz, diskuze [online]. [cit. 05.06.2024]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/89641-vit-hradil/diskuze/>.

²⁶⁶ Srov. *PSH – Praha*. In YouTube [online]. [cit. 09.06.2024] Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=y7fct8_LvS8&list=RDMM&start_radio=1&rv=jEarzD-HrtE.

ve kterém hodnotí velký výskyt bezdomovců. Těmito ulicemi se potlouká také malý chlapec, který nemá domov, různě s městem intereaguje, snaží se být spíše nenápadný, má na hlavě kapuci a dělá vše, aby na ulici přežil, včetně krádeží. Nebo se také vydá do casina hrát na automatech. Záběry pro refrén jsou natočeny ve studiu společně s několika dětmi a rappery. V této scéně jsou spíše v popředí děti a rappeři se snaží stát spíš za nimi na důkaz toho, že jsou jen tím prostředkem k odvyprávění jejich příběhu, nikoli hlavní postavou. Také Hugo Toxxx má ve videoklipu scénu, kde sám rapuje před prázdnými obchody.

Konec videoklipu je věnován informacím, kde diváci pomohou dětem z Klokánku pomáhat.

Text skladby se soustřeďuje na odvrácenou stranu Prahy jako jsou bezdomovci či prodejci drog s důrazem na konkrétní městské části, kde je tato situace nejzávažnější. Druhá rovina textu se zaměřuje na opuštěného chlapce, jeho příběh rapper vypráví v ich-formě.

„Já jsem malej harant a nemám kde spát,
a kouřím, krek, a hledám lepenkovou krabici,
kam bych si leh', a usnul,
smradly vod bot cejtím u nosu,
P-p-praha, to je penerů ráj,
hlavně Žižkov, tam hrozně se maj,
naše Praha, to je všech dětí ráj,
na Smíchově, tam moc mooc se maj,“²⁶⁷

Rodinné okolnosti ho dovedly k životu na ulici, kde dělá vše, aby přežil, včetně krádeží a následné získávání peněz za ukradené věci v zastavárnách. Také se z textu dozvídáme, že už i kvůli předsudkům, není moc lidí, kteří by člověku na ulici pomáhali. Text však vznikl nikoliv kvůli skutečnému příběhu, ale právě jako způsob upozornění na děti, které by takto dopadnout mohli a apel směrem ke společnosti, aby nebyli k takovým situacím lhostejní.

Text využívá bohatou škálu básnických prostředků k vykreslení složitého a často negativního obrazu města a jeho sociálních problémů, což zvyšuje jeho expresivitu a emocionální dopad na posluchače. Obsahuje dysfemismus (harant, děcko, fotr²⁶⁸), ale objevují se i eufemismy (darebák, pener²⁶⁹). Dále možné v textu vypořádat ironii (tam

²⁶⁷ PSH – Kam mám jít. Karaokektexty.cz [online]. [cit. 09.06.2024]. Dostupné z: <https://www.karaokektexty.cz/texty-pisni/psh/kam-mam-jit-526254>.

²⁶⁸ Tamtéž.

²⁶⁹ Tamtéž.

hrozně se maj²⁷⁰), hyperbolu (to je penerů ráj/ rodina krachla, máma spolkla porci beznaděje²⁷¹

) a synekdochu (máma spolkla porci beznaděje). Refrén ne postaven na anafoře, gradaci a aposiopese:

„Kam mám jít? - Když nikdo není na mé straně...

Kam mám jít? - Denně balancuju na té hraně...

Tak kam mám jít? - Nevím, kudy kam... kam...

Kam mám jít - Sakra, kam mám jít?“²⁷²

7.3 Paulie Garand - Pavučina lží feat. Jakub Děkan

Paulie jako rodák z Liberce a patriot Libereckého kraje, často situuje své texty právě do tohoto města. Velká část jeho vydaných videoklipů obsahuje záběry z Liberce a jeho blízkého okolí. Skladba *Pavučina lží* vznikla na jeho druhém albu s názvem *V hlavní roli*, a text i záběry reflektují události města a nespokojenost obyvatelstva kolem roku 2012. V této skladbě není jediným interpretem; v písni mu hostuje Jakub Děkan, další slavný liberecký rodák věnující se zpěvu a moderování.²⁷³

Samotnému začátku videoklipu předchází titulky informující o účelu jeho vzniku:

„PAVUČINA LŽÍ NENÍ PRVOPLÁNOVÁ AGITKA,
KTEROU NÁSILNÁ BIJU NA BRÁNY RADNICE.
JE TO ZPOVĚĎ PRO MÝ MĚSTO,
REQUIEM ZA 'ŽLUTEJ ÚL'
A POCTA ARCHITEKTU KARLU HUBÁČKOVÍ
PAULIE GARAND“²⁷⁴

Tímto způsobem dává najevo, že přestože s děním nesouhlasí, nechce tímto sdělením vstoupit do aktivního konfliktu s krajskými radními.

Následují ponuré záběry částí města, převážně záběry městské části Perštýn, a interiéry a exteriéry vysílače Ještěd. Tyto záběry podle textu Paulieho, reflektují problematiku města a zároveň vyjadřují obdiv architektovi Hubáčkovvi za jeho práci,

²⁷⁰ Tamtéž.

²⁷¹ Tamtéž.

²⁷² Tamtéž.

²⁷³ Srov. Tynikdy.cz. Paulie v novém videoklipu rozplétá pavučinu lží. [online]. Novinky. Tynikdy.cz [cit.23.09.2023] Dostupné z: <https://www.tynikdy.cz/novinky/paulie-garand-ve-svem-novem-videoklipu-rozpleta-pavucinu-lzi>.

²⁷⁴ GARAND, Paulie. *Pavučina lží*. In: YouTube [online]. 09.12.2012 [cit. 09.11.2023] Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=D8D_5g0eV5c.

zejména za stavbu vysílače. Mlhavé počasí, které tvůrci pravděpodobně záměrně zvolili, dále podtrhuje ponurou atmosféru a přispívá k dojmu, že město je zachyceno v pavučině. Umělci ve videoklipu využívají dýmovnice k vytvoření efektu mlhové clony. Tato atmosféra následně metaforicky interpretuje město jako by bylo uvězněné v pavučině, což se odráží v obvinění, které Paulie v refrénu vznáší ²⁷⁵:

„Mý město leží v pavučině lží,
tak kdo dokáže v tomhletom žít?
Sejmul jsem dávno klapky z očí,
Nechci být svědkem téhle krádeží“ ²⁷⁶

Samotný autor skladby komentuje videoklip následovně:

„Videoklip se natáčel v podstatě na dvou zásadních místech. První je kráter na Perštýně, kde byla vyhloubena jáma pro další supermarket, kde se ale nakonec nic nepostavilo a v centru města se tak naskytla hrůzná podívaná na obří, plotem obehnanou, díru k ničemu. Dalším místem je vrchol hory Ještěd, kde stojí Ještědský vysílač, nejvýznamnější dílo architekta Karla Hubáčka, jemuž patří tento song.“

Role Paulieho Garanda ve videoklipu je vždy ztvárněna na osamocených místech, jako například nad prázdnou prohlubní v zemi, na vysílači Ještěd. Tedy mimo ostatní obyvatele města. Tímto odstupem lze soudit, že cítí povznesený a pouze sleduje a komentuje situaci z dálky. Kdežto ostatní obyvatelé tíhnou spíše k pozici, chovat se jako dav ovcí. Jak je naznačeno v citaci výše, Paulie “již nemá klapky na očích” a vidí situaci jasně. Tím, že by mlčel, by se pouze přidal k ostatním a cítil by se jako nečinný svědek. Podobný postoj zaujímá i jeho kolega Jakub Děkan, který při jednom záběru dokonce ukazuje na město pod sebou nebo si přiloží prst k ústům jako gesto naznačující, že město je plné tajemství a lží.

Skladba nejen prostřednictvím obrazu a textu, ale i díky své kompozici zachycuje aktuální události. Autenticky popisuje zkušenosti autora a dopad událostí na obyvatele města. Tato výpověď se snaží promlouvat i za ostatní obyvatele. Na této části můžeme demonstrovat jeden ze znaků rapu, která je podrobněji popsána v kapitole 2.3 Rap, výrazová složka hip-hopu a tj. snaha v textu zachytit aktuální okamžik a vlastní zkušenost z celé události.

²⁷⁵ tamtéž.

²⁷⁶ GARAND, Paulie. *Pavučina lží* (feat. Jakub Děkan). Karaoketexty.cz. Album V hlavní roli 2012 [online]. [cit. 27.06.2023]. Dostupné z: <https://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/garand-paulie/pavucina-lzi-feat-jakub-dekan-379075>.

Také se již ve videoklipu objevuje reklama na vlastní produkty vydavatelství *Ty nikdy records* v podobě Mikiny, kterou má Paulie během každého záběru na sobě. Tím mohou autoři klipu vyvolat v divácích zájem o pořízení merche, aby také patřili k té části společnosti, která má o takové situaci povědomí a nějakým způsob vyjadřuje nevoli.²⁷⁷

Přestože v textu mluví o konkrétní kauze a zmiňuje majitele libereckého Syneru, dá se text označit jako nadčasový, neboť předseda představenstva byl v letošním roce spojován s korupční kauzou:²⁷⁸

„Mafie Synerovců míří na tvůj vobličej
gunama. Nic není za náma, furt jsi neřád,
skolil jsi srdce města, zlořádem jsi napořád!“²⁷⁹

Paulie v textu nejvíce pracuje s metaforou (Liberec není samet, leží na něm spousta chyb/ třpytivá hladina má ale na dně hřbitov ryb²⁸⁰) a aliterací (mat-ně sunu kroky dál s odhodláním ke kaš-ně²⁸¹). Dále je možné vypozařovat epanastrofu (Neletim s úsměvem z reklamy jak Balů a Kid/ Klid ti na ksichtu nevykouzlí ani detektiv²⁸²).

Společným prvkem všech videoklipů je použití metafor, které pomáhají přenést hlubší významy a vyvolat u diváka/emocionální reakci. Metafora je nejvíce opakovaným prostředkem, který slouží k vyjádření komplexních myšlenek a kritiky. Každý videoklip však přistupuje k tomuto nástroji jinak, což odráží různé umělecké záměry a témata autorů.

8 Projekt

Volba projektu pro tuto bakalářskou práci nebyla snadná. Vzhledem k mému zájmu o hip-hopovou hudbu, jsem si stanovila nároky na originalitu projektu, který by přispěl k rozšíření tohoto žánru mezi širší publikum.

²⁷⁷ Srov. GARAND, Paulie. *Pavučina lží*. In: Youtube [online]. 09.12.2012 [cit. 11.09.2023]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=D8D_5g0eV5c.

²⁷⁸ Srov. POLÁK, Michal, BARTOSZ, Jakub. *Nezmizel. Syner se vyjádřil k informacím, že jeho šéf figuruje v liberecké korupční kauze* [online] novinky.cz. 11.04.2024 [cit. 12.06.2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/krimi-nezmizel-syner-se-vyjadril-k-informacim-ze-jeho-sef-figuruje-v-liberecke-korupcni-kauze-40467490>.

²⁷⁹ GARAND, Paulie. *Pavučina lží* (feat. Jakub Děkan). Karaoketexty.cz. Album V hlavní roli 2012 [online]. Karaoketexty.cz [cit. 12.06.2024] Dostupné z: <https://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/garand-paulie/pavucina-lzi-feat-jakub-dekan-379075>.

²⁸⁰ Tamtéž.

²⁸¹ Tamtéž.

²⁸² Tamtéž.

Uvažovala jsem o různých možnostech, jako je promítání videoklipů s přednáškou pro veřejnost, ale nezdálo se mi, že by tento typ projektu oslovil dostatečný počet diváků a zvýšil povědomí o hip-hopové hudbě. Navíc mě odradily finanční náklady spojené s pronájmem přednáškových sálů v Libereckém kraji. Další možností bylo zahrnout téma hip-hopu do Hospodského kvízu, což je týmová vědomostní soutěž populární v České republice. Organizátoři však nevyjádřili zájem o tuto myšlenku.

Jako nejvhodnější způsob realizace projektu jsem považovala vytvoření webové stránky podobné Filmovým místům, která se zaměřuje na lokalizaci z filmů natočených v České republice. Tato stránka by se zaměřila na shromažďování lokalit z hudebních videoklipů. Bohužel jsem však neměla dostatečné zkušenosti v tvorbě webových stránek a nebyla jsem schopna vytvořit platformu, kde by mohli uživatelé přispívat. Kontaktování známých s IT zkušenostmi by bylo časově a finančně náročné a nebylo by to vhodné pro účel této bakalářské práce. Rozhodla jsem se nakonec vybrat projekt, který vychází z obdobného principu, avšak je uživatelsky přívětivější a dostupný i pro laickou veřejnost. Během svého průzkumu jsem zjistila, že v aplikaci Google Maps je možné vytvořit vlastní trasu a tuto trasu je možné následně uveřejnit. Proto jsem se rozhodla v rámci svého projektu vytvořit Naučnou stezku inspirovanou videoklipem Pavučina lží od umělce Paulieho Garanda. Tento videoklip byl natáčen na území města Liberce, které mi je dobře známé. Naučná stezka vytvořená k tomuto videoklipu je dostupná prostřednictvím následujícího

odkazu: https://www.google.com/maps/d/edit?mid=1cbSM_QihoAdsILJ33SUFOo8CyCOowIg&usp=sharing

Tímto způsobem má každý možnost připojit se k vytváření stezek podle záběrů z videoklipů, jelikož je k tomu potřeba pouze účet na Google. K vytvoření této formy stezek mě inspirovala internetová stránka inNatura, která se zaměřuje na digitální přiblížení zajímavostí v přírodě i ve městě. Projekt je podpořen Hlavním městem Prahou a spravuje ho právnická osoba Agentura Koniklec, o. p. s. (více informací pod tímto odkazem: <https://koniklec.cz>).

Závěr

Bakalářská práce se zabývala analýzou českých hip-hopových videoklipů od konce osmdesátých let až do současnosti, přičemž se zaměřila na jejich strukturální složení a symbolické fungování. V průběhu práce jsme sledovali vývoj české rapové

hudby a hip-hopové kultury, od prvních projevů v undergroundových prostředích až po integraci do mainstreamového kulturního kontextu.

K naplnění cílů práce jsem došla prostřednictvím plnění dílčích cílů, a odpovídáním na otázky, které se problematiky týkaly. Nejprve bylo důležité si udělat širší socio-historický kontext, bez něhož by jen těžko bylo možné se více ponořit a vcítit do jednotlivých období, které vznik rapu na českém území formovaly.

Stěžejní částí výzkumu byla sémiotická analýza konkrétních videoklipů.

Skrze tuto analýzu jsme se zaměřili na vztah mezi hudebním projevem, vizuálním sdělením a textovou stránkou. Zároveň jsme se snažili identifikovat a interpretovat symbolické prvky a poetické prostředky, které v těchto videoklipech figurovaly. Analýza odhalila, že společným prvkem všech videoklipů je použití metafor, které pomáhají přenést hlubší významy a vyvolat u diváka emoci. Metafora je nejvíce opakovaným prostředkem, který slouží k vyjádření komplexních myšlenek a kritiky. Každý jednotlivý videoklip však funguje jinak, což odráží různé umělecké přístupy jednotlivých interpretů, přestože všechny spadají pod hudební žánr hip-hop.

Zahrnutí videoklipu Paulieho Garanda dokázalo, že i přes komercializaci, kterou se ze zvolených videoklipů jeho tvorba ubírá, si český hip-hop uchoval schopnost kritické reflexe společenských jevů.

Hip-hopová kultura je dynamickým fenoménem, jehož vývoj je neustálý, lze očekávat, že i videoklipy jako součást tohoto žánru budou nadále reflektovat aktuální společenské a kulturní témata a přinášet nové perspektivy a formy vyjádření. Můžeme tedy konstatovat, že studium českých hip-hopových videoklipů nabízí nejen vhled do hudebního a vizuálního umění, ale také do společenských procesů a proměn kultury v širším kontextu.

9 Zdroje

9.1 Použitá literatura:

1. 518, Vladimír. *Kmeny 90: městské subkultury a nezávislé společenské proudy v letech 1989-2000*. V Praze: BiggBoss, 2016, 813 s. ISBN 978-80-906019-9-4.
2. FIEDLER, Martin. *Hip hop forever*. Olomouc: Hanex, 2003, 71 s. ISBN 80-85783-41-X.
3. MADEROVÁ, Blanka, Zuzana JURKOVÁ a Karel VESELÝ. *Dotknout se světa: česká hudební alternativa 1968-2013 = To touch the world : Czech*

- musical alternative 1968-2013*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2013, 173 s. ISBN 978-80-87398-38-8.
4. POLEDŇÁK, Ivan a Ivan CAFOUREK. *Sondy do popu a rocku*. Praha: H&H, 1992, 175 s. ISBN 80-85467-14-3.
 5. SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: sociologické, psychologické a pedagogické aspekty*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2017, 277 s. ISBN 978-80-7509-498-8.
 6. TESAŘ, Antonín. Videoklip. In *Cinepur*. 2013, roč. 20, č. 86, s. [50-51]. ISSN 1210-678X.
 7. VANĚK, Miroslav. *Byl to jenom rock'n'roll?: hudební alternativa v komunistickém Československu 1956–1989*. Autor úvodu Václav HAVEL. Šťastné zítřky, sv. 3. Praha: Academia, 2010, 639 s. ISBN 978-80-200-1870-0.
 8. VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. V Praze: BiggBoss, 2010, 431 s. ISBN 978-80-903973-1-6.

9.2 ELEKTORINICKÉ ZDROJE:

1. ABRAHÁM, Pavel. *Česká RAPublika*. 2008.
2. *Affro – První webový a tištěný Bbarák, první vydané vinyly + první Hip Hop Kemp 2002* (díl 2) [online]. bbarak.cz [cit. 11.06.2024] Dostupné z: <https://www.bbarak.cz/affro-prvni-webovy-a-tisteny-bbarak-prvni-vydane-vinyly-prvni-hip-hop-kemp-2002-dil-2/>.
3. ANDĚLOVÁ, Kristina. *Druhá kultura/Underground*. antologie textů z disentu a exilu 1969-1989. Téma. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.
4. BAMBAS, Ondřej. *WWW představili v Česku hip hop. Proč se po 15 letech vrací k legendární desce Neurobeat?* Vltava.rozhlas.cz. [online]. Hudba, ArtCafé. Praha, 7.10. 2021. [cit. 13.5.2024]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/www-predstavili-v-cesku-hip-hop-proc-se-po-15-letech-vraci-k-legendarni-desce-8592799>.
5. BENDA, Lukáš. *Podívejte se na "Meleme meleme kávu" Hugo Toxxx* [online]. musicserver.cz. Audio, video 15.07.2009. [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://musicserver.cz/clanek/26528/podivejte-se-na-meleme-meleme-kavu-hugo-toxxx/?nomobile=1>.

6. BESTA, Pavel. *Lubomír Typlt jako žák, kolega a solitér*. Artalk, recenze [online]. [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://artalk.info/news/lubomir-typlt-jako-zak-kolega-a-soliter>.
7. BBarak. *Sifon z WWW: Na začátku jsem byl rád, že jsem uvnitř konzervy a splňuju žánr. Ted' jsem rád, že ho nesplňuju*. Bbarak.cz. [online]. [cit. 16.5.2024]. Dostupné z: <https://www.bbarak.cz/sifon-z-www-na-zacatku-jsem-byl-rad-ze-jsem-uvnitř-konzervy-a-splnuju-zanr-ted-jsem-rad-ze-ho-nesplnuju/>.
8. Bigbít, Česká televize, 1982-1993 a 1996-2001. *Manželé*. [online]. Internetová encyklopedie rocku. Praha. [21.03.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2994-manzele/>.
9. Bigbít, Česká televize, *Piráti*. Úvod, kapely. [online]. Internetová encyklopedie rocku. Praha [21.11.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2613-pirati/>.
10. BiggBoss [online]. Wikipedia.cz. Článek [cit. 12.06.2024]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bigg_Boss.
11. BLAŽKOVÁ, Tereza. *Rap jako literární text*. [online]. Brno, 2020. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filosofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví. Vedoucí práce Mgr. Jan Tlustý, Ph.D. [cit. 03.08.2023]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/szhj8/BP-Blazkova-final.pdf>.
12. BURŠÍKOVÁ, Ema. *Trapová kultura v České republice, a jak ovlivňuje současnou generaci Z* [online]. Praha, 2023 [cit. 12.06.2024]. Vysoká škola kreativní komunikace. Vedoucí práce: PhDr. Michaela Vaculíková PhD. s. 24 Dostupné z: https://theses.cz/id/u7du0j/zaverecna_prace.pdf ?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DYzomandias%26start%3D1.
13. CIHLÁŘ, Ondřej. *Chci točit témata, na která do kin přijdou lidi. Adam Sedlák získal Cenu české filmové kritiky za režii filmu BANGER*. Vltava.rozhlas.cz [online]. Film, vizitka 04.02.2023 [cit.04.06.2024]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/chci-tocit-temata-na-ktera-do-kin-prijdou-lidi-adam-sedlak-ziskal-cenu-ceske-8916471>.
14. Bc. ČABOVÁ, Katarína. *Československá populární hudba 70. a 80. let a totalita*. [online]. Brno 2018 [16.11.2023] Diplomová práce. Masarykova

univerzita, Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy. Vedoucí práce Mgr. Viktor Pantůček, Ph. D. Dostupné z:

https://is.muni.cz/th/xzwwu/Ceskoslovenska_popularni_hudba_70_a_80 let_fin_al.pdf.

15. ČESKÁ TELEVIZE: Banger. Ceskatelviz.cz [online]. O pořadu [cit. 04.06.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/13277697532-banger/>.
16. ČESKÁ TELEVIZE, Historie československého hudebního klipu do r. 1989. *Bigbít, Internetová encyklopedie rocku*. Úvod, Československo, Články. [online]. Praha [15.12.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/187-historie-ceskoslovenskeho-hudebniho-klipu-do-r-1989/>.
1. ČESKÁ TELEVIZE, Gympl, tvůrci [online]. [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10115800357-gympl/0/52256-jak-vznikal-scenar/>.
2. ČESKÁ TELEVIZE, 2022. *Lekce rapu. 1 Stavba* [online]. Karel Veselý. [cit. 13.3.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14675016797-lekce-rapu/>
3. ČESKÁ TELEVIZE, 2022. *Lekce rapu. 3 Ostrovy* [online]. Karel Veselý. [cit. 13.3.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14675016797-lekce-rapu/>
4. ČESKÁ TELEVIZE, 2022. *Lekce rapu. 4 Blahobyt* [online]. Karel Veselý. [cit. 13.3.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14675016797-lekce-rapu/>
5. ČESKÁ TELEVIZE, 2022. *Lekce rapu. 5 Pocity* [online]. Karel Veselý. [cit. 13.3.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/14675016797-lekce-rapu/>
6. ČESKÁ TELEVIZE, 2015. Koncert pražské skupiny WWW z brněnského klubu Sono Music Club. [online]. WWW. [cit. 13.11.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10754930162-www/>.
7. ČESKÁ TELEVIZE. *O hudbě k filmu, tricích, kameře a střihu*. Českatelviz.cz [online]. Zajímavosti, Gympl, tvůrci. [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10115800357-gympl/0/52259-o-hudbe-k-filmu-tricich-kamere-a-strihu/>.

8. ČESKÁ TELEVIZE. *rozhovor s Katem, Adamem Svatošem*. Českátelevize.cz [online]. Modelář, tvůrci [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10740533833-modelar/41823310001/12684-kato-adam-svatos/>.
9. ČESKÁ TELEVIZE. *Rozhovor s režisérem Petrem Zelenkou*. Českátelevize.cz [online]. Modelář, tvůrci [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10740533833-modelar/41823310001/12679-petr-zelenka/>.
10. ČSFD. *Adam Svatoš*. ČSFD.cz. [online]. [cit. 26.05.2024]. <https://www.csfd.cz/tvurce/105211-adam-svatos/prehled/>.
11. ČSFD. SEDLÁK, Adam. *Banger*. ČSFD.cz, biografie [online]. [cit. 03.06.2024]. Dostupné z <https://www.csfd.cz/film/1081372-banger/prehled/>.
12. ČSFD. ŠAFRÁNEK, Šimon. *Lekce rapu*. ČSFD.cz [online]. [cit. 03.06.2024]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/1132031-lekce-rapu/recenze/>.
13. ČSFD. ŠAFRÁNEK, Šimon. *RapStory*. ČSFD.cz [online]. [cit. 03.06.2024]. Dostupné z <https://www.csfd.cz/film/1069815-rapstory/prehled/>.
14. ČSFD. VODRÁŽKA, Štěpán. ČSFD.cz, biografie [online]. [cit. 03.06.2024]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/60931-stepan-vodrazka/prehled/>.
15. ČSFD. VODRÁŽKA, Štěpán. ČSFD.cz, přehled [online]. [cit. 05.06.2024]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/1195099-psh-nekonecny-pribeh/prehled/>.
16. ČSFD. VODRÁŽKA, Štěpán. *PSH: Nekonečný příběh*. ČSFD.cz, ocenění [online]. [cit. 05.06.2024]. Dostupné z <https://www.csfd.cz/film/1081372-banger/prehled/>.
17. ČSFD. *Česká RAPublika*. ČSFD.cz. [online]. [cit. 26.05.2024]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/236067-ceska-rapublika/prehled/>.
18. Deaf Blind Not. *RETRO: Orion o prvních holkách, prvních klipech a prvním počítači*.
19. *Gyml*. Filmovamista.cz [online], filmy a seriály [cit. 30.05.2024]. Dostupné z: <https://www.filmovamista.cz/285-Gyml?zaber=2858>.
20. *Gyml – Film o Filmu* [online]. In: YouTube [cit. 30.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=W9-go4v9rpQ>.
21. ELIÁŠKOVÁ, Klára. *Nové subkultury na území České republiky a jejich vztah k rizikovému chování*. Hradec Králové 2020. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Katedra sociální patologie a sociologie.

- Vedoucí práce: Kasal Josef, PhDr. MBA, Ph.D. Dostupné z: <https://theses.cz/id/upwbk2/38939344>.
22. GALIA, Libor. *Poetika hudební skupiny WWW* [online]. Brno, 2014. [cit. 16.05.2024]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce: doc. PhDr. Zbyněk Fišer, Ph.D. s. 9. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/aikkq/www_galia_BP.pdf.
23. GARAND, Paulie. Pavučina lží (feat. Jakub Děkan). *Karaoketexty.cz*. Album V hlavní roli 2012 [online]. [cit. 27.06.2023]. Dostupné z: <https://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/garand-paulie/pavucina-lzi-feat-jakub-dekan-379075>.
24. GARAND, Paulie. *Pavučina lží*. In: Youtube [online]. 09.12.2012 [cit. 2023-09-11]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=D8D_5g0eV5c.
25. HAVLÍK, Antonín. Seřadili jsme 20 nejlepších tracků z české #Hot16Challenge2. *Refresher*, 2020. [online]. Praha [cit. 07.05.2023]. Dostupné z: <https://refresher.cz/84655-Seradili-jsme-20-nejlepsich-tracku-z-ceske-Hot16Challenge2>
26. HORVÁTH, Michal. *Vybrané motivy a specifika českých a slovenských rapových textů*. Olomouc, 2017 [cit. 11.06.2024]. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Zemanová, Ph.D. s. Dostupné z: <https://theses.cz/id/wlw6qz/21233846>.
27. HYNĚŠOVÁ, Eva. *Lexikální a morfologicko-syntaktický rozbor českých hiphopových textů od roku 1993 do současnosti* [online]. České Budějovice, 2017 [19.07.2023]. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, filozofická fakulta, Ústav bohemistiky. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Martin Janečka, Ph.D. Dostupné z: [HYPERL/theses.cz/id/1x0ai9/DP_Hynesova_Eva.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Djazykové%20prostředky%20rapu%26start%3D3](https://theses.cz/id/1x0ai9/DP_Hynesova_Eva.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Djazykové%20prostředky%20rapu%26start%3D3).
28. HRADIL, Vít. ČSFD.cz, diskuze [online]. [cit. 05.06.2024]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/89641-vit-hradil/diskuze/>.
29. iDNES. *Televize omezila klip hanící SuperStar* [online], idnes.cz. 08.08.2005 [cit. 11.06.2024]. https://www.idnes.cz/kultura/hudba/televize-omezila-klip-hanici-superstar.A050808_103553_zpr_kultura_kot.

30. IVANOV, Ivan; VLASÁK, Vladimír. 10 nejlepších českých popových desek Vladimíra Vlasáka. *Muzikus.cz*. Publicistika [online]. 3.2.2007 [28.11.2023]. Dostupné z: <https://www.muzikus.cz/publicistika/Deset-nejlepsich-ceskych-popovych-desek-podle-Vladimira-Vlasaka~03~unor~2007/>.
31. iReport. Příběh českého hitu: Lipo – ležím v tvé blízkosti ft. Debbi [online]. [cit. 12.06.2024] Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/pribeh-cz-hitu/pribeh-ceskeho-hitu-lipo-lezim-v-tve-blizkosti-ft-debbi>.
32. JESTŘÁBSKÁ, Barbora. *Literární charakteristika písňových textů Adama Svatoše od 90. let 20. století po současnost* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 11.06.2024]. Univerzita Palackého v Olomouci Vedoucí práce: doc. Mgr. Igor Fic, Dr. s. 19 Dostupné z: <https://theses.cz/id/zg4joz/Jestrebska.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dprago%20union%26start%3D1>.
33. JELÍNKOVÁ, Marie. *Drogy v Československu mezi lety 1960–1989* [online]. Praha, 2022 [16.11.2023]. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Vedoucí práce: Mgr. Barbora Jiřincová, Ph.D. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/172865/130327875.pdf?sequence=1%22%20%5Ct%20%22_blank.
34. JEŽEK, Ondřej. ČSFD, Zajímavosti [online]. [cit. 10.06.2024] Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/76196-ondrej-jezek/zajimavosti/>.
35. Karaoke texty: MIŠÍK, Adam. *Prach*. Karaketexty [online]. Srdce na tvý dlani, 2023. Dostupné z: <https://www.karaketexty.cz/texty-pisni/misik-adam/prach-feat-sergei-barracuda-1090141>.
36. KNITTLOVÁ, Natálie. *Hudební underground a třetí české hudební obrození* [online]. Praha, 2013. [16.11.2023]. Bakalářská práce. Univerzita Jana Ámose Komenského Praha. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Hugo Schreiber. Dostupné z: https://theses.cz/id/0vuata/th76_1103100026.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3D%C4%8Desk%C3%BD%20underground%26start%3D1.
37. Kytary.cz. Ondřej Anděra (WWW) ON AIR: *K hip hopu mě přivedla Suzanne Vega*. ON AIR – rozhovory. [online]. [cit. 10.06.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=uZ-NHMtOHkg>.

38. Kytary.cz. Lesík Hajdovský (Manželé) ON AIR: *Při psaní textu k Jižáku mě osvítil duch svatý*. In: YouTube.cz.[online]. [cit. 11.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=HanFpAQ0aa0>
39. Kytary.cz. Kato (Prago Union) ON AIR: „Problémů s policajta mám pořád více.“ [online]. [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=geP1DJVqgdQ&t=121s>.
40. Kytary.cz. Mike Trafik (PSH): *Chci se na naučit na kytaru, abych mohl hrát country*. YouTube.cz.[online]. [cit. 25.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=HZU6PDgzgMo>.
41. Kytary.cz. Vladimír 518 ON AIR: *Black metal je příroda*. ON AIR – rozhovory. [online]. [cit. 21.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ZA0ZeKkAb7g&t=1473s>.
42. KYMLOVÁ, Anna. *Specifičnost estetické recepce hudebního videoklipu*. [online]. Praha, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filosofická fakulta, Katedra estetiky. Vedoucí práce prof. PhDr. Vlastimil Zuska, Csc. [cit. 26.02.2024]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/58340/BPTX_2008_2_11_210_0_146409_0_93533.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
43. Bc. KUPKA, David. *Subkultura Hip-Hop*. [online]. Brno, 2016. [cit. 16.03.2023]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra občanské výchovy. Vedoucí práce Mgr. Zdeněk Hons. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/f49cx/Diplomova_prace-Subkultura_Hip-Hop_David_Kupka.pdf
44. Lidovky.cz: *Český lev: Šarlatán se stal nejlepším filmem, nejvíce sošek získal snímek Krajina ve stínu*. Lidovky.cz [online]. Kultura, 06:03.2021. [cit. 29.05.2024]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/cenu-ceskeho-lva-ziskal-jiri-madl-dalsi-ocenenu-je-petra-spalkova.A210306_204125_ln_kultura_lidar.
45. London.czechcentres.cz: *Srov. České filmy na BFI London Film Festival 2022*. London.czechcentres.cz [online]. Home, Program [cit. 03.06.2024]. Dostupné z: <https://london.czechcentres.cz/program/czech-films-at-bfi-london-film-festival-2022>.

46. LONDIN, Radek. Proč Lucie Bílá vděčí za svou kariéru a měla by mu alespoň po jeho smrti poděkovat? *Cool.iprima.cz.Hudba* [online]. 22. duben 2016 [28.11.2023]. Dostupné z: <https://cool.iprima.cz/hudba/proc-lucie-bila-vdeci-za-svou-karieru-princovi-mela-mu-alespon-po-jeho-smrti-podekovat>.
47. MACA, Tomáš. Paulie Garand: Život hudebníka může být plný démonů. Já se v nich vypisuju c textech. *Aktuálně.cz LIFESTYLE* [online]. Praha, 2019, 02. března [cit. 27.02.2024]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/paulie-garand-zivot-hudebnika-muze-byt-plny-demonu-ja-se-z-n/r~47e9f4b635c611e993a6ac1f6b220ee8/>.
48. MATERNA, Aleš. Příběh českého hitu: Jiří Korn & Vilém Čok – Karel nese asi čaj. *iREPORT. Články*. [online]. 21.04.2022 [26.10.2023]. Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/pribeh-cz-hitu/pribeh-ceskeho-hitu-jiri-korn-vilem-cok-karel-nese-asi-caj>.
49. Mediaguru: MAV. *Ceny české filmové kritiky vyhrála Krajina ve stínu*. Mediaguru.cz. Články, Aktuality TV. 07.02.2021 [online]. [cit.29.05.2024]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2021/02/ceny-ceske-filmove-kritiky-vyhrala-krajina-ve-stinu/>.
50. MEIXNER, Mary. Sémiotika hudebních videoklipů: Je to ve hvězdách —. In: *25fps*. [online]. Nový Jičín 25. červen 2011. [cit. 01.04.2023]. Dostupné z: <http://25fps.cz/2011/peeters/>.
51. MF Dnes. Svišti z Chaozzu vyrazili na golfové hřiště. *iDnes.cz*. [online]. Praha, 18.dubna 2001 [cit. 13.11.2023]. Hudba, kultura. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/hudba/svisti-z-chaozzu-vyrazili-na-golfove-hriste.A010403_174320_hudba_kne.
52. Bc. MIHULKA, Zdeněk. PRAŽSKÝ výběr jako představitel nové vlny [online]. Plzeň, 2015 [16.11.2023] 28.11.2023, Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni., Fakulta pedagogická, Katedra hudební kultury. Vedoucí práce: Doc. Mgr. Tomáš Kuhn Ph.D. Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/19778/1/Mihulka%20DP%20-%20Prazsky%20vyber%20jako%20predstavitel%20nove%20vlny.pdf>.
53. Mike Trafik. *Děti prázdnoty* [online] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=TQSqYZ8ryi4>.

54. *Modelář*. ČSFD.cz. [online]. [cit. 26.05.2024]. Dostupné z:
<https://www.csfd.cz/film/425895-modelar/prehled/>.
55. MOR. *Někdo tu má nové album. Hádej kdo?* Aktuálně.cz [online]. Hudba. 14. 11. 2006 [cit. 26.05.2024] Dostupné z:
<https://magazin.aktualne.cz/kultura/hudba/nekdo-tu-ma-nove-album-hadej-kdo/r~i:article:284721/>.
56. ONUFER, Petr. bandzone.cz. O kapele. [online] [cit.16.05.2024].
<https://bandzone.cz/wwwneurobeat?at=info>.
57. *O natáčení*. Českátelevize.cz. [online]. Zajímavosti, Gympl, tvůrci. [cit. 30.05.2024]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10115800357-gympl/0/52258-o-nataceni/>.
58. Pauliegarand.cz: *Anděl pro Ty Nikdy*. [online]. [cit. 12.06.2024]. Dostupné z:
<https://pauliegarand.cz/novinky/andel-pro-ty-nikdy>.
59. PILGRIM. *První poslech. PSH si můžou dělat co chtějí a taky to dělají* [online]. Redbull.com. 12.09.2019. Hudba. [cit. 26.05.2024]. Dostupné z:
<https://www.redbull.com/cz-cs/hudba-psh-debut-album-recenze-dojmy-poslech>.
60. PÁNEK, Jiří. Jedna velká zlodějina? Zahraniční písně se v ČSSR nekradly, říká textař. *iDNES.cz*. Revue. [online]. 21.04.2022 [26.10.2023]. Dostupné z:
https://www.idnes.cz/zpravy/revue/spolecnost/coververze-zahranicni-pisne-zpevaci-autorska-prava-hudba.A230726_172108_zajimavosti_iri.
61. POLÁCH, Roman. *Nové spojení poezie a hudby (WWW a české básnické podoby hip hopu)*. [online]. Ostrava: 2010. [cit. 16.05.2024]. Bakalářská práce. Ostravská univerzita. Vedoucí práce Doc. PaedDr. Iva Málková, Ph.D. s. 31. Dostupné z:
[file:///Users/martina/Downloads/BC_PRACE_ROMAN_POLACH%20\(1\).pdf](file:///Users/martina/Downloads/BC_PRACE_ROMAN_POLACH%20(1).pdf).
62. POLÁK, Michal, BARTOSZ, Jakub. *Nezmizel. Syner se vyjádřil k informacím, že jeho šéf figuruje v liberecké korupční kauze* [online] novinky.cz. 11.04.2024 [cit. 12.06.2024]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/krimi-nezmizel-syner-se-vyjadril-k-informacim-ze-jeho-sef-figuruje-v-liberecke-korupcni-kauze-40467490>.
63. *Prago Union Hip-hop- alternative/Praha* [online]. Bandzone.cz O kapele. [cit. 11.06.2024] Dostupné z: <https://bandzone.cz/pragounion?at=info>.
64. *Prago Union* [online] Indies.eu [cit. 11.06.2024]. Dostupné z:
<https://www.indies.eu/umelci/1358/prago-union/>.

65. Prago Union – *Zvyratka* [online] Dostupné z:
<https://www.youtube.com/watch?v=BAouLMPc3UI>.
66. Protišedi.cz [online]. 18.10.2012. [cit.25.05.2024]. Dostupné z:
<https://archiv.protisedi.cz/article/retro-orion-o-prvnich-holkach-prvnich-klipech-prvnim-pocitaci>.
67. PSH – Kam mám jít. Karaoketexty.cz [online]. [cit. 09.06.2024]. Dostupné z:
<https://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/psh/kam-mam-jit-526254>.
68. PSH – *Praha*. In YouTube [online]. [cit. 09.06.2024] Dostupné z:
https://www.youtube.com/watch?v=y7fct8_LvS8&list=RDM&start_radio=1&rv=jEarzD-HrtE.
69. Mgr. RADOŠ, Martin. *Obměna hudebního průmyslu v ČR od konce 80. let po současnost – případová studie dua Irena a Vojtěch Halvovi*. [online]. Brno, 2021. [16.03.2023]. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy. Vedoucí práce Mgr. Viktor Pantůček, Ph.D. Dostupné z:
https://is.muni.cz/th/y7jzr/Diplomova_prace_Martin_Rados_final.pdf.
70. Rapový podhoubí. *WWW a jejich zrod, vývoj* [online]. [cit. 19.05.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=h44CNBnih1s>.
71. RealTalk. *PSH – Atlanti českého rapu* [online]. In: YouTube [cit. 11.06.2024]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=S1hu_Qnlw_o&t=3416s.
72. redbull.cz. Budeme cestovat časem, říká o novém klipu Paulie. *RedBull*, 2017.[online]. Praha [cit. 07.09.2023]. Dostupné z:
<https://www.redbull.com/cz-cs/paulie-garand-backstage-klip-satori-foto-galerie-fotky-rozhovor>.
73. redbull.cz. Z merche módní značkou? Garand Brand ti představí kolaboraci s LaFormelou. *RedBull*, 2018.[online]. Praha [cit. 29.02.2022].
<https://www.redbull.com/cz-cs/garand-brand-x-la-formela-drop>.
74. ŘÍHOVÁ, Lucie. *Žiju si svůj discopříběh s Hitšarádou* [online]. Brno, 2014. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav filmu audiovizuální kultury. Vedoucí práce: PhDr. Jaromír Blažejovský, Ph.D. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/mib2c/Rihova_L._-Ziju_si_svuj_diskopribeh_s_Hitsaradou_O_kopie.pdf.

75. ŘÍSKÝ, Milan. *Skinheadské a neonacistické hudební kapely v České republice* [online]. Plzeň, 2012. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická. Vedoucí práce: Mgr. Martin Černý. Dostupné z: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/11025/5695/1/diplomovapraceriskymilan.pdf>.
76. SEDLÁK, Adam. *Banger*, 2022.
77. SEGI, Stefan. *Peneřina, těžká dřina Poetika hlavního proudu českého hiphopového textu* [online]. Praha, 2011 [cit. 25.05.2024]. Diplomová práce. Filozofická fakulta univerzity Karlovy. Vedoucí práce: Ing. Pavel Janáček, Ph.D. s. 56. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/49484/DPTX_2010_1__0_132275_0_94888.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
78. *Seznam českých coververzí zahraničních skladeb*. In: Wikipedie (online). (cit. 19.05.2024). Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_%C4%8Desk%C3%BDch_coververz%C3%AD_zahrani%C4%8Dn%C3%ADch_skladeb.
79. *shop.biggboss.cz* [online]. [cit.12.06.2024]. Dostupné z: <https://shop.biggboss.cz/>.
80. SKLÁDALOVÁ, Alžběta. *Česká a slovenská hiphopová scéna a její interpretky*. [online] Olomouc, 2019. [cit. 23.05.2024]. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce: doc. PhDr. Lenka Křupková, Ph.D. s. 29. Dostupné z: https://theses.cz/id/qq1pbr/k_tisku_Skladalova_BP_CeskaASlovenskaHiphopovaKulturaAJej.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DP%C3%A1r%C3%A1tk%C3%A1%20PSH%26start%3D1.
81. SUMEC, Michal. *Hugo Toxxx: Rap a princip DIY* [online]. Brno, 2016 [cit. 11:06.2024]. Masarykova univerzita. Vedoucí práce: Vedoucí: PhDr. Aleš Opekar, CSc. Dostupný z: https://is.muni.cz/th/g8fei/Hugo_Toxxx_rap_a_princip_DIY.pdf.
82. SKLENSKÝ, Zbyněk. *Porovnání písní roku cen Anděl a Grammy z let 1991 – 1998* [online]. Brno, 2018. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy. Vedoucí práce: PhDr. Aleš Opekar, CSC. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/pnxq5/Sklensky_Zbynek_-

[Porovnání písní roku Cen Andel a Grammy z let 1991-1998 -
Bakalářská práce.pdf](#).

83. STRAŠÍKOVÁ, Lucie. *Oheň o velké noci – symbol smrti a očisty*. [online]. Praha, 2012. [7. 4. 2012]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1180787-ohen-o-velke-noci-symbol-smrti-a-ocisty#:~:text=Oheň%20a%20světlo%20patř%C3%AD%20k,světlo%2C%20přináš%C3%AD%20potěšen%C3%AD%20i%20radost>.
84. SCHWEDA, Jakub. *Pozice diss tracků v kontextu českých a polských hip-hopových subkultur*. [online]. Brno, 2021. [16.11.2023]. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav slávistiky. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Michal Przybylski. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/p9li2/Pozice_diss_tracku_v_kontextu_ceskych_a_polskych_hip-hopovych_subkultur.pdf?zpet=https:%2F%2Ftheses.cz%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DMichal%20Vikto%C5%99%C3%ADk%26start%3D2.
85. TKÁČ, Vojtěch. *Počátky a vývoj českého hip hopu v tuzemských hudebních časopisech* [online]. Praha, 2021 [13.05.2024]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Martin Soukup, Ph.D. s. 85-86. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/151305/120396975.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
86. TOMŠŮ, Ondřej. *Proměna stylu hip hopového videoklipu s příchodem vydavatelství BiggBoss* [online]. Olomouc, 2017. [cit. 16.05.2024]. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Marek Čermák. s. 19. Dostupné z: https://theses.cz/id/8710b6/Promna_stylu_hiphopoveho_videoklipu.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dno%C4%8Dn%C3%AD%20m%C5%AFra%20sifon%26start%3D1.
87. *Eskamoterär & Echo Orchestr* [online]. BIO. [14.05.2024]. Dostupné z: <https://www.eskamotermusic.cz/Bio.html>.
88. Tynikdy.cz: Interpreti. [online]. [cit. 1. 2. 2024]. Dostupné z: <https://www.tynikdy.cz/interpreti>.

89. Tynikdy.cz. Paulie v novém videoklipu rozplétá pavučinu lží. [online].
Novinky. Dostupné z: <https://www.tynikdy.cz/novinky/paulie-garand-ve-svem-novem-videoklipu-rozpleta-pavucinu-lzi>.
90. URBÁNEK, Ondřej. Vývoj a hudební identita české hiphopové scény [online].
Olomouc, 2017. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce: Mgr. Jan Blüml, Ph.D. s. 16 [cit. 10.06.2024]. Dostupné z:
https://theses.cz/id/tuzo9z/Ond_ej_Urbnek_-_Vvoj_a_kulturn_identita__esk_hiphopov_scn.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DIndy%20a%20Wich%26start%3D2.
91. VÁCHALOVÁ, Tereza. Jak vznikala deska Nirvana od Paulieho Garanda?.
Redbull.com. Hudba [online]. Praha 2017, 01.června. [cit. 27.06.2023].
Dostupné z: <https://www.redbull.com/cz-cs/paulie-garand-nova-deska-nirvana-rozhovor-vznik>.
92. VEDRAL, Honza. Recenze: *Nová deska českých WWW žádá pozorný poslech, praskají z ní kosti*. *magazin.aktualne.cz*. Lifestyle, Hudba [online]. [cit. 16.5.2024]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/hudba/www-neutopis-se-dvakrat-ve-stejne-recenze-album-recenze/r~fe42ab62d44c11e89f96ac1f6b220ee8/>.
93. VESELÁ, Marie. ‚Lidské králíkárný‘ jsou v Praze už 50 let. Sídliště Jižní Město zanechalo odkaz i v kultuře. *iRozhlas*. Věda a technologie, historie. [online]. Praha 2021, 1. září. [cit. 16.03.2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/praha-sidliste-jizni-mesto-jizak-jiznak-lidske-kralikarny-panelstory-50-let_2109011546_aur.
94. VESELÝ, Karel. První dospělá česká rapová deska shrnula idealismus 90. let, PSH ji zahrají v Roxy. *Aktuálně.cz* [online]. Praha, 18.11.2021 [8.12.2023]. Hudba. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/hudba/prvni-dospela-ceska-rapova-deska-psh-repertoar-peneri/r~da9884f046d811ecb91a0cc47ab5f122/>.
95. VOJTĚCH, Ondřej. *Česká hip hopová poetika*. [online]. Brno, 2009 [cit.26.05.2024]. Masarykova univerzita. Bakalářská diplomová práce. Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Balašík Ph.D. 2009, s. 23. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/l4aam/>.
96. VOREL, Tomáš. *Gympl*, 2007.

97. VOREL, Tomáš. *Gyml*, 2007. ČSFD, ocenění [online]. [cit.03.05.2024]
Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/222341-gyml/oceneni/>.
98. VOREL, Tomáš. *Vejska*, 2014.
99. VOREL, Tomáš. *Vejska*, 2014. ČSFD, přehled [online]. [cit.07.06.2024]
Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/317563-vejska/prehled/>.
100. WWW, *Lexikon*. Karaoketexty.cz. Album Neurobeat. 2006 [online]. [cit. 19.05.2024]. Dostupné z: <https://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/www/lexikon-41015>.
101. WWW, *Lexikon*. In: Youtube [online]. [cit. 19.05.2024] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=fP-VH17ye3A>
102. WWW, *Lexikon*. Karaoketexty.cz. Album Neurobeat. 2006 [online]. [cit. 19.05.2024]. Dostupné z: <https://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/www/lexikon-41015>.
103. Yzomandias - *Melanž* feat. Nik Tendo In: YouTube [online] [cit. 12.06.2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jojRxf2qvqs>.
104. ZELENKA, Petr. *Modelář*. 2020.
105. ZHUMATAY, Aikumis. *Indie rocková scéna v České Republice na příkladu vybraných skupin* [online]. Brno, 2022. [cit. 26.05.2024]. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce: PhDr. Aleš Opekar, PhD. s. 19. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/dxalq/diplonova_prace.pdf.
106. Zvláštnístyl.cz: *Film Yung Michal o mladém rapperovi na cestě za slávou bude mít světovou premiéru na MFF Karlovy Vary*. Zvláštnístyl.cz [online]. Home, news 01.07.2022. [cit.03.06.2024] Dostupné z: <https://zvlastnistyl.cz/film-yung-michal-o-mladem-rapperovi-na-cestě-za-slavou-bude-mit-svetovou-premieru-na-mff-karlovy-vary>.
107. ŽÁKOVSKÁ, Markéta. *Srovnání vzniku světového a českého videoart a analýza uměleckých prací Nam June Paika a Petra Skaly*. [online]. Brno, 2020. [12.06.2023]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/r9w8s/Marketa_Zakovska_Bakalarska_prace.pdf.